

[ODRŽIVI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI - ANALIZA STANJA I PERCEPCIJA DIONIKA]

ODRŽIVI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI - ANALIZA STANJA I PERCEPCIJA DIONIKA

Naručitelj:
Upravni odjel za turizam
Istarske županije

Koordinatorica projekta:
dr. sc. Kristina Brščić

Autorice:
dr. sc. Kristina Brščić
Tina Šugar, mag. ing. agr.
Katarina Lovrečić, mag. oec.
Joelle Živolić, mag. oec.

Poreč, rujan 2020. godine

SADRŽAJ

POPIS SLIKA	5
POPIS TABLICA	6
UVOD	8
Važnost praćenja održivog razvoja turizma.....	9
1 Opći podaci o Istarskoj županiji	12
1.1 Zemljopisne i demografske značajke područja	12
1.1.1 Demografske značajke	12
1.1.2 Administrativni ustroj	12
1.2 Turizam Istarske županije u brojkama.....	15
2 Strategije i planski dokumenti vezani uz održivi razvoj turizma	19
2.1 UN – agenda za održivi razvoj do 2030. godine	20
2.1.1 Europski sustav pokazatelja za turizam za održivo upravljanje odredišta, ETIS 22	
2.1.2 Hrvatski opservatorij održivog razvoja turizma - CROSTO	23
2.1.3 MITOMED+ M&C Tourism Management Model	24
2.2 Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske	26
2.3 Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine	27
2.4 Akcijski plan razvoja „Zelenog turizma“	28
2.5 Master plan turizma Istarske županije 2015. – 2025.....	29
2.6 Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama u Istarskoj županiji..	29
3 Metodologija istraživanja	31
4 Rezultati istraživanja turista i posjetitelja	33
4.1 Mišljenje i percepcija turista i posjetitelja o održivom razvoju turizma	33
4.2 Istraživanja percepcije turista i posjetitelja u posljednje tri godine.....	39
5 Rezultati istraživanja s lokalnim dionicima	40
5.1 Primjena alata za mjerjenje održivosti u destinaciji	40
5.2 Primjena oblika održivih modela i ekocertifikata u destinaciji prema navodima dionika.....	41
5.3 Percepcija predstavnika gradova o održivom razvoju turizma.....	55
5.4 Percepcija predstavnika općina o održivom razvoju turizma	58
5.5 Percepcija predstavnika turističkih zajednica o održivom razvoju turizma	63
5.6 Percepcija predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica u Istarskoj županiji o održivom razvoju turizma	68

5.7	Percepcija predstavnika hotelskih poduzeća o održivom razvoju turizma.....	72
5.7.1	VALAMAR	72
5.7.2	PLAVA LAGUNA	74
5.7.3	MAISTRA HOSPITALITY GROUP	75
5.7.4	ARENA HOSPITALITY	76
5.7.5	AMINESS	78
5.7.6	Rezultati istraživanja.....	79
5.8	Upravljanje plažama	84
5.9	SWOT analiza.....	86
5.10	Planovi za održivi razvoj turizma u budućnosti i načini planiranja razvoja.....	89
	KLASTER SREDIŠNJE ISTRE	89
	KLASTER LABIN – RABAC	90
	KLASTER POREČ	91
	KLASTER JUŽNA ISTRA	91
	KLASTER ROVINJ	93
	KLASTER VRSAR – FUNTANA.....	93
	KLASTER SJEVEROZAPADNA ISTRA	94
6	Sugestije za daljnji održivi razvoj turizma u Istarskoj županiji.....	95
6.1	Preporuke za daljnji održivi razvoj turizma u Istarskoj županiji	102
7	Zaključak	103
8	Literatura	104
	Prilog 1. Popis događaja održanih u 2019. godini koji se temelje na tradicionalnoj / lokalnoj kulturi	110

POPIS SLIKA

Slika 1. Gradovi i općine u Istarskoj županiji	13
Slika 2. Tri sastavnice održivog razvoja	19
Slika 3. Ciljevi održivog razvoja.....	21
Slika 4. Vodeća i suradnička struktura.....	25
Slika 5. Brošura „Istra ecoxperience - Sve eko u Istri“.....	41
Slika 6. Oznaka „Eco domus“	42
Slika 7. Oznaka kvalitete „Domus bonus“	42
Slika 8. Travelife Gold Award	43
Slika 9. SGS Certifikat.....	44
Slika 10. Sustainable Hotel Certificate by UPUHH.....	45
Slika 11. Oznaka certifikata ISO 9001	46
Slika 12. Oznaka „V4A Village for all“.....	47
Slika 13. Oznaka „EU Ecolabel“.....	48
Slika 14. EU Logo za ekološku proizvodnju.....	48
Slika 15. Nacionalni znak ekološkog proizvoda	49
Slika 16. Oznaka „Plava zastava“	49
Slika 17. Oznaka „Zelena plaža“.....	50
Slika 18. EMAS Verificirani sustav upravljanja okolišem	51
Slika 19. Oznaka „Q“ pravilnika.....	51
Slika 20. Oznaka „Blue Angel“.....	52
Slika 21. Logotip brenda „Istra outdoor“	52
Slika 22. Logotip „Istra Bike&Bed“ smještaja	53
Slika 23. Natura 2000 logo.....	54
Slika 24. Logotip javne ustanove Natura Histrica.....	54
Slika 25. Sugestije za daljnji održivi razvoj turizma u Istarskoj županiji.....	95

POPIS TABLICA

Tablica 1. Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju u Istarskoj županiji.....	16
Tablica 2. Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju po gradovima u Istarskoj županiji.....	16
Tablica 3. Broj dolaska i noćenja domaćih i stranih gostiju po općinama u Istarskoj županiji	17
Tablica 4. Država iz koje dolaze ispitanici	33
Tablica 5. Sociodemografska obilježja ispitanika.....	34
Tablica 6. Informacija o odredištu	35
Tablica 7. Prijevozno sredstvo kojim su turisti doputovali u odredište	35
Tablica 8. Prijevozno sredstvo kojim se ispitanici namjeravaju koristiti za vrijeme svog boravka u odredištu	36
Tablica 9. Noćenje u odredištu.....	36
Tablica 10. Broj ispitanika kojima je ovo prvi posjet odredištu	36
Tablica 11. Dnevna potrošnja u odredištu (po osobi)	37
Tablica 12. Glavna svrha posjeta odredištu.....	37
Tablica 13. Glavna obilježja zbog kojih su ispitanici izabrali posjetiti odredište.....	38
Tablica 14. Općenito zadovoljstvo turističkom ponudom odredišta.....	38
Tablica 15. Mišljenje ispitanika o pitanjima vezanim uz održivost odredišta	39
Tablica 16. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma	56
Tablica 17. Sudjelovanje zaposlenika na edukacijama o planiranju održivog razvoja	56
Tablica 18. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji.....	57
Tablica 19. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji.....	57
Tablica 20. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	57
Tablica 21. Važnost elemenata za učinkoviti održivi razvoj turizma prema mišljenju dionika	58
Tablica 22. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma	60
Tablica 23. Sudjelovanje zaposlenika na edukacijama o planiranju održivog razvoja	61

Tablica 24. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji.....	61
Tablica 25. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji.....	61
Tablica 26. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	62
Tablica 27. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“	62
Tablica 28. Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma	63
Tablica 29. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma	64
Tablica 30. Sudjelovanje zaposlenika na edukacijama o planiranju održivog razvoja	65
Tablica 31. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji.....	65
Tablica 32. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji.....	65
Tablica 33. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	66
Tablica 34. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“	66
Tablica 35. Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma	67
Tablica 36. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma	68
Tablica 37. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji.....	68
Tablica 38. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji.....	69
Tablica 39. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	69
Tablica 40. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“	70
Tablica 41. Važnost elemenata za učinkoviti održivi razvoj turizma prema mišljenju dionika	71
Tablica 42. Mišljenja ispitanika o pojedinim elementima održivog turizma	83
Tablica 43. Prednosti i nedostatci održivog upravljanja plažama prema mišljenjima dionika	85
Tablica 44. SWOT analiza održivog turizma u Istarskoj županiji	86

UVOD

Turizam je jedan od najvećih svjetskih gospodarskih sektora, a prema službenim podacima WTTC-a, ekonomski učinak putovanja i turizma u svijetu je sljedeći: BDP Putovanja i turizma iznosi 10,4 % od globalnog BDP-a, a 1/5 svih stvorenih globalnih neto radnih mjesta u posljednjih pet godina kreirani su unutar sektora putovanja i turizma.¹

Zbog sve većeg pritiska turizma na destinaciju i stalnog porasta broja dolazaka i noćenja turista u Istarskoj županiji potreban je razvoj održivog turizma, tj. očuvanje prirodnih resursa u destinaciji, promicanje održive gospodarske aktivnosti i očuvanje kulturne baštine.

Održivi turizam je „turizam koji u potpunosti uzima u obzir trenutne i buduće gospodarske, društvene i okolišne učinke, brine se o potrebama posjetitelja, sektora, okoliša i destinacije“².

Ciljevi održivog turizma:

1. „Optimalno iskoristiti okolišne resurse koji su ključni element turističkog razvoja, zadržavajući bitne ekološke procese i pomažući u zaštiti prirodne baštine i bioraznolikosti.
2. Poštivati društveno-kulturnu autentičnost destinacije, očuvati njihovo izgrađeno i živo kulturno nasljeđe i tradicijske vrijednosti te doprinositi međukulturalnom razumijevanju i toleranciji.
3. Osigurati da su gospodarske aktivnosti održive i dugoročne te da donose društvenu i gospodarsku korist svim dionicima uz pravičnu raspodjelu, između ostaloga stabilnost zaposlenja, mogućnosti zarade društvenih usluga zajednici, pomažući uklanjanju siromaštva.“³

Za postizanje ciljeva održivog turizma potrebna je komunikacija i suradnja svih dionika i donositelja odluka u turizmu.

Prema definiciji UNWTO-a naglašava se važnost sudjelovanja u procesu održivog razvoja turizma: “Održivi razvoj turizma zahtjeva sudjelovanje svih relevantnih dionika, kao i snažno političko vodstvo kako bi se osiguralo sveobuhvatno sudjelovanje i postizanje konsenzusa.

¹ <https://www.wtcc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2019/world2019.pdf>, pristupljeno: 17. 12. 2019.

² <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>, pristupljeno: 18. 12. 2019.

³ Ibid.

Postizanje održivog razvoja turizma kontinuirani je proces i zahtijeva stalno praćenje utjecaja, uvođenje potrebnih preventivnih i/ili korektivnih mjera kad god je to potrebno.”⁴.

Razvoj i provedbu politika održivog turizma trebalo bi temeljiti na pojedinim načelima i principima, a to su:

- Holistički pristup
- Angažman različitih dionika u turizmu (svi dionici u turizmu morali bi imati utjecaj na njegov razvoj i upravljanje)
- Dugoročno planiranje
- Rješavanje globalnih i lokalnih utjecaja
- Promicanje održive potrošnje
- Izjednačavanje održivosti i kvalitete⁵.

Cilj je Studije o održivom turizmu u Istarskoj županiji istražiti percepciju i mišljenje dionika odgovornih za poticanje održivog razvoja turizma, a napose utvrditi analizu trenutnog stanja i dati preporuke za budući razvoj turizma na temelju pristupa odozdo prema gore (*bottom up* pristup). Zadatak istraživanja jest utvrditi osnovne nedostatke i ograničenja te predložiti smjernice za buduće aktivnosti. Cilj je istraživanja utvrditi razinu uključenosti dionika te suradnju radi planiranja održivog razvoja turizma županije. Ispitivanjem percepcije i mišljenja dionika (gradovi i općine, TZ-i, turističke tvrtke) utvrdit će se polazište za kreiranje budućih aktivnosti u smjeru poticanja održivog razvoja turizma u Županiji.

VAŽNOST PRAĆENJA ODRŽIVOG RAZVOJA TURIZMA

Tema održivog turizma često je spominjana u znanstvenim i stručnim raspravama, a načela održivog razvoja turizma glavna su vodilja velikog broja svjetskih organizacija, koje promoviraju i usmjeravaju sektor turizma prema tim načelima. Načela održivog turizma primjenjiva su na svaku vrstu turizma i svaku destinaciju, bez obzira na svoje karakteristike (primjerice destinacija koja razvija ljetni ili zimski turizam, masovni ili ruralni turizam i sl.) može težiti razvijanju turizma na temelju održivih vrijednosti, postižući pritom ravnotežu između ekološke, ekonomske i sociokultурne održivosti.⁶ Održivi turizam pozitivan je pristup

⁴ <https://www.unwto.org/sustainable-development>, pristupljeno 19. 12. 2019.

⁵ UNWTO, UNEP & WTO (2005). Making Tourism More sustainable A Guide for Policy Makers, str. 15-16, <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf>

⁶ Održivi turizam u Hrvatskoj. Održivi turizam. Citirano prema UNWTO, World Tourism Organization. Sustainable development, <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>.

koji uključuje rad na dugoročnoj održivosti i očuvanju kvalitete prirodnih i ljudskih resursa.⁷ Kako bi destinacija mogla uspješno razvijati održivi turizam važna je uključenost svih dionika turizma u njegovu implementaciju,⁸ odnosno, obostrana komunikacija i suradnja svih dionika u destinaciji preduvjet je za kvalitetno upravljanje održivom turističkom destinacijom.⁹ Iako su prednosti održivog razvoja jasne, nedostatak znanja o konceptu održivosti javlja se kao jedan od većih problema prilikom učinkovitog razvoja održivog turizma.^{10,11} Razina uspješnosti implementacije održive politike ovisi o educiranosti i osviještenosti dionika i njihovog aktivnog uključivanja, snažno vodstvo važno je kao i integracija načela održivog razvoja na svim razinama politike i vladinih tijela.¹² Osim navedenog, jedna od prepreka održivom razvoju u destinaciji je nepostojanje i/ili neprovjeda strateškog plana razvoja turizma na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Kako bi provedba održivog razvoja turizma bila moguća u turističkim destinacijama Republike Hrvatske mora postojati strateško planiranje razvoja, sustav za mjerjenje i praćenje razvoja te sudjelovanje svih dionika u upravljanju destinacijom, kao i uključenost lokalnog stanovništva, proaktivna lokalna uprava i educiranost dionika o načelima održivog razvoja. Također, uključenost svih dionika ogleda se i prilikom učinkovite provedbe strategija u okviru razvoja turizma.¹³ U Republici Hrvatskoj turistički sektor ima značajnu ulogu, ukupni udio prihoda od turizma u BDP-u 2019. godine iznosio je 19,5 %, što čini jedan od najviših udjela u Europi.¹⁴ Pritom je Istarska županija, kao najrazvijenija turistička županija u Republici Hrvatskoj odlučila svoje turističke aktivnosti usmjeravati prema održivom razvoju. Na području Istarske županije nalazi se najveći broj kreveta i ostvaruje se najveći broj noćenja i dolaska turista u odnosu na ostale dijelove Republike Hrvatske.¹⁵ Tijekom 2016. godine zaključeno je da se unutrašnjost Istarske županije razvija prema načelima održivog turizma,¹⁶ međutim, identificiran je problem nedostatka statističkog praćenja određenih procesa

⁷ Bramwell, B., & Lane, B. (1993). Sustainable tourism: An evolving global approach. *Journal of sustainable tourism*, 1(1), 7-25.

⁸ Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism geographies*, 1(1), 7-25.

⁹ Krce Miočić, B., Razović, M., & Klarin, T. (2016). Management of sustainable tourism destination through stakeholder cooperation. *Management: journal of contemporary management issues*, 21(2), 99-120.

¹⁰ Godfrey, K. B. (1998). Attitudes towards 'sustainable tourism' in the UK: a view from local government. *Tourism Management*, 19(3), 213-224.

¹¹ Ruhanen, L. (2013). Local government: facilitator or inhibitor of sustainable tourism development?. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), 80-98.

¹² Dodds, R. (2007). Sustainable tourism and policy implementation: Lessons from the case of Calvia, Spain. *Current Issues in Tourism*, 10(4), 296-322.

¹³ Klarin, T. (2018). Pretpostavke uspješne implementacije koncepta održivog razvoja turizma: primjer urbanih destinacija Republike Hrvatske/Assumptions for a successful implementation of the concept of sustainable tourism development: example of urban destinations of the Republic of Croatia. *Acta turistica*, 30(1), 43-86.

¹⁴ HNB, Hrvatska narodna banka. Statistika, <https://www.hnb.hr/statistika>

¹⁵ HTZ, Hrvatska turistička zajednica. (2019). Turizam u brojkama 2018., <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/turizam-u-brojkama>

¹⁶ Vojnović, N. (2016). Održivi turizam unutrašnje Istre. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

na prostornoj razini općina i gradova, ali i potreba praćenja temeljnih indikatora održivog turizma koji će se koristiti prilikom izrade strateških dokumenata općina i gradova te planiranja općenitog razvoja i razvoja turizma u Istarskoj županiji.¹⁷

Realizacijom ove Studije prikupljeni su podatci o postojećim aktivnostima koje su usmjerene radi kreiranja održivog turizma u županiji te koji mogu dati polazište donositeljima odluka u kreiranju novih strateških dokumenta.

¹⁷ Vojnović, N. (2014). Problematika implementacije temeljnih indikatora održivog turizma u hrvatskim općinama i gradovima. *Ekon. misao praksa DBK*, vol. 23, no. 1, 171-190.

1 OPĆI PODACI O ISTARSKOJ ŽUPANIJI

1.1 ZEMLJOPISNE I DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

Istra je najveći jadranski poluotok ukupne površine 3.476 četvornih kilometara, a područje dijeli države Italija, Slovenija i Hrvatska. Republici Hrvatskoj pripada ukupno 3.130 četvornih kilometara, odnosno 90 % površine.

Istarska županija obuhvaća najveći dio istarskog poluotoka odnosno 2.820 km², a smještena je na najzapadnijem dijelu Republike Hrvatske. Ostali dio poluotoka, administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskoj županiji.

1.1.1 DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, broj stanovnika u Istarskoj županiji iznosi 208.055, odnosno 4,85 % ukupnog stanovništva Hrvatske. Muškarci čine 48,62 % stanovništva, a žene 51,38 % stanovništva. Gustoća naseljenosti iznosi 73 stanovnika na km², a prosječna starost stanovništva je 43 godine. U gradovima živi 143.956, što čini 69,2 % stanovništva, a u općinama 64.099, što čini 30,8 % stanovništva.¹⁸

1.1.2 ADMINISTRATIVNI USTROJ

Istarska županija je administrativno podijeljena na 41 teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave, a ima 10 gradova i 31 općinu.

Gradovi su: Buje-Buie, Buzet, Labin, Novigrad-Cittanova, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj-Rovigno, Umag-Umag i Vodnjan.

Općine su: Bale, Barban, Brtonigla-Verteneglio, Cerovlje, Fažana, Funtana, Gračišće, Grožnjan-Grisignana, Kanfanar, Karojba, Kaštelir-Labinci, Kršan, Lanišće, Ližnjan, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun, Oprtalj-Portole, Pićan, Raša, Sveti Lovreč, Sveta Nedelja, Sveti Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tar-Vabriga, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Vrsar i Žminj.¹⁹

¹⁸ Službena mrežna stranica Istarske županije, <http://istra-istria.hr/index.php?id=14>

¹⁹ Službena mrežna stranica Istarske županije, <http://istra-istria.hr/index.php?id=261>

Slika 1. Gradovi i općine u Istarskoj županiji

Izvor: Službena mrežna stranica Istarske županije, <http://istra-istria.hr/index.php?id=425#>

Jedinice lokalne samouprave (općina, grad) u samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu u nadležnosti tijela državne uprave, a osobito poslove koji se odnose na:²⁰

- uređenje naselja i stanovanje
- prostorno i urbanističko planiranje
- komunalne djelatnosti
- briga o djeci
- socijalna skrb
- primarna zdravstvena zaštita

²⁰ Službena mrežna stranica Istarske županije, <http://istra-istria.hr/index.php?id=15>

- odgoj i osnovno obrazovanje
- kultura, tjelesna kultura i sport
- zaštita potrošača
- zaštita i unaprjeđenje prirodnog okoliša
- protupožarna i civilna zaštita.

Definicija turističke zajednice prema Članku 4. Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19) glasi:

„Turističke zajednice su organizacije koje djeluju po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom tako da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.“

Prema Članku 9. Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19) zajednički ciljevi turističkih zajednica su:

1. Razvoj i marketing destinacije kroz koordiniranje ključnih aktivnosti turističkog razvoja (planiranje, razvoj turističkih proizvoda u destinaciji, financiranje, donošenje i provedba odluka), u skladu s dokumentima kojima se definira nacionalna strategija razvoja turizma.
2. Osiguravanje cjelovitije zastupljenosti specifičnih lokalnih/regionalnih interesa kroz jačanje lokalne/regionalne inicijative i povezivanje dionika na lokalnom/regionalnom nivou radi stvaranja međunarodno konkurentnih turističkih proizvoda.
3. Poboljšanje uvjeta boravka turista u destinaciji te razvijanje svijesti o važnosti i gospodarskim, društvenim i drugim učincima turizma, kao i potrebi i važnosti očuvanja i unaprjeđenja svih elemenata turističke resursne osnove određene destinacije, a osobito zaštite okoliša, kao i prirodne i kulturne baštine sukladno načelima održivog razvoja.

Na području Istarske županije nalaze se sljedeće Turističke zajednice (TZ): TZG Umaga, TZG Novigrada, TZG Buje, TZG Buzeta, TZ Središnja Istra, TZG Poreča, TZG Rovinja , TZG Vodnjana, TZG Labina, TZG Pule, TZO Bale, TZO Barban, TZO Brtonigla, TZO Tar-Vabriga, TZO Kaštelir-Labinci, TZO Vrsar, TZO Funtana, TZO Kanfanar, TZO Raša, TZO Kršan, TZO Motovun, TZO Oprtalj, TZO Grožnjan, TZO Višnjan, TZO Vižinada, TZO Žminj, TZO Svetvinčenat, TZO Medulin, TZO Fažana, TZO Ližnjan, TZO Marčana, TZO Sveta Nedelja.

1.2 TURIZAM ISTARSKE ŽUPANIJE U BROJKAMA

Prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku, Istarska županija je u 2019. godini ostvarila najviše dolazaka i noćenja turista, 22,9 % od ukupno ostvarenih dolazaka i 28,9 % od ukupno ostvarenih noćenja. U odnosu na 2018., u Istarskoj županiji ostvareno je 3,4 % više dolazaka i 0,8 % više noćenja. Najviše noćenja stranih turista ostvarili su turisti iz Njemačke (33,7 %), Austrije (13,5 %), Slovenije (9,8 %) te Italije (8,6 %).

Prema službenim podacima *e-Visitor*, broj dolazaka turista u Istarskoj županiji u 2019. godini iznosio je 4.584.533, a broj noćenja 28.539.775. Najveći broj dolazaka i noćenja turista zabilježen je u srpnju i u kolovozu. U srpnju je zabilježeno 1.057.342 dolazaka, i 7.914.249 noćenja, dok je u kolovozu broj dolazaka bio 1.168.631, a broj noćenja 8.665.274.

Prosječno trajanje boravka turista u destinaciji iznosio je 5,3 dana. Broj noćenja u hotelima u 2019. godini iznosio je 7.977.200, u kampovima 9.741.004, u nekomercijalnom smještaju 2.040.107, u objektima u domaćinstvu i na OPG-ima 6.995.653, u ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj 1.782.512 te ostalo 3.299.

Godišnja popunjenoš komercijalnog smještaja za 2019. godinu iznosila je 24,07 %. Najveća prosječna popunjenoš po krevetima zabilježena je u mjesecima kolovozu (85,01 %) i srpnju (77,35 %). U Istarskoj županiji zabilježeno je ukupno 43.177 objekata, 123.571 smještajnih jedinica i 393.652 kreveta. Prema vrsti objekta, u Istarskoj županiji u 2019. godini bilo je ukupno 180 hotela.

Povoljan geografski položaj i dobra cestovna povezanost s ostatkom Europe Istru čine privlačnom i popularnom destinacijom. U Tablici 1. prikazan je ukupan broj dolazaka i noćenja domaćih i stranih gostiju u Istarskoj županiji u 2019. godini prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske. U 2019. godini ostvareno je ukupno 4.481.698 dolazaka, od čega 303.954 čine domaći gosti, a 4.177.744 strani gosti. Ukupno je ostvareno 26.388.645 noćenja, domaći gosti ostvarili su 934.792, a strani 25.453.853 noćenja. Važno je pratiti broj dolazaka i noćenja turista u svakom odredištu, gradu i općini, kako bi se bolje planirao daljnji razvoj održivog turizma svakog pojedinog područja prema kapacitetima.

Tablica 1. Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju u Istarskoj županiji

		Ukupno	Domaći	Strani	Indeksi <u>2019.</u> <u>2018.</u>		
					ukupno	domaći	strani
Istarska županija	dolasci	4.481.698	303.954	4.177.744	103,4	113,6	102,8
	noćenja	26.388.645	934.792	25.453.853	100,8	112,0	100,4

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019). Dolasci i noćenja turista u 2019.

U Tablici 2. prikazan je broj dolazaka i noćenja turista po gradovima u Istarskoj županiji. Grad Rovinj, kao jedna od najatraktivnijih hrvatskih destinacija, ostvario je u 2019. godini najviše dolazaka (711.061) i noćenja turista (3.873.649), slijedi Grad Poreč s 570.970 dolazaka i 3.188.578 noćenja te Grad Umag s 488.851 dolazaka i 2.414.810 noćenja. Primjetna je i razlika u broju i dolasku turista između unutrašnje Istre i priobalja, s obzirom na to da je poznato kako je jedan od glavnih motiva dolazaka turista u destinaciju sunce i more.

Tablica 2. Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju po gradovima u Istarskoj županiji

Gradovi		Ukupno	Domaći	Strani	Indeksi <u>2019.</u> <u>2018.</u>		
					ukupno	domaći	strani
Buje-Buie	dolasci	45.055	2.868	42.187	106,3	134,3	104,8
	noćenja	210.860	6.101	204.759	104,1	128,1	103,5
Buzet	dolasci	17.834	3.077	14.757	100,8	109,5	99,2
	noćenja	59.047	6.761	52.286	103,9	109,1	103,2
Labin	dolasci	243.456	15.484	227.972	101,5	115,9	100,6
	noćenja	1.407.678	45.485	1.362.193	99,4	122,5	98,8
Novigrad-Cittanova	dolasci	219.315	8.450	210.865	102,8	111,4	102,4
	noćenja	1.153.550	26.537	1.127.013	102,5	112,6	102,3
Pazin	dolasci	11.736	3.471	8.265	109,5	111,4	108,8
	noćenja	61.284	7.911	53.373	98,9	113,3	97,1
Poreč-Parenzo	dolasci	570.970	44.926	526.044	103,6	111,4	103,0
	noćenja	3.188.578	123.794	3.064.784	101,9	114,7	101,4
Pula-Pola	dolasci	439.541	47.557	391.984	106,2	116,0	105,2
	noćenja	2.067.041	124.563	1.942.478	103,4	113,2	102,9
Rovinj-Rovigno	dolasci	711.061	64.731	646.330	102,6	112,1	101,7
	noćenja	3.873.649	177.829	3.695.820	99,2	109,7	98,7
Umag-Umago	dolasci	488.851	27.206	461.645	104,1	105,6	104,1
	noćenja	2.414.810	83.897	2.330.913	100,9	104,0	100,8
Vodnjan-Dignano	dolasci	45.021	2.547	42.474	105,6	97,0	106,2
	noćenja	312.309	10.163	302.146	103,9	96,6	104,2

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019). Dolasci i noćenja turista u 2019.

U Tablici 3. prikazan je ukupan broj dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista po općinama u Istarskoj županiji u 2019. godini. Općina Medulin koju čine naselja Medulin, Premantura, Banjole, Pomer, Vinkuran, Vintijan, Valbonaša i Pješčana Uvala u 2019. ostvarila je najveći broj dolazaka 414.717 i 2.543.792 noćenja turista, slijedi Tar-Vabriga s 254.240 dolazaka i 1.883.230 noćenja te Funtana s 243.764 dolazaka i 1.737.051 noćenja.

Tablica 3. Broj dolaska i noćenja domaćih i stranih gostiju po općinama u Istarskoj županiji

Općine		Ukupno	Domaći	Strani	Indeksi <u>2019.</u> <u>2018.</u>		
					ukupno	domaći	strani
Bale-Valle	dolasci	54.402	3.471	50.931	104,5	141,3	102,7
	noćenja	335.846	9.789	326.057	107,1	137,1	106,4
Barban	dolasci	12.730	608	12.122	106,4	85,9	107,7
	noćenja	103.670	1.623	102.047	102,8	99,2	102,9
Brtonigla-Verteneglio	dolasci	74.250	1.195	73.055	96,7	117,6	96,4
	noćenja	542.709	4.017	538.692	90,9	117,9	90,7
Cerovlje	dolasci	2.057	260	1.797	109,4	123,2	107,7
	noćenja	12.283	639	11.644	101,2	127,0	100,1
Fažana-Fasana	dolasci	141.072	8.447	132.625	97,8	109,0	97,1
	noćenja	1.003.648	46.152	957.496	97,1	102,5	96,8
Funtana-Fontane	dolasci	243.764	12.111	231.653	106,5	152,8	104,9
	noćenja	1.737.051	33.840	1.703.211	102,6	113,1	102,4
Gračišće	dolasci	1.684	136	1.548	104,6	120,4	103,4
	noćenja	12.235	392	11.843	99,7	105,9	99,5
Grožnjan-Grisignana	dolasci	4.782	605	4.177	110,5	103,6	111,6
	noćenja	20.837	1.974	18.863	100,6	80,9	103,3
Kanfanar	dolasci	8.058	406	7.652	99,5	69,8	101,8
	noćenja	60.840	1.403	59.437	97,0	74,6	97,7
Karojba	dolasci	2.648	200	2.448	123,5	183,5	120,3
	noćenja	21.839	497	21.342	120,1	146,6	119,6
Kaštela-Labinci – Castelliere-S.Domenica	dolasci	8.837	364	8.473	122,5	195,7	120,6
	noćenja	73.785	1.415	72.370	119,5	184,7	118,7
Kršan	dolasci	8.380	440	7.940	103,5	100,0	103,7
	noćenja	57.932	1.091	56.841	98,7	95,5	98,7
Lanišće	dolasci	794	43	751	146,0	130,3	147,0
	noćenja	3.001	105	2.896	125,7	169,4	124,5
Ližnjan-Lisignano	dolasci	32.611	1.251	31.360	103,7	132,9	102,8
	noćenja	248.006	4.346	243.660	99,9	122,0	99,6
Lupoglav	dolasci	1.538	64	1.474	125,3	120,8	125,6
	noćenja	10.351	218	10.133	124,3	187,9	123,4

Marčana	dolasci	45.580	6.947	38.633	98,5	64,7	108,8
	noćenja	334.648	30.004	304.644	103,8	73,9	108,1
Medulin	dolasci	414.717	17.486	397.231	102,3	125,5	101,4
	noćenja	2.543.792	67.136	2.476.656	98,0	126,0	97,4
Motovun-Montona	dolasci	23.782	4.481	19.301	122,8	158,3	116,7
	noćenja	53.589	8.721	44.868	112,7	145,1	108,0
Opptalj-Portole	dolasci	15.234	5.605	9.629	116,6	99,7	129,4
	noćenja	52.710	24.456	28.254	97,2	94,9	99,2
Pićan	dolasci	3.079	109	2.970	98,5	107,9	98,2
	noćenja	27.391	343	27.048	102,4	105,5	102,4
Raša	dolasci	43.913	888	43.025	99,9	85,1	100,2
	noćenja	312.571	4.914	307.657	98,4	83,1	98,7
Sveta Nedelja	dolasci	11.719	383	11.336	106,5	142,4	105,6
	noćenja	104.022	1.807	102.215	104,2	160,3	103,6
Sveti Lovreč	dolasci	6.718	284	6.434	99,7	107,6	99,4
	noćenja	55.715	960	54.755	100,5	138,7	100,0
Sveti Petar u Šumi	dolasci	2.510	124	2.386	109,5	172,2	107,4
	noćenja	21.760	402	21.358	101,0	213,8	100,0
Svetvinčenat	dolasci	15.982	710	15.272	108,3	210,7	105,9
	noćenja	137.804	2.832	134.972	103,6	210,2	102,5
Tar-Vabriga – Torre-Abrega	dolasci	254.240	9.570	244.670	107,1	162,0	105,7
	noćenja	1.883.230	44.059	1.839.171	104,5	169,8	103,6
Tinjan	dolasci	7.916	271	7.645	100,8	67,6	102,6
	noćenja	66.626	930	65.696	98,2	68,4	98,8
Višnjan-Visignano	dolasci	11.192	690	10.502	112,4	133,5	111,2
	noćenja	85.032	2.430	82.602	110,4	134,5	109,8
Vižinada-Visinada	dolasci	6.086	433	5.653	123,7	146,3	122,3
	noćenja	45.163	1.329	43.834	117,6	132,6	117,2
Vrsar-Orsera	dolasci	218.887	5.683	213.204	98,1	104,2	98,0
	noćenja	1.589.671	22.648	1.567.023	99,0	113,8	98,8
Žminj	dolasci	9.696	372	9.324	112,1	132,4	111,5
	noćenja	82.082	1.279	80.803	106,6	99,1	106,7

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019). Dolasci i noćenja turista u 2019.

2 STRATEGIJE I PLANSKI DOKUMENTI VEZANI UZ ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA

Stvaranje održivog razvoja turizma ili održivog turizma prepostavlja uvažavanje koncepta održivog razvoja. Održivi razvoj podrazumijeva proces postizanja ravnoteže između gospodarskih, socijalnih i okolišnih zahtjeva, kako bi se dugoročno osigurao razvoj bez ugrožavanja budućnosti „dolazećih naraštaja trošenjem neobnovljivih izvora i dugoročnim devastiranjem i zagađivanjem okoliša“²¹.

Slika 2. Tri sastavnice održivog razvoja

Izvor: Pavić-Rogošić, L. (2010) Održivi razvoj, prema Johann Dréo

Globalno prihvaćeni principi održivog razvoja mogu se sažeto definirati kao što slijedi:²²

- Integriranje pitanja okoliša u razvojne politike,
- Internalizacija troškova vezanih za okoliš (tj. prevodenje eksternih troškova degradacije okoliša u interne troškove zagađivača/korisnika) kroz provođenje principa zagađivač/korisnik plaća,
- Sudjelovanje svih društvenih dionika u donošenju odluka kroz procese savjetovanja i dijaloga te stvaranje partnerstva,
- Pristup informacijama i pravosuđu,
- Generacijska i međugeneracijska jednakost (uključujući i rodnu ravnopravnost) i solidarnost,

²¹ Pavić-Rogošić, L. (2010.). Održivi razvoj, http://odraz.hr/media/21831/odrzivi_razvoj.pdf

²² Ibid.

- Princip supsidijarnosti (hijerarhije odnosno međuzavisnosti) između lokalne i globalne razine i
- Pristup uslugama i finansijskim resursima koji su neophodni za zadovoljavanje osnovnih potreba.

Koncept održivog razvoja i održivog turizma planiran je u okviru zadanih ciljeva na razini međunarodnih institucija, a koji predstavljaju okvir za daljnje planiranje strategija i ciljeva na razini nacionalnih, regionalnih i lokalnih razina upravljanja. U nastavku su navedeni temeljni dokumenti koji predstavljaju polazne osnove za izradu Studije.

2.1 UN – AGENDA ZA ODRŽIVI RAZVOJ DO 2030. GODINE

Generalna skupština Ujedinjenih naroda, 25. rujna 2015. godine, odobrila je Agendu za održivi razvoj do 2030. godine u okviru koje su sve države članice UN-a usvojile 17 ciljeva održivog razvoja (SDGs)²³ i 169 podciljeva. Agenda pruža, za sve zemlje članice UN-a koje su usvojile ciljeve, zajednički plan s ciljem očuvanja mira i prosperiteta za ljude i planet, u sadašnjosti i u budućnosti.²⁴

Ciljevi održivog razvoja su sljedeći:²⁵

- Iskorijeniti siromaštvo
- Iskorijeniti glad
- Zdravlje i dobrobit
- Kvalitetno obrazovanje
- Rodna ravnopravnost
- Pitka voda i higijenski uvjeti
- Pristupačna i čista energija
- Dostojanstven rad i gospodarski rast
- Industrija, inovacije i infrastruktura
- Smanjenje nejednakosti

²³ Sustainable Development Goals, <https://sustainabledevelopment.un.org/>

²⁴ United Nations (2015) Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development, <https://sustainabledevelopment.un.org/> <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

²⁵ Pavić-Rogošić, L., Jelić Mück, V., Jagnjić, M. (2015). Novi izazovi – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., ODRAZ- Održivi razvoj zajednice, prema UNDP, http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_web.pdf

- Održivi gradovi i održive zajednice
- Odgovorna potrošnja i proizvodnja
- Odgovor na klimatske promjene
- Život ispod vode
- Život na kopnu
- Mir i pravda / snažne institucije
- Partnerstvo za ciljeve.

Slika 3. Ciljevi održivog razvoja

Izvor: Pavić-Rogošić, L., Jelić Mück, V., Jagnjić, M. (2015). Novi izazovi – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., ODRAZ - Održivi razvoj zajednice, prema UNDP

2.1.1 EUROPSKI SUSTAV POKAZATELJA ZA TURIZAM ZA ODRŽIVO UPRAVLJANJE ODREDIŠTIMA, ETIS

ETIS - europski sustav pokazatelja za turizam za održivo upravljanje odredištima prihvatile je Europska komisija 2013. godine, kao alat mjerjenja uspješnosti turističkih destinacija u rješavanju socijalnih, kulturnih, ekoloških i ekonomskih izazova s kojima se susreću. ETIS je sustav pokazatelja koji potiče destinacije na inteligentno planiranje turizma te služi kao informacijski alat za donošenje odluka.²⁶

ETIS je od nastanka prošao kroz dvije faze pilot-testiranja, prva faza trajala je u razdoblju od 2013. do 2014. godine, a druga faza pilot-testiranja provedena je od 2014. do 2015. godine. ETIS se početno temeljio na 20 osnovnih i 40 opcionalnih pokazatelja, koji su bili podijeljeni u četiri kategorije (upravljanje destinacijom, sociokулturni utjecaj, ekomska vrijednost i utjecaj na okoliš). Nakon testiranja i implementacije tih pokazatelja na temelju više od 100 odredišta, tijekom 2015./2016. godine početni sustav pokazatelja se revidirao. ETIS-ov priručnik iz 2016. godine sada uključuje 43 osnovna pokazatelja, koji su prethodno testirani i realistični u odnosu na skup pokazatelja koji se koristio u testnom razdoblju. Pokazatelji omogućuju odredištima usporedbu između godina, ali i između odredišta te pružaju osnovu za praćenje održivosti i temelje za učinkovito upravljanje odredištem. Kako bi odredišta mogla izračunati pokazatelje, ETIS predlaže ankete koje se odnose na različite ciljane skupine u odredištu. Ankete su dostupne za ciljanu skupinu posjetitelji, stanovnici, poduzeća te anketa koja se odnosi na istraživanje upravljanja destinacijom. ETIS je primjenjiv u bilo kojoj destinaciji, omogućuje usporedbu destinacija međusobno te daje mogućnost vremenske usporedbe.²⁷

²⁶ The European Tourism Indicator System,
https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en

²⁷ Ibid.

2.1.2 HRVATSKI OPSERVATORIJ ODRŽIVOG RAZVOJA TURIZMA - CROSTO

Hrvatski opservatorij održivog razvoja turizma - CROSTO (eng. CROatian Sustainable Tourism Observatory) osnovan je 2016. godine od strane Instituta za turizam u suradnji s Ministarstvom turizma Republike Hrvatske, a danas CROSTO čine suradnici Instituta za turizam te predstavnici Ministarstva turizma Republike Hrvatske, Hrvatske agencije za okoliš i prirodu, Hrvatske turističke zajednice i Državnog zavoda za statistiku. U okviru projekta prate se ekonomski, okolišni i društveni učinci razvoja turizma putem sustava pokazatelja ETIS (eng. European Tourism Indicators System) razvijenog od strane Europske komisije. Mjeri se 15 osnovnih pokazatelja no svaka destinacija može mjeriti i dodatne pokazatelje. Praćenje se provodi na području NUTS2 regije Jadranske Hrvatske, a mjerenje se odvija u sedam priobalnih županija (NUTS3 regije): Istarskoj županiji, Primorsko-goranskoj županiji, Ličko-senjskoj županiji, Zadarskoj županiji, Šibensko-kninskoj županiji, Splitsko-dalmatinskoj županiji i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Za mjerenje na lokalnoj razini odabранe su pilot destinacije - gradovi/općine: Rovinj, Mali Lošinj, Novalja, Hvar, Ston i Dubrovnik. Kako je navedeno na službenoj stranici neke od osnovnih zadaća CROSTO opservatorija su:²⁸

- određivanje zajedničke metodologije mjerenja pokazatelja,
- institucionalno organiziranje dionika kroz lokalne radne skupine i
- podizanje razine javne svijesti o značaju mjerenja.

²⁸ <http://www.crosto.hr/>

2.1.3 MITOMED+ M&C TOURISM MANAGEMENT MODEL

M&C Tourism Management model jest alat kreiran u okviru projekta MITOMED+ s ciljem kreiranja smjernica radi lakšeg planiranja održivog i odgovornog pomorskog i obalnog turizma na području Mediterana. Model se temelji na rezultatima i ishodima prošlih i sadašnjih EU-ovih i MED-ovih projekata te različitim inicijativama u mediteranskim destinacijama. Model je temeljen na zakonodavstvu EU-a i akcijama koje su povezane s održivim turizmom te strategijama prihvaćenim u okviru NECSTouR-a. Godišnja skupština NECSTouR-a je 12. lipnja 2019. godine odobrila strategiju „Interregionalna strategija 2019.-2021. za turizam sutrašnjice“ u kojoj se navode zajednički ciljevi i akcije za rješavanje zajedničkih izazova pomorskih regija koje su članovi NECSTouR-a. U okviru strategije navode se i prioriteti „Pet S za održivi turizam sutrašnjice“²⁹ koje je ovaj model prepoznao i na kojima se temelji. Navedeni prioriteti kreirani su s ciljem postizanja rješenja za zajedničke europske izazove s kojima se destinacije susreću. Prioriteti „Pet S za održivi turizam sutrašnjice“ obuhvaćaju.^{30,31}

- Pametne destinacije
- Sociokулturni balans
- Vještine i talenti
- Sigurnost i otpornost
- Statistika i mjerljivost

Destinacija koja se želi razvijati na održivi način mora identificirati dionike, uspostaviti destinacijsku razvojnu skupinu i partnerstva koja bi se mogla transformirati u destinacijske menadžment organizacije.

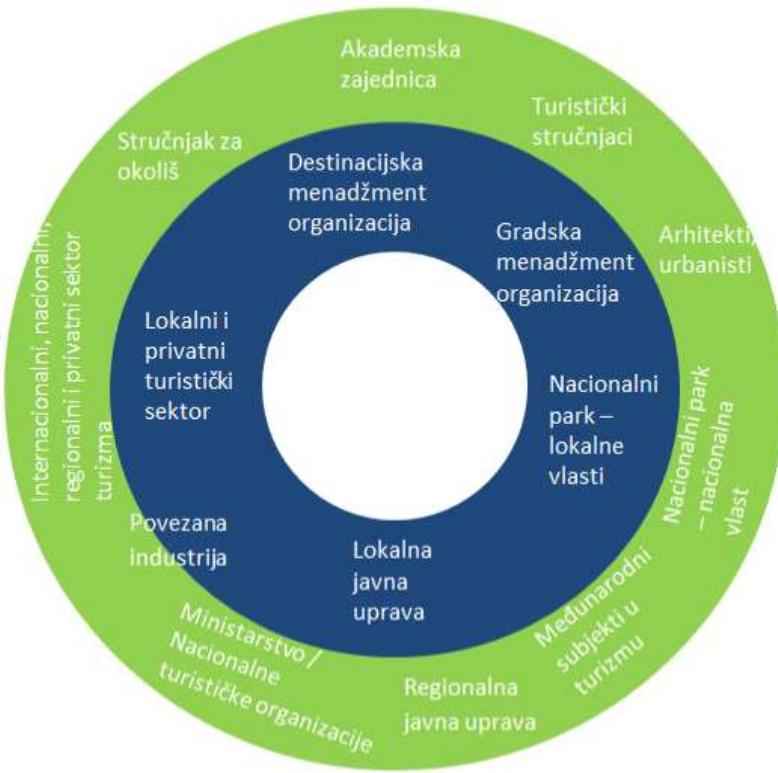
M&C Tourism Management model, (slika 4.) predlaže s kojim subjektima destinacijske menadžment organizacije trebaju surađivati i između kojih je potrebna koordinacija.

²⁹ Network of European Regions for Competitive and Sustainable Tourism,
<http://www.necstour.eu/content/necstour-roadmap-2019-2021-5-%E2%80%9Cs%E2%80%9D-tourism-tomorrow>

³⁰ Uresandi, N. E. & Llantada, C. C. *Interreg Mediterranean Programme, MITOMED+, Method – M&C Tourism Management model. Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)*, https://mitomed-plus.interreg-med.eu/fileadmin/user_upload/Sustainable_Tourism/Projects/MITOMED%2B/Library/MED_M_C_MANAGEMENT_MODEL/MITOMED_MED_M_C_Tourism_Management_Model.pdf

³¹ “Five S for the Sustainable Tourism of Tomorrow”: 1. Smart Destinations, 2. Socio cultural Balance, 3. Skills And Talent, 4. Safety and Resilience, 5. Statistics and Measurability

Slika 4. Vodeća i suradnička struktura

Izvor: Uresandi, N. E. & Llantada, C. C. Interreg Mediterranean Programme, MITOMED+, Method – M&C
Tourism Management model. Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)

2.2 STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE

U veljači 2009. godine donesena je Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske, navodeći da održivi razvoj pretpostavlja ostvarenje tri opća cilja:

- stabilnoga gospodarskog razvijanja,
- pravedne raspodjele socijalnih mogućnosti te
- zaštite okoliša.

Načela koja su navedena u Strategiji i temeljem kojih se planira ostvariti definirane ciljeve su sljedeća:

- zaštita ljudskog zdravlja,
- promicanje i zaštita temeljnih ljudskih prava,
- solidarnost unutar generacija i među generacijama,
- ostvarivanje otvorenog i demokratskog društva,
- uključivanje građana,
- uključivanje poslodavaca i socijalnih partnera,
- socijalna odgovornost poslodavaca,
- integracija gospodarskih, socijalnih i okolišnih sastavnica u izradi svih politika (smjernica),
- obrazovanje za održivi razvoj,
- usklađenost politika svih razina uprave i lokalne samouprave,
- upotreba najbolje moguće dostupne tehnologije,
- obnavljanje (npr. ponovnim korištenjem ili recikliranjem) prirodnih resursa,
- promicanje održive proizvodnje i potrošnje,
- predostrožnost i prevencija,
- „onečišćivač plaća“ za onečišćenja koja nanosi okolišu.

Navedena načela osnova su i za planiranje održivog razvoja turizma koja će se biti i sastavni dio preporuka za daljnje praćenje održivog razvoja turizma u Istarskoj županiji.

2.3 STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE DO 2020. GODINE

Godine 2013. usvojena je Strategija razvoja Republike Hrvatske do 2020. (NN 55/13) godine, gdje je naglašena potreba razvoja načela za dugoročno održiv i konkurentan razvoj turizma u Hrvatskoj. U navedenoj viziji razvoja hrvatskog turizma naglašava se cilj održivog načina upravljanja razvojem na cijelokupnom prostoru. Jedan od glavnih strateških ciljeva je upravo promicanje održivog razvoja. Razvojna načela hrvatskog turizma do 2020. godine su:

- Partnerstvo
- Institucionalno dereguliranje
- Ekološki odgovoran razvoj
- Više od sunca i mora
- Turizam na cijelom prostoru
- Autentičnost i kreativnost
- Hotelijerstvo – ključni pokretač investicijskog ciklusa
- Inovirani tržišni nastup
- Proizvodnja za turizam
- Kultura kvalitete.

2.4 AKCIJSKI PLAN RAZVOJA ZELENOG TURIZMA

U Akcijskom planu se pod terminom „Zeleni turizam“ nalaze se dvije podteme, prva je zaštita i očuvanje okoliša, a druga podtema je vrednovanja prirode i okoliša. Obje navedene podteme usredotočene su na okoliš i prirodu, odnosno, na istu dimenziju održivog turizma, što im je zajedničko, a razlikuju se po pitanju glavnih nositelja, aktivnosti, programa i slično. Iz toga je razloga svakoj podtemi u Akcijskom planu pristupano zasebno.

Za Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. i druge strateške dokumente koji odgovaraju ovoj temi, Akcijski plan predstavlja operativni korak razvoja održivog turizma.

Ciljevi Akcijskog plana su sljedeći:³²

- „Kontinuirano i sustavno unapređenje okolišne održivosti turizma u RH,
- Unaprijediti okolišnu održivost turizma na razini turističkih destinacija (sve najznačajnije turističke destinacije u Hrvatskoj certificirati kao destinacije koje razvijaju održivi turizam),
- Unaprijediti okolišnu održivost turizma na razini ugostiteljsko-turističkog pružatelja usluga (svi najznačajniji pružatelji ugostiteljsko-turističkih usluga certificirani su kao okolišno odgovorna poduzeća),
- Hrvatska svom turističkom brendu uspješno valja dodati atribut destinacije predvodnice održivog turizma.“

³² Ministarstvo turizma, https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/160715_AP_Zelenog_t.pdf

2.5 MASTER PLAN TURIZMA ISTARSKE ŽUPANIJE 2015. – 2025.

Master planom turizma Istarske županije 2015. – 2025. planira se razvoj turizma u Istarskoj županiji. Kako se u Master planu navodi, turistički subjekti koji prilikom poslovanja surađuju s djelatnostima poput poljoprivredne, kulturne, one s javnim ustanovama te kreatorima politike i drugim dionicima, stvaraju budućnost Istre te svoje poslovne vizije i misije temelje na dugoročnom održivom razvoju.³³

Kako se navodi u Master planu, Istra je ulaskom Hrvatske u Europsku uniju postala jedna od turističkih regija EU-a te je kao takvu percipira globalno tržište i time je, između ostalog, uveden nadzor nad poslovnim praksama i kriterijima održivog razvoja.

2.6 REGIONALNI PROGRAM UREĐENJA I UPRAVLJANJA MORSKIM PLAŽAMA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

U Regionalnom programu uređenja i upravljanja morskim plažama u Istarskoj županiji ističe se problematika dugoročnog održivog korištenja plažnog prostora, što podrazumijeva upravljanje tako da se trajno zaštiti resurs te da se na prihvatljiv način koristi prostor od strane turista i lokalnog stanovništva uz omogućavanje generiranja prihoda. Nadalje, sustavno upravljanje kvalitetom i zaštita plažnog prostora Istarske županije bitna je za dugoročno održivo pozicioniranje destinacije. Glavni cilj projekta je „stvaranje organizacijskih i upravljačkih preduvjeta za profitabilno, učinkovito i potencijalnim korisnicima prilagođeno dugoročno održivo upravljanje raspoloživim plažnim prostorom Istre.“

Kako je navedeno u programu, dokument bi trebao osigurati:³⁴

- unaprjeđivanje kvalitete cjelokupnog plažnog prostora Županije kroz osiguranje primjerenih plažnih sadržaja;
- dugoročnu održivost upravljanja županijskim plažnim prostorom, ali i unaprijediti privlačnost i vizualni identitet cijelog obalnog pojasa Istre te
- unaprijediti preduvjete za povećano zadovoljstvo boravkom turista, ali i domaće populacije kroz korištenje onih plaža koje su tematski najprimjerene njihovim interesima i/ili sklonostima.

³³ Master plan turizma Istarske županije 2015. – 2025, Turistička zajednica Istarske županije, file:///C:/Users/mihae/Downloads/Master_Plan_Turizma_Istarske_Zupanije_2015-2025.pdf

³⁴ Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama u Istarskoj županiji, https://www.istra-istria.hr/fileadmin/urednici/Turizam/Regionalni_program_uredenja_plaza_IZ_2018_str._01-21.pdf

U prethodno navedenim poglavljima sažeto su prikazani važeći dokumenti koji predstavljaju okvir za daljnje planiranje održivog razvoja turizma u destinacijama. Također, prikazani su alati koji se koriste kao pomoć destinacijama u izradi strateških dokumenta i akcijskih planova.

3 METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Glavni cilj Studije je istražiti percepciju, mišljenje i očekivanja glavnih dionika i donositelja odluka (predstavnici gradova i općina, turističkih zajednica i privatnih turističkih tvrtki) za poticanje održivog razvoja turizma te predložiti mjere budućeg održivog razvoja turizma u Istarskoj županiji na temelju provedenog istraživanja. Studija može poslužiti kao koristan informativni alat (s različitih aspekata dionika u turizmu) u svrhu kreiranja novih strategija na razini županije radi učinkovitijeg održivog razvoja turizma. Cilj je i utvrditi glavne prednosti i nedostatke za održivi razvoj turizma u županiji.

Studija se sastoji od primarnog i sekundarnog istraživanja („istraživanje za stolom“). Za analizu postojećeg stanja korištene se dostupne strategije i planski dokumenti za održivi razvoj turizma te statistički podaci u turizmu na nacionalnoj i regionalnoj razini, što se primjerice odnosi na dostupne podatke na službenim stranicama Ministarstva turizma Republike Hrvatske, Istarske županije itd. Pregledom znanstvene domaće i inozemne literature te uvidom u provedena prethodna empirijska istraživanja, kreirani su upitnici prema ciljanim skupinama tj. prema dionicima gradova i općina, turističkih zajednica i turističkih tvrtki radi provedbe empirijskog istraživanja. Za kreiranje upitnika korištena su pitanja ETIS-a 2016. (Europski sustav turističkih pokazatelja) za održivo upravljanje destinacijama. Upitnici su dodatno prilagođeni stanju na terenu, odnosno, uz osnovni ETIS-ov upitnik dodana su dodatna pitanja. Kao primjeri upitnika iz ETIS-a korišteni su „Sample Enterprise Survey“ i „Sample Destination Management Survey“. Kreirana su dva različita upitnika, jedan za predstavnike gradova, općina i turističkih zajednica, a drugi za predstavnike hotelskih poduzeća.

Anketa je poslana mailom predstavnicima općina, gradova, turističkih zajednica i turističkih kompanija na području Istarske županije dana 21. i 22. travnja 2020. godine, i to:

- 1) Gradovi – 10
- 2) Općine – 31
- 3) Turističke zajednice – 31
- 4) Turističke kompanije – 5

Istraživanjem je ukupno prikupljeno deset anketa predstavnika gradova, 20 anketa predstavnika općina, 28 anketa predstavnika turističkih zajednica te tri ankete predstavnika turističkih kompanija. Valja napomenuti da su pojedine općine i turističke zajednice zbog zajedničke suradnje ispunile samo jednu anketu za određeno područje: općine Oprtalj, Brtonigla, Vižinada

i Marčana te TZO Medulin. Također, pristigle su dvije ankete iz Općine Medulin i dvije ankete TZO-a Vrsar, a s obzirom na vrijedno mišljenje svakog dionika uzeli smo u obzir mišljenja različitih predstavnika i pribrojili ih konačnom rezultatu i uvažili u analizi podataka.

Prikupljeni podaci korišteni za analizu stanja održivog turizma u Istarskoj županiji, kreaciju SWOT analize, prikupljanju sugestija od strane glavnih dionika koji aktivno sudjeluju u razvoju turizma destinacije te kreiranje prijedloga mjera za daljnji razvoj održivog turizma.

Također, u izradi Studije korišteni su podaci istraživanja provedenog od strane Instituta za poljoprivredu i turizam u 2017., 2018. i 2019. godini s turistima i posjetiteljima na području grada Poreča, Novigrada i Labina (u naselju Rabac).

4 REZULTATI ISTRAŽIVANJA TURISTA I POSJETITELJA

4.1 MIŠLJENJE I PERCEPCIJA TURISTA I POSJETITELJA O ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA

Mišljenje i percepcija turista i posjetitelja, kao korisnika turističkih proizvoda, izrazito je važna povratna informacija radi oblikovanja budućih strategija za održivi razvoj turizma te u upravljanju kvalitetom proizvoda u destinaciji.

Institut za poljoprivredu i turizam proveo je tijekom 2017., 2018. i 2019. godine istraživanje s turistima i posjetiteljima u destinacijama u Istarskoj županiji, a anketni upitnik kreiran je prema ETIS-u (2016) *Sample Visitor Survey*. U nastavku su prikazani posljednji prikupljeni rezultati u lipnju, srpnju i kolovozu za 2019. godinu.

Većina ispitanika koje je sudjelovala u istraživanju 2019. godine, bili su ispitanici iz Njemačke (24,07 %), Italije (17,47 %), Slovenije (15,16 %), Austrije (12,31 %), Hrvatske (11,76 %), UK (4,07 %), Češke (3,08 %) i ostalih zemalja navedenih u Tablici 4.

Tablica 4. Država iz koje dolaze ispitanici

Država	Udio (%)	Broj (n=910)
Njemačka	24,07	219
Italija	17,47	159
Slovenija	15,16	138
Austrija	12,31	112
Hrvatska	11,76	107
UK	4,07	37
Češka	3,08	28
Srbija	1,65	15
Nizozemska	1,43	13
Švedska	1,32	12
Norveška	1,21	11
BiH	1,10	10
Ostale zemlje	5,38	49

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2019.

Sociodemografska obilježja ispitanika prikazana su u Tablici 5. Većina ispitanika bile su žene ukupno 60,27 %, dok je muških ispitanika bilo 38,73 %. Od ukupnog broja 1 % ispitanika nije željelo odgovoriti na navedeno pitanje. Prema starosnoj kategoriji najviše ispitanika spada u dobnu kategoriju od 35-54 godine (48,9 %). Većina ispitanika posjetila je odredište s obitelji

(54,48 %) ili s partnerom (35,36 %). Većina ispitanika su bili turisti (77,13 %), koji su noćili pretežito u privatnom smještaju (56,29 %) ili u hotelu (24,91 %).

Tablica 5. Sociodemografska obilježja ispitanika

Sociodemografska obilježja	Udio (%)	Broj
Spol (n=901)		
ženski	60,27	543
muški	38,73	349
ne želim odgovoriti	1,00	9
Dobna kategorija (n=908)		
15-24	11,23	102
25-34	18,06	164
35-44	24,67	224
45-54	24,23	220
55-64	14,43	131
> 65	7,38	67
Pratnja (n=905)		
Sam / sama	1,77	16
S partnerom	35,36	320
S obitelji	54,48	493
S grupom prijatelja	8,07	73
Ostalo	0,33	3
Vrsta boravka u odredištu (n=905)		
Lokalni stanovnik	2,76	25
Vlasnik kuće / stana za odmor	11,71	106
Turist	77,13	698
Vikend posjetitelj	1,99	18
Izletnik	6,41	58
Vrsta smještaja (n=851)		
Hotel	24,91	212
Privatni smještaj	56,29	479
Kamp	1,76	15
Vlastita kuća / stan	15,16	129
Luka nautičkog turizma / marina	0,35	3
Hostel	1,53	13

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2019.

Većina ispitanika već je ranije posjetila odredište (48,56 %), a ostali su najčešće saznali za odredište od prijatelja / rodbine (34,22 %) ili putem interneta (26,78 %). Na ovom pitanju ispitanici su imali mogućnost odabratи više odgovora, stoga ukupan udio ne iznosi 100 % nego više od 100 % (Tablica 6.).

Tablica 6. Informacija o odredištu

Kako ste saznali za odredište?	Udio (%)	Broj (n=900)
već sam ranije posjetio / la ovo odredište	48,56	437
od prijatelja / rodbine	34,22	308
putem interneta	26,78	241
putem turističkog informativnog centra	2,89	26
iz turističke brošure / letka	1,89	17
putem društvenih mreža	1,78	16
iz novina / časopisa	0,89	8

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2019.

Većina ispitanika doputovala je u odredište automobilom (vlastitim, prijateljevim ili poslovnim) ukupno 85,04 %. Navedeni rezultat je očekivan, s obzirom na to da je Istra destinacija u koju se najčešće putuje automobilom (Tablica 7.).³⁵

Tablica 7. Prijevozno sredstvo kojim su turisti doputovali u odredište

Kojim ste prijevoznim sredstvom doputovali u odredište?	Udio (%)	Broj (n=909)
Automobilom (vlastitim, prijateljevim, poslovnim)	85,04	773
Zrakoplovom	7,70	70
Autobusom	6,60	60
Automobilom (iznajmljenim)	2,75	25
Pješice	0,77	7
Biciklom	0,66	6
Karavanom / kamperom / kombijem	0,66	6
Motociklom	0,55	5
Čamcem / brodom / trajektom	0,44	4
Vlakom	0,33	3

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2019.

Za vrijeme boravka u odredištu turisti najčešće nisu koristili prijevozno sredstvo nego su namjeravali pješaćiti (62,35 %) ili koristiti automobil (56,75 %). Namjera korištenja ostalih prijevoznih sredstava navedena je u Tablici 8.³⁶

³⁵ Na ovom pitanju ispitanici su imali mogućnost odabrati više odgovora, stoga ukupan udio ne iznosi 100 % nego više od 100 %.

³⁶ Ibid.

Tablica 8. Prijevozno sredstvo kojim se ispitanici namjeravaju koristiti za vrijeme svog boravka u odredištu

Prijevozno sredstvo kojim se turisti namjeravaju koristiti za vrijeme svog boravka u odredištu	Udio (%)	Broj (n=903)
Ići će pješice (neću koristiti prijevozno sredstvo)	62,35	563
Automobil (vlastiti, priateljev, poslovni)	56,75	513
Bicikl	13,40	121
Lokalni javni prijevoz (autobus, vlak)	5,20	47
Ostalo	2,55	23
Motocikl	1,22	11

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2019.

Od ukupnog broja ispitanika na pitanje jesu li prenoćili u odredištu njih 93,27 % odgovorilo je potvrđno dok je 6,73 % ispitanika navelo da nisu prenoćili u odredištu (Tablica 9.).

Tablica 9. Noćenje u odredištu

Jeste li ovdje prenoćili?	Udio (%)	Broj (n=907)
da	93,27	846
ne	6,73	61

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2019.

Ispitanici koji su potvrđno odgovorili na pitanje jesu li prenoćili u odredištu navodili su broj noći koji su proveli u odredištu. Prosječan broj noći koji su proveli u odredištu iznosi 9,8 (n=800), mod i median iznose 7.

Većina ispitanika (62,35 %) navela je da im ovo nije prvi posjet odredištu (Tablica 10.).

Tablica 10. Broj ispitanika kojima je ovo prvi posjet odredištu

Je li ovo vaš prvi posjet odredištu?	Udio (%)	Broj (n=903)
da	37,65	340
ne	62,35	563

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2019.

Ispitanicima je bilo postavljeno pitanje da izaberu kategoriju koliko dnevno troše u odredištu uključujući smještaj, prijevoz unutar odredišta, hranu i piće, kupovinu i troškove zabave. Najveći broj ispitanika izabrao je kategoriju od 51-100 eura (35 %), zatim od 101-200 eura (29,81 %) i manje od 50 eura (20,82 %) (Tablica 11.).

Tablica 11. Dnevna potrošnja u odredištu (po osobi)

Dnevna potrošnja po osobi u odredištu	Udio (%)	Broj (n=879)
< 50 eura	20,82	183
51 - 100 eura	35,38	311
101 - 200 eura	29,81	262
201 - 300 eura	8,08	71
301 - 400 eura	3,41	30
> 401 eura	2,28	20
ostalo	0,23	2

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2019.

Glavna svrha posjeta odredištu koju navode skoro svi ispitanici odnosi se na odmor, slobodno vrijeme i rekreatiju (96,24 %). Ostali odgovori ispitanika navedeni su u Tablici 12.³⁷

Tablica 12. Glavna svrha posjeta odredištu

Koja je glavna svrha vašeg posjeta odredištu?	Udio (%)	Broj (n=905)
Odmor, slobodno vrijeme i rekreatija	96,24	871
Posjet prijateljima i rodbini	9,06	82
Shopping	2,21	20
Poslovni i stručni razlozi	1,99	18
Zdravstvena i medicinska skrb	0,77	7
Ostalo	0,44	4
Obrazovanje i osposobljavanje	0,33	3

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2019.

Većina ispitanika izabrala je odredište zbog plaža (73,33 %), čistoće mora (62,78 %), prirode i krajolika (54,22 %), mira i tištine (43,44 %), pristupačnosti (35,11 %) i ostalih aspekata čiji su udjeli navedeni u Tablici 13.³⁸

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

Tablica 13. Glavna obilježja zbog kojih su ispitanici izabrali posjetiti odredište

Koja su glavna obilježja zbog kojih ste izabrali posjetiti odredište?	Udio (%)	Broj (n=900)
Plaža	73,33	660
Čistoća mora	62,78	565
Priroda i krajolik	54,22	488
Mir i tišina	43,44	391
Pristupačnost	35,11	316
Gostoljubivost domaćina	28,67	258
Kvaliteta smještaja	24,78	223
Gastronomска ponuda	19,33	174
Sadržaji za zabavu i rekreaciju	10,11	91
Kulturno bogatstvo	9,33	84
Sportski sadržaji	7,89	71
Popularnost odredišta	7,33	66
Ostalo	5,44	49
Poseban događaj	1,56	14

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2019.

Većina ispitanika zadovoljna je (53,68 %) ili u potpunosti zadovoljna (29,9 %) turističkom ponudom odredišta. Dobiveni rezultati su navedeni u Tablici 14.

Tablica 14. Općenito zadovoljstvo turističkom ponudom odredišta

Općenito zadovoljstvo turističkom ponudom odredišta	Udio (%)	Broj (n=883)
potpuno nezadovoljan	1,25	11
nezadovoljan	2,27	20
ni zadovoljan ni nezadovoljan	12,91	114
zadovoljan	53,68	474
u potpunosti zadovoljan	29,90	264

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2019.

4.2 ISTRAŽIVANJA PERCEPCIJE TURISTA I POSJETITELJA U POSLJEDNJE TRI GODINE

Pitanja koja se odnose na pitanje percepcije ispitanika prema inicijativama koje su usmjerene na održivost odredišta prikazana su u Tablici 15. Usporedbom rezultata, primjećuje se da su svi rezultati približno slični. Prema mišljenju ispitanika, većina turista misli da odredište dovoljno ulaže u inicijative usmjerene na održivost u sve tri godine istraživanja. Odgovori su sljedeći: u 2017. godini 76,77 % ispitanika, u 2018. godini 78,47 % ispitanika i u 2019. godini 74 % ispitanika.

Udio ispitanika koji su putovali s osobom s invaliditetom ili ograničenom pokretljivošću u 2017. godini iznosio je 5,54 %, u 2018. godini 6,79 % i u 2019. godini 6,57 %. Većina ispitanika nema mišljenje o pitanju uzima li odredište u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima djelovanja, a to su: smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije. Veliki je udio i onih koji se slažu s navedenom tvrdnjom, u 2017. godini taj udio iznosio je 30,83 %, u 2018. godini 33,19 %, a u 2019. 31,36 %.

Tablica 15. Mišljenje ispitanika o pitanjima vezanim uz održivost odredišta

	2017		2018		2019	
	Udio (%)	Broj (n=1485)	Udio (%)	Broj (n=813)	Udio (%)	Broj (n=823)
Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative odredišta usmjerene na održivost?						
da	76,77	1140	78,47	638	74	609
ne	23,23	345	21,53	175	26	214
Jeste li putovali s osobom s invaliditetom ili ograničenom pokretljivošću?						
da	5,54	88	6,79	61	6,57	58
ne	94,46	1500	93,21	838	93,43	825
Ovo odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima djelovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije.						
u potpunosti se ne slažem	5,53	22	4,20	10	2,27	5
ne slažem se	10,55	42	10,50	25	11,36	25
nemam mišljenje	43,72	174	42,86	102	48,64	107
slažem se	30,90	123	33,19	79	31,36	69
u potpunosti se slažem	9,30	37	9,24	22	6,36	14

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2017., 2018., 2019. godina

5 REZULTATI ISTRAŽIVANJA S LOKALNIM DIONICIMA

U istraživanju percepcije, mišljenja i stavova lokalnih dionika sudjelovali su predstavnici gradova i općina, turističkih zajednica i predstavnici hotelskih poduzeća. U nastavku su navedeni odgovori ispitanika tako da se prvo navode grupirani odgovori svih ispitanika, a koji se odnose na načine mjerena održivosti u destinaciji. Nakon toga se navodi pregled postojećih oznaka koje su ispitanici naveli, s kratkim opisom. Rezultati istraživanja vezani uz percepciju i mišljenje ispitanika strukturirani su tako da su u svakom poglavlju navedeni dionici koji su odgovorili na pitanje koje se razmatra. Rezultati su sumirani prema kategoriji dionika redom kako slijedi: gradovi, općine zatim turističke zajednice te predstavnici hotelskih kuća. Nakon prikaza rezultata kreirana je SWOT analiza na temelju prikupljenih mišljenja svih dionika u istraživanju.

5.1 PRIMJENA ALATA ZA MJERENJE ODRŽIVOSTI U DESTINACIJI

Najčešći alati koji se primjenjuju za mjerjenje održivosti u Istarskoj županiji, prema navodima dionika su:

- Online platforma pokazatelja održivog turizma kreirana u sklopu projekta MITOMED+,
- Statistika dolaska i noćenja u destinaciji (broj dolazaka, noćenja, broj kreveta),
- Prosječna godišnja popunjenošć smještajnih objekata,
- U organizaciji manifestacija nastoji se osigurati dovoljan broj kanti za smeće, turističke dionike se nastoji usmjeriti na rad na kvaliteti svoje ponude, turistički proizvodi koji se razvijaju na razini destinacije analiziraju se kvalitativnim i kvantitativnim pokazateljima (npr. *mystery guest* na bike stazama, brojač prometa na *trail* stazama itd.),
- Komunalno poduzeće za prikupljanje otpada prati količine selektiranog otpada, koji se u određenom dijelu može reciklirati. U sustavu ISGE (na nacionalnoj razini) prijavljuje se potrošnja energetika za Općinu Medulin,
- Ukupan broj i postotak radnih mjesta u turizmu i s njim povezanih djelatnosti,
- Čistoća mora i zraka,
- Analize opterećenosti pojedinih dijelova infrastrukture (npr. mjerači prometa na *bike* i *trail* stazama),
- Analiza razine uključivanja lokalnih proizvođača u turističku ponudu,
- Anketiranja i istraživanja kod gostiju i nositelja turističke ponude,
- Anket o zadovoljstvu gostiju,

- Ekonomskim pokazateljima,
- Alati definirani Strategijom i projektom CROSTO Ministarstva turizma.

5.2 PRIMJENA OBLIKA ODRŽIVIH MODELA I EKOCERTIFIKATA U DESTINACIJI PREMA NAVODIMA DIONIKA

Oblici održivih modela i ekocertifikata koji se primjenjuju prema navodima dionika u Istarskoj županiji kratko su opisani u nastavku.

Istarska županija kreirala je prvu brošuru o ekoprijateljskim sadržajima u Istri pod nazivom „Istra ecoxperience - Sve eko u Istri“³⁹. Kako je i navedeno na službenim stranicama Istarske županije, jedan od općih ciljeva Upravnog odjela za turizam Istarske županije je održivi razvoj turizma u Istri te razvoj Istre kao kvalitetne turističke destinacije, stoga je navedena brošura namijenjena domicilnom stanovništvu u cilju povećanja ekološke osviještenosti, ali i turistima radi pružanja kvalitetne informacije o ponudi te ekoprijateljskim i *outdoor* sadržajima u Istri.

Slika 5. Brošura „Istra ecoxperience - Sve eko u Istri“

Izvor: Službene mrežne stranice Istarske županije, <https://www.istra.hr/hr/informacije/brosure>

- „Eco domus“ je program označavanja koji provodi Upravni odjel za turizam Istarske županije. Fokus je stavljen na održivi razvoj turizma u Istri te razvoj Istre kao kvalitetne turističke destinacije. Cilj je programa poticati privatne iznajmljivače i male turističke objekte na različitost, podizanje kvalitete smještaja te povećanje društvene i ekološke odgovornosti u turizmu. Osnovne karakteristike „Eco domus“ smještaja su društvena i ekološka odgovornost, zaštita okoliša i zdravlja, korištenje ekocertificiranih proizvoda u domaćinstvu, korištenje prirodnih materijala, štednja vode i energije te održivo gospodarenje otpadom. „Eco domus“ program usklađen je s globalnim smjernicama za održivi turizam, a vrednuje lokalne vrijednosti

³⁹ Brošura „Istra ecoxperience - Sve eko u Istri“ <https://www.istra.hr/hr/informacije/brosure>

kao što je informiranje gostiju o lokalnoj kulturno-povijesnoj baštini, prirodnim vrijednostima, uređivanju okoliša autohtonim biljnim vrstama, promociji tradicionalnih proizvoda i dr.⁴⁰

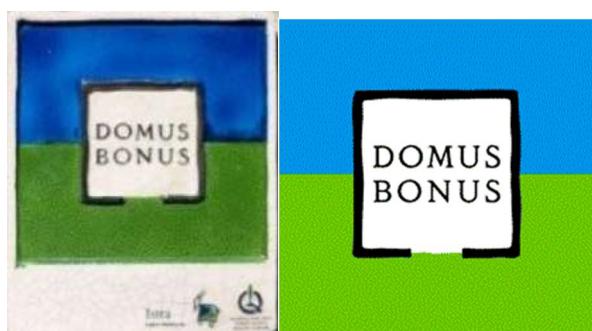
Slika 6. Oznaka „Eco domus“

Izvor: Službena mrežna stranica Istarske županije, <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=5036>

- „Domus bonus“ certifikat – Istarska kvaliteta je projekt koji predstavlja smještajne jedinice u domaćinstvu građana koji udovoljavaju posebno zadanim kriterijima. Kriteriji su određeni programom Turističke zajednice Istarske županije, Istarske razvojne agencije te lokalnih turističkih zajednica. Objektima koji ispunjavaju kriterije dodjeljuje se oznaka kvalitete „Domus bonus“.⁴¹

Slika 7. Oznaka kvalitete „Domus bonus“

Izvor: Turistička zajednica Istre, <https://www.istra.hr/hr/business-information/projekti/domus-bonus>

- Eko hoteli – „Travelife“ je inicijativa kojoj je cilj osposobljavanje, upravljanje i certificiranje onih turističkih tvrtki koje su posvećene održivom razvoju. Cilj „Travelife“ inicijative je ponuditi tvrtkama znanje, rješenja i alate kako bi ih one mogle primijeniti u okviru njihovog vlastitog poslovanja i opskrbnog lanca. Hotelima koji u najvećoj mjeri ispunjavaju

⁴⁰ Službena mrežna stranica Istarske županije, Eco Domus, <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=5036>

⁴¹ Turistička zajednica Istre, DOMUS BONUS, <https://www.istra.hr/hr/business-information/projekti/domus-bonus>

kriterije održivosti dodjeljuje se priznanje „Travelife Gold Award“. Strateški cilj je uvođenje prakse zelenog poslovanja, brige za okoliš te socijalnu uključenost u širu zajednicu.⁴²

Slika 8. Travelife Gold Award

Izvor: Brošura Istra ecoxperience, <https://www.istra.hr/hr/informacije/brosure>

- SGS (*Societe Generale de Surveillance*) je vodeća certifikacijska kuća u svijetu na području certificiranja sustava upravljanja u skladu s međunarodnim i nacionalnim normama, kao i sukladno specifičnim zahtjevima klijenata, a u Hrvatskoj djeluje pod nazivom „SGS Adriatica“ od 1993. godine.⁴³

SGS u svom poslovanju nudi certificiranje prema sljedećim normama i standardima:

- HACCP (Sigurnost hrane)
- ISO 9001 (Sustav upravljanja kvalitetom)
- ISO 14001 (Sustav upravljanja okolišem)
- OHSAS 18001 / ISO 45001 (Sustav upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu)
- ISO 22000 i FSSC 22000 (Sustavi upravljanja sigurnošću hrane)
- ISO 27001 (Sustav upravljanja sigurnosti informacija)
- ISO 50001 (Sustav upravljanja energijom)
- ISO 26000/SA 8000 (Društvena odgovornost)
- IFS Food – International Featured Standards
- BRC Global Standards – British Retail Consortium
- GMP+ Feed
- FSC CoC – Forest Stewardship Council – „Chain Of Custody“
- RSPO – Roundtable on Sustainable Palm Oil
- Gluten Free Certifikacija
- GlobalGAP Certifikacija

⁴² Brošura „Istra ecoxperience - Sve eko u Istri“ <https://www.istra.hr/hr/informacije/brosure>

⁴³ SGS, <https://www.sgsgroup.hr/>

- Non GMO Certifikacija.⁴⁴

Osim navedenog, nudi i audite prilagođene zahtjevima klijenata, gap-procjene prema bilo kojoj normi sustava upravljanja, audit dobavljača prema zahtjevima klijenata te procjene na javno objavljenim smjernicama, kao što su upravljanje rizicima (ISO 31000) i/ili društvena odgovornost (ISO 26000).⁴⁵

Slika 9. SGS Certifikat

Izvor: SGS, <https://www.sgs.com/-/media/global/documents/technical-documents/legal-documents/sgs-legal-use-of-sgs-system-certification-mark-a4-en-14.pdf?la=en>

- Udruga poslodavaca u hotelijerstvu Hrvatske vodeća je strukovna udruga u hotelijerstvu i ugostiteljstvu u Hrvatskoj s dugoročnim ciljevima razvoja u hotelijerstvu. „Sustainable Hotel Certificate“ jedan je od projekata UPUHH-a. Certifikat „Zeleni hotel“ jamči da objekti u svom poslovanju i svakodnevnim aktivnostima prate svjetske trendove održivog poslovanja, kao što je energetska učinkovitost, zaštita okoliša i razvijanje svijesti o njoj, ušteda vode i energije, kontrola ispuštanja emisije CO₂, edukacija zaposlenika, nabava, prodaja, marketing i PR. Kriteriji za definiranje zelenog hotela precizno su razrađeni za devet skupina; upravljanje održivošću, nabavu, prodaju, marketing i PR, okoliš, energetsku učinkovitost i ljudske potencijale.⁴⁶

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ UDRUGA POSLODAVACA U HOTELIJERSTVU HRVATSKE (UPUHH), <https://www.upuhh.hr/hr/ona-nama>

Slika 10. Sustainable Hotel Certificate by UPUHH

Izvor: Poslovni Turizam, <https://www.poslovniturizam.com/vijesti/prvi-hotelji-s-oznakom-sustainable-hotel/1462/>

- ISO 14001 Sustav upravljanja okolišem namijenjen je svim organizacijama, neovisno o veličini organizacije ili vrsti djelatnosti, a koje u okviru svog poslovanja žele upravljati okolišem na način da učinkovito koriste resurse te vode brigu o izbjegavanju i smanjenju stvaranja otpada. Primjenom standarda sustava ISO 14001 organizacije povećavaju svoju konkurenčku prednost ali i utječu na povjerenje svih zainteresiranih dionika. Primjena norme ISO 14001 koncipirana je na pristupu "planirati – provesti – provjeriti – djelovati" (Plan-Do-Check-Act – PDCA),⁴⁷ a rezultati koji se očekuju primjenom sustava odnose se na povećanje uspješnosti organizacije s aspekta upravljanja okolišem, usklađenost te ostvarenje ciljeva koji su povezani s okolišem.⁴⁸
- ISO 9001 Certifikat ISO 9001 odnosi se na uspješnu primjenu međunarodne norme Sustava upravljanja kvalitetom, na temelju kojega klijenti i drugi dionici organizacije koja primjenjuje ISO 9001 mogu steći povjerene u provođenje i osiguravanje kvalitete od strane organizacije. Odluka o uvođenju ISO 9001 u poslovanje organizacije ovisi o okruženju organizacije i tržištu na kojem posluje, o ciljevima i procesima koje je organizacija postavila te o vrsti proizvoda i organizacijskoj strukturi organizacije. Organizacija koja strateškom odlukom odluči uvesti sustav upravljanja kvalitetom u svoje poslovanje dokazuje svoju spremnost na ispunjavanje zahtjeva i želja kupaca u skladu s zakonima i propisima težeći pritom kontinuiranom povećanju zadovoljstva kupaca.⁴⁹

⁴⁷ Hrvatski zavod za norme, <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=53>

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Svijet kvalitete, <https://www.svijet-kvalitete.com/index.php/ne-propustite/2395-certifikat-iso-9001>

Slika 11. Oznaka certifikata ISO 9001

Izvor: Svijet kvalitete, <https://www.svijet-kvalitete.com/index.php/ne-propustite/2395-certifikat-iso-9001>

- ISO 50001 je norma u sustavu upravljanja ISO-a za uspostavljanje i razvoj sustava upravljanja energijom (energy management system - EnMS) te je usmjeren na širu primjenu u svim nacionalnim gospodarskim sektorima - u organizacijama, industrijskim pogonima te komercijalnim, upravnim i državnim zgradama.⁵⁰

Zahtjevi za ispunjavanje norme ISO 50001 su:⁵¹

- razviti politiku za učinkovitije korištenje energije,
 - ciljeve i zadatke prilagoditi politici,
 - koristiti podatke za bolje razumijevanje i donošenje odluka o korištenju energije,
 - mjeriti rezultate,
 - razmotriti koliko dobro funkcionira politika,
 - kontinuirano poboljšavati upravljanje energijom.
-
- „Village for all“ organizacija je koja izdaje vodič u kojima je moguće pronaći prave i pouzdane informacije o različitim vrstama odmora u više od 70 odredišta u Italiji, Hrvatskoj i San Marinu. Odredišta, odnosno smještajni objekti koji su uključeni u vodiče različitih su karakteristika i vrsta, a ciljevi vodiča su pružiti pomoć prilikom odabira odredišta i smještajnog objekta za odmor u skladu s individualnim potrebama svakog gosta te u skladu s posebnim zahtjevima, uključujući u izbor pritom smještajne objekte svih kategorija, od luksuznih hotela, do ruralnim objekata, kampova i slično.⁵²

⁵⁰ <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=377>

⁵¹ <https://www.iso.org/iso-50001-energy-management.html>

⁵² Village for all, <https://www.villageforall.net/en/about-us/>

Istarska županija kao turistička destinacija ima tri smještajna objekta koji nose oznaku V4A, a to su kamp „Bi Village“ u Fažani, kamp „Arena Stoja“ u istoimenom kvartu Stoja i „Solaris Camping Resort“ u Taru.⁵³

Slika 12. Oznaka „V4A Village for all“

Izvor: Village for all, <https://www.villageforall.net/en/>

- Ekokampovi – „EU Ecolabel“ EU Ecolabel oznaka potpuno je usmjerena na okolišnu održivost, a proizvodi i usluge koji posjeduju oznaku EU Ecolabel upućuju da se radi o proizvodima i uslugama koji imaju smanjeni utjecaj na okoliš od početka, odnosno od nastanka proizvoda ili usluge pa do faze korištenja i konačnog korištenja tog proizvoda ili usluge.⁵⁴

„EU Ecolabel“ oznaka u potpunosti je fokusirana na okolišnu održivost, namijenjena je za 32 skupine proizvoda, odnosno dvije skupine usluga: smještaj u kampovima i hotelima. Mjerila na osnovi kojih se ocjenjuju usluge sadrže okolišne i socijalne pokazatelje poslovanja, pa hoteli i kampovi koji nose ovu oznaku pokazuju svoju predanost konceptu održivog turizma.⁵⁵

⁵³ Kamping udruženje Hrvatska, <https://www.camping.hr/default.aspx?objectid=10704&lng=hr&fgi=21212&size=9,8874&tab=advanced-search-form>

⁵⁴ Održivi turizam u Hrvatskoj, <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=1293>

⁵⁵ Brošura Istra ecoexperience - Sve eko u Istri https://www.istra-istria.hr/fileadmin/urednici/Turizam/Istra_Ecox_brosura_HR-EN_2020_web.pdf

Slika 13. Oznaka „EU Ecolabel“

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, <https://www.hgk.hr/documents/eko-oznakekriteriji-za-izvrsnost5bd9a442071bf.pdf>

- „Ekološka proizvodnja“ je sustav koji se odnosi na upravljanje poljoprivrednim gospodarstvima i proizvodnjom hrane pazeći pritom na očuvanje prirodnih resursa, na očuvanja okoliša i smanjenje utjecaja na klimatske promjene te primjenu standarda koji se odnose na dobrobit životinja. S obzirom na sve veću svjesnost potrošača o važnosti konzumacije proizvoda iz ekološke proizvodnje u Republici Hrvatskoj zabilježen je pozitivan trend rasta poljoprivrednih subjekata koji svoju proizvodnju temelje na primjeni prirodnih tvari i procesa te primjeni dobrih praksi u pogledu očuvanja okoliša i klima.⁵⁶

Slika 14. EU Logo za ekološku proizvodnju

Izvor: Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organics-glance/organic-logo_hr

⁵⁶ Ministarstvo poljoprivrede, <https://poljoprivreda.gov.hr/ekoloska/199>

Slika 15. Nacionalni znak ekološkog proizvoda

Izvor: Pravilnik o ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji

- „Plava zastava“ je najpoznatiji model ekološkog odgoja, obrazovanja i obavljanja javnosti kada je u pitanju briga za more i obalni pojas. Cilj modela je održivo upravljanje i gospodarenje morem i obalnim pojasom.⁵⁷ Priznanje „Plava zastava“ dodjeljuje se za samo jednu sezonu, a u Istarskoj županiji oznaku Plava zastava u 2019. dobilo je 51 plaža i pet marina.⁵⁸

Slika 16. Oznaka „Plava zastava“

Izvor: Udruga Lijepa Naša Zagreb, <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/>

- „Zelena plaža“ je ekološka plaža ili održiva rekreacijska plaža, koja u svoje okvire upravljanja implementira aspekte održivosti kao što je kvalitetno provođenje slobodnog vremena, očuvanje prirodne i kulturne baštine te gospodarski razvoj. Model je kreiran u okviru projekta INTERREG Meditran MITOMED+ „Models of Integrated Tourism in the

⁵⁷ Udruga Lijepa Naša, <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/Z>

⁵⁸ Brošura Istra ecoexperience - Sve eko u Istri https://www.istra-istria.hr/fileadmin/urednici/Turizam/Istra_Ecox_brosura_HR-EN_2020_web.pdf

MEDiterranean Plus – MITOMED+⁵⁹. Model „Zelena plaža“ testiran je u četiri zemlje: na Cipru, u regiji Toskana, Kataloniji i Istri. Oznaku *Zelena plaža* prve u Istri dobile su plaže: Gradsko kupalište u Poreču, plaža „Karpinjan“ u Novigradu i plaža „Girandella“ u Rapcu. Implementacija modela „Zelena plaža“ uključivala je različite projektne aktivnosti koje su ocijenjene kroz 28 kriterija podijeljenih u osam kategorija, kao što su kvaliteta vode za kupanje, kvaliteta plaže, sigurnost, održivost, pristupačnost plaže, informiranje i educiranje, zeleni sadržaje i ekološko uređenje te upravljanje plažom.⁵⁹

Slika 17. Oznaka „Zelena plaža“

Izvor: <https://mitomed-plus.interreg-med.eu/what-we-do/green-beach-model/>

- EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) je dobrovoljni Europski sustav ekološkog upravljanja za organizacije i poslovne subjekte. Uvođenjem EMAS-a želi se procijeniti i smanjiti utjecaj organizacije na okoliš te unaprijediti učinkovitost zaštite okoliša.⁶⁰

⁵⁹ INTERREG MEDITERAN MITOMED+, GREEN BEACH MODEL, <https://mitomed-plus.interreg-med.eu/what-we-do/green-beach-model/>

⁶⁰ EMAS, <http://emas.azo.hr/>

Slika 18. EMAS Verificirani sustav upravljanja okolišem

Izvor: <https://mzoe.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug-4925/okolis/eko-oznake/emas-1422/1422>

- Q Pravilnik za dodjelu oznake kvalitete ugostiteljskog objekta – za hotel. Oznaka Q je dobrovoljna, provjerava se svake tri godine i dodjeljuje se na zahtjev. Tržišna prepoznatljivost hotela koji su postavili zadovoljavajuće parametre za mjerjenje kvalitete objekta je cilj i svrha pravilnika. Poticanje i nagrađivanje hotela također je jedan od ciljeva Q pravilnika.⁶¹

Slika 19. Oznaka „Q“ pravilnika

Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2016_01_9_240.html

- „Blue Angel“ je eko oznaka za zaštitu ljudi i okoliša čiji je cilj, učinak štetnih tvari, potrošnje energije i otpada na okoliš, svesti na najmanju moguću mjeru. Sveobuhvatna oznaka koja se odnosi na proizvode koji u svojem sastavu imaju reciklirana vlakna ili je to njegov većinski dio.⁶²

⁶¹ Ministarstvo turizma i sporta, <https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/120322-Q-prezent.pdf>

⁶² Blue Angel, <https://www.blauer-engel.de/en>

Slika 20. Oznaka „Blue Angel“

Izvor: <https://www.blauer-engel.de/en/blue-angel/what-is-behind-it/the-logo>

- „Istra outdoor“ je odjel za razvoj *outdoor* proizvoda u Istri na jednom mjestu, u dogovoru sa svim ključnim partnerima, što je u konačnici dovelo do kvalitetnijeg i efikasnijeg vođenja tog segmenta turizma u Istri. Kroz rad odjela koordinira se razvoj razvojnih projekata i standarda kao što su standardi za biciklističku signalizaciju, unaprjeđenje cestovne biciklističke infrastrukture. Prikupljaju se, obrađuju i objavljaju podaci o manifestacijama, koordinira se razvoj biciklističkih staza i specijaliziranih objekata za smještaj (Istra Bike&Bed), organiziraju nastupi na ključnim sajmovima i manifestacijama, izrađuju destinacijski info i promo materijali. Uz sve, organiziraju se i različite edukacije, od kojih je najznačajnija edukacija biciklističkih vodiča kojih je do sada organizirano dvadesetak.⁶³

Slika 21. Logotip brenda „Istra outdoor“

Izvor: <http://www.istria-outdoor.com/hr/>

- „Istra Bike&Bed“ predstavlja smještajne objekte koji se specijalizirali za prihvatanje biciklista (cikloturista). Objekti su svrstani u kategorije: *Istra bike&bed*, *Bike hotels*, *Boutique bike hotels* i *Bike camps*. Svaki smještajni objekt koji pokaže interes i može zadovoljiti tražene kriterije može se prijaviti u sustav *Bike&bed*.

Kriteriji za uvrštenje u sustav *Bike&bed* su:⁶⁴

- Informacije (o uslugama u okolini, biciklističkim stazama, savjeti za planiranje vožnje)

⁶³ Istra outdoor, <http://www.istria-outdoor.com/hr/o-nama/>

⁶⁴ Istra Bike, <http://www.istria-bike.com/hr/smjestaj/info-o-projektu>

- Biciklistička ponuda okolice (ponuda biciklističkih paketa, razrađene biciklističke ture, digitalna karta za planiranje izleta)
- Stručno znanje osoblja (biciklistički vodiči, organiziranje tura)
- Prostor za bicikle i opremu
- Servis i popravak bicikla
- Mogućnost pranja i sušenja odjeće
- Prijevoz biciklista, bicikala i opreme
- Prehrana prilagođena biciklistima
- Dodatna ponuda (produljeni boravak, čuvanje prtljage).

Slika 22. Logotip „Istra Bike&Bed“ smještaja

Izvor: Istra Bike, <http://www.istria-bike.com/hr/smjestaj/info-o-projektu>

- „Ekološka mreža“ EM je mreža koja povezuje ekološki značajna područja za ugrožene vrste i stanišne tipove. Uspostavljanje ekološke mreže pridonosi očuvanju bioraznolikosti i prirodne ravnoteže.⁶⁵ Istarska županija ima 67 područja ekološke mreže. Neka od područja koja su značajna za vrste i stanišne tipove su Park prirode Učka, Nacionalni park Brijuni, Donji Kamenjak, Kotli, Limski zaljev, Motovunska šuma. ⁶⁶
- „Natura 2000“ je ekološka mreža Evropske unije koja obuhvaća područja koja je potrebno očuvati i/ili ponovno na njima uspostaviti povoljne uvjete za ugrožene i rijetke vrste, određene prirodne stanišne tipove i stanišne vrste koji su od interesa za EU. ⁶⁷

⁶⁵ Zaštita prirode smž, Ekološka mreža, <http://zastita-prirode-smz.hr/ekoloska-mreza/?s>

⁶⁶ Brošura Istra ecoexperience - Sve eko u Istri https://www.istra-istria.hr/fileadmin/urednici/Turizam/Istra_Ecox_brosura_HR-EN_2020_web.pdf

⁶⁷ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, <http://www.haop.hr/hr/tematska-područja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/natura-2000>

Slika 23. Natura 2000 logo

Izvor: <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/resources/logos.htm>

- „Natura Histrica“ je javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Istarske županije. Osnovna djelatnost je zaštita, održavanje i promicanje zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti na području Istarske županije.⁶⁸

Slika 24. Logotip javne ustanove Natura Histrica

Izvor: <http://www.natura-histrica.hr/hr/>

⁶⁸ Natura Histrica, <http://www.natura-histrica.hr/hr/ekoloska-mreza>

5.3 PERCEPCIJA PREDSTAVNIKA GRADOVA O ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA

U istraživanju su sudjelovali predstavnici sljedećih gradova (10):

- Grad Rovinj-Rovigno
- Grad Labin
- Grad Pula-Pola
- Grad Buzet
- Grad Buje-Buie
- Grad Vodnjan-Dignano
- Grad Umag-Umago
- Grad Pazin
- Grad Novigrad-Cittanova
- Grad Poreč-Parenzo

Predstavnici gradova naveli su sljedeće strateške dokumente koje primjenjuju za razvoj turizma i održivi razvoj turizma na području svojih destinacija:

- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske
- Master plan turizma Istarske županije 2015. – 2025.
- Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama Istarske županije
- Strategija razvoja Grada Labina 2016. – 2020.
- Strategija održivog razvoja turizma Grada Labina za razdoblje od 2016. do 2020. godine
- Strategija razvoja turizma Grada Pule 2016. – 2020.
- Strategija razvoja Grada Pule od 2011. do 2021. godine
- Strategija i operativni marketinški plan turizma klastera Južne Istre
- Strategija razvoja Grada Rovinja-Rovigno za razdoblje 2015 - 2020. godine
- Strateški plan razvoja turizma na području Grada Buzeta za razdoblje 2020. - 2026. godine
- Strategija razvoja turizma Grada Buje-Buie 2018. – 2025.
- Strategija razvoja Grada Vodnjan-Dignano za razdoblje 2015. - 2020.
- Strategija razvoja Grada Umaga za razdoblje 2016. – 2021.

- Strategija razvoja turizma područja turističkih zajednica središnje Istre, Motovuna i Žminja 2018. – 2025.
- Strategija razvoja Grada Pazina od 2015. do 2020. godine
- Program ukupnog razvoja Grada Novigrada-Cittanova za razdoblje 2015. - 2020.
- Prostorni plan uređenja Grada Poreča
- Strategija gospodarskog razvoja Grada Poreča-Parenzo 2015. - 2020. godine
- Destinacijski marketing i menadžment sustav za klaster Poreč

Većina ispitanika, predstavnika gradova upoznata je (90 %) ili u potpunosti upoznata (10 %) s konceptom održivog razvoja turizma. Rezultati su prikazani u Tablici 16.

Tablica 16. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma

Ocijenite u kojoj ste mjeri upoznati s konceptom održivog razvoja turizma?	Udio (%)	Broj (n=10)
uopće nisam upoznat/a	0	0
nisam upoznat/a	0	0
donekle sam upoznat/a	0	0
upoznat/a sam	90	9
u potpunosti sam upoznat/a	10	1

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika (60 %), predstavnika gradova navela je da njihovi zaposlenici sudjeluju na određenim edukacijama o planiranju održivog razvoja, dok je 40 % njih navelo da ne sudjeluju. Rezultati su prikazani u Tablici 17. Neke od navedenih edukacija su: Seminar o vođenju u pustolovnom turizmu, edukacije u organizaciji TZIŽ, radionice u okviru EU projekta MITOMED/MITOMED+ itd.

Tablica 17. Sudjelovanje zaposlenika na edukacijama o planiranju održivog razvoja

Sudjeluju li vaši zaposlenici na određenim edukacijama o planiranju održivog razvoja?	Udio (%)	Broj (n=10)
da	60	6
ne	40	4

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Više od polovine ispitanika smatra da se ulaže dovoljno u inicijative održivosti u destinaciji (60 %), dok preostali dio ispitanika smatra da se ne ulaže dovoljno u inicijative održivosti (40 %) (Tablica 18).

Tablica 18. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji

Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti u vašoj destinaciji?	Udio (%)	Broj (n=10)
da	60	6
ne	40	4

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika slaže se (90 %) s tvrdnjom „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma“, dok je samo jedan ispitanik (10 %) naveo da se ne slaže s navedenom tvrdnjom, kako je navedeno u Tablici 19.

Tablica 19. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji

Ocijenite u kojoj mjeri seslažete s navedenom tvrdnjom: „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma.“	Udio (%)	Broj (n=10)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	0	0
slažem se	90	9
u potpunosti se slažem	10	1

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika u potpunosti se slaže (80 %) ili se slaže (20 %) da lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma. Rezultati su prikazani u Tablici 20.

Tablica 20. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“

„Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	Udio (%)	Broj (n=10)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	0	0
slažem se	20	2
u potpunosti se slažem	80	8

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Od ponuđenih tvrdnji za ocjenu važnosti za učinkoviti održivi razvoj turizma ispitanici su u prosjeku sve ponuđene tvrdnje odgovorili s visokim ocjenama. Kao najvažnijim ocijenjene su sljedeće tvrdnje: „Definiranje odgovornosti za koordinaciju lokalnih aktivnosti usmjerenih na održivost.“, „Sudjelovanje i suradnja svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi

razvoj turizma.“, „Podrška inovacijama.” i “Uzimanje u obzir dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.“ (Tablica 21.).

Tablica 21. Važnost elemenata za učinkoviti održivi razvoj turizma prema mišljenju dionika

Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma	Udio (%)					Prosječna ocjena	SD
	uopće nije važno	nevažno	donekle važno	vrlo važno	iznimno važno		
Definiranje odgovornosti za koordinaciju lokalnih aktivnosti usmjerenih na održivost.	0	0	0	30	70	4,70	0,48
Sudjelovanje i suradnja svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma.	0	0	0	30	70	4,70	0,48
Podrška inovacijama.	0	0	0	30	70	4,70	0,48
Uzimanje u obzir dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.	0	0	0	30	70	4,70	0,48
Financijska podrška za održivi razvoj turizma.	0	0	0	40	60	4,60	0,52
Izrada lokalne strategije za održivi razvoj turizma.	0	0	10	30	60	4,50	0,71
Primjena odgovarajućih instrumenata održivosti.	0	0	10	30	60	4,50	0,71
Obrazovanje i edukacija o održivom razvoju turizma.	0	10	0	20	70	4,50	0,97
Jačanje individualne motivacije i kulture orientirane na održivost.	0	10	0	30	60	4,40	0,97
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na regionalnoj razini.	0	10	10	30	50	4,20	1,03
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na nacionalnoj razini.	0	20	0	30	50	4,10	1,20

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

5.4 PERCEPCIJA PREDSTAVNIKA OPĆINA O ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA

U istraživanju su sudjelovali predstavnici sljedećih općina (19):

- Općina Kršan
- Općina Svetvinčenat
- Općina Tinjan
- Općina Cerovlje
- Općina Kaštela-Labinci
- Općina Funtana-Fontane
- Općina Ližnjan-Lisignano

- Općina Žminj
- Općina Gračišće
- Općina Sveti Lovreč
- Općina Grožnjan-Grisignana
- Općina Pićan
- Općina Lanišće
- Općina Karojoba
- Općina Raša
- Općina Sveti Petar u Šumi
- Općina Kanfanar
- Općina Lupoglav
- Općina Medulin

Predstavnici općina naveli su sljedeće strateške dokumente koje primjenjuju za razvoj turizma i održivi razvoj turizma na području svojih destinacija:

- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine
- Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske
- Master plan turizma Istarske županije 2015. – 2025.
- Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama Istarske županije
- Plan ukupnog razvoja Općine Kršan 2014. - 2020.
- Master plan razvoja turizma Općine Kršan 2017. - 2025.
- Strateški razvojni program Općine Svetvinčenat 2014. - 2020.
- Program ukupnog razvoja Općine Tinjan 2015. - 2020.
- Program ukupnog razvoja Općine Cerovlje 2015. - 2020.
- Strategija razvoja turizma Općine Kaštela-Labinci 2019. - 2025.
- Program ukupnog razvoja Općine Kaštela-Labinci 2014. - 2020.
- Program ukupnog razvoja Općine Funtana-Fontane 2015. - 2020.
- Program ukupnog razvoja Općine Žminj 2015. - 2020.
- Program ukupnog razvoja Općine Ližnjan-Lisignano 2015. – 2020.
- Strategija razvoja Općine Lovreč za razdoblje 2020. - 2025.
- Strateški plan razvoja turizma Općine Grožnjan-Grisignana 2017.- 2027.
- Program ukupnog razvoja Općine Grožnjan-Grisignana 2015. - 2020.
- Strategija razvoja Općine Lanišće 2017. - 2020.
- Strategija razvoja turizma Općine Raša 2013. - 2020.

- Program ukupnog razvoja Općine Sveti Petar u Šumi 2015. - 2020.
- Prostorni plan uređenja Općine Sveti Petar u Šumi
- Strategija razvoja Općine Kanfanar za razdoblje 2015. - 2020.
- Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020.
- Strateški plan razvoja turizma na području Općine Vižinada-Visinada od 2018. do 2025.
- Program ukupnog razvoja Općine Barban 2016. – 2020.
- Strategija razvoja Općine Vrsar za razdoblje od 2015. do 2020.
- Akcijski plan energetski održivog razvijanja Općine Vrsar
- Program ukupnog razvoja Općine Tar-Vabriga – Torre-Abrega 2014. – 2020.
- Strategija razvoja turizma Općine Gračišće – izrada u tijeku
- Strategija razvoja turizma Općine Pićan – izrada u tijeku
- Strateški plan razvoja turizma na području općine Brtonigla – izrada u tijeku
- Strategija razvoja turizma Općine Oprtalj – izrada u tijeku

Većina predstavnika općina u potpunosti su upoznati (35 %) ili su upoznati (35 %) s konceptom održivog razvoja turizma. Njih 20 % navelo je da su donekle upoznati, i 10 % ispitanika nisu upoznati ili uopće upoznati s konceptom kako je i navedeno u Tablici 22.

Tablica 22. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma

Ocijenite u kojoj ste mjeri upoznati s konceptom održivog razvoja turizma?	Udio (%)	Broj (n=20)
uopće nisam upoznat/a	5	1
nisam upoznat/a	5	1
donekle sam upoznat/a	20	4
upoznat/a sam	35	7
u potpunosti sam upoznat/a	35	7

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika (80 %), predstavnika općina, navela je da njihovi zaposlenici ne sudjeluju na određenim edukacijama o planiranju održivog razvoja. Tek 20 % njih navelo je da ispitanici sudjeluju na navedenim vrstama edukacije (Tablica 23.).

Tablica 23. Sudjelovanje zaposlenika na edukacijama o planiranju održivog razvoja

Sudjeluju li vaši zaposlenici na određenim edukacijama o planiranju održivog razvoja?	Udio (%)	Broj (n=20)
da	20	4
ne	80	16

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Podjednak je broj ispitanika koji smatraju da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti (50 %) i onih koji smatraju da se ne ulaže dovoljno (50 %) (Tablica 24.).

Tablica 24. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji

Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti u vašoj destinaciji?	Udio (%)	Broj (n=20)
da	50	10
ne	50	10

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Predstavnici općina donekle se slažu (40 %), slažu se (35 %) ili se u potpunosti slažu (15 %) s tvrdnjom „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma“. Rezultati su prikazani u Tablici 25.

Tablica 25. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji

Ocijenite u kojoj mjeri se slažete s navedenom tvrdnjom: „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma.“	Udio (%)	Broj (n=20)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	10	2
donekle se slažem	40	8
slažem se	35	7
u potpunosti se slažem	15	3

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika u potpunosti se slaže (65 %), se slaže (20 %) ili se donekle slaže (15 %) da lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma. Rezultati su prikazani u Tablici 26.

Tablica 26. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“

„Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	Udio (%)	Broj (n=20)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	15	3
slažem se	20	4
u potpunosti se slažem	65	13

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika se u potpunosti slaže (50 %), donekle se slaže (25 %) ili se slaže (20 %) s tvrdnjom da odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja – smještaju, javnom prijevozu, turističkim atrakcijama te plažama, kako je i navedeno u Tablici 27.

Tablica 27. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“

„Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“	Udio (%)	Broj (n=20)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	5	1
neutralan	25	5
slažem se	20	4
u potpunosti se slažem	50	10

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Ispitanici smatraju iznimno važnim „Sudjelovanje i suradnju svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma“ (prosječna ocjena=4,50, SD=0,69). Sve ostale elemente prikazane u Tablici 28. smatraju važnima za učinkoviti održivi razvoj turizma.

Tablica 28. Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma

Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma.	Udio (%)					Prosječna ocjena	SD
	uopće nije važno	nevažno	donekle važno	vrlo važno	iznimno važno		
Sudjelovanje i suradnja svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma.	0	0	10	30	60	4,50	0,69
Uzimanje u obzir dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.	0	0	10	35	55	4,45	0,69
Obrazovanje i edukacija o održivom razvoju turizma.	0	0	15	30	55	4,40	0,75
Podrška inovacijama.	0	0	10	40	50	4,40	0,68
Financijska podrška za održivi razvoj turizma.	0	5	10	25	60	4,40	0,88
Izrada lokalne strategije za održivi razvoj turizma.	0	0	20	30	50	4,30	0,80
Primjena odgovarajućih instrumenata održivosti.	0	0	20	30	50	4,30	0,80
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na regionalnoj razini.	0	0	15	45	40	4,25	0,72
Jačanje individualne motivacije i kulture orientirane na održivost.	0	0	20	40	40	4,20	0,77
Definiranje odgovornosti za koordinaciju lokalnih aktivnosti usmjerenih na održivost.	0	0	30	25	45	4,15	0,88
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na nacionalnoj razini.	0	5	15	50	30	4,05	0,83

5.5 PERCEPCIJA PREDSTAVNIKA TURISTIČKIH ZAJEDNICA O ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA

U istraživanju su sudjelovali predstavnici sljedećih turističkih zajednica (28):

- TZG Umaga
- TZG Novigrada
- TZG Buje
- TZG Buzeta
- TZ Središnja Istra
- TZG Poreča
- TZG Rovinja
- TZG Vodnjana
- TZG Labina
- TZG Pule

- TZO Bale
- TZO Barban
- TZO Brtonigla
- TZO Tar-Vabriga
- TZO Kaštelir-Labinci
- TZO Vrsar
- TZO Funtana
- TZO Kanfanar
- TZO Raša
- TZO Kršan
- TZO Motovun
- TZO Oprtalj
- TZO Grožnjan
- TZO Vižinada
- TZO Žminj
- TZO Svetvinčenat
- TZO Ližnjan
- TZO Marčana

Većina ispitanika je upoznata (44,83 %), donekle je upoznata (31,03 %) ili u potpunosti upoznata (24,14 %) s konceptom održivog razvoja turizma kako je navedeno u Tablici 29.

Tablica 29. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma

Ocijenite u kojoj ste mjeri upoznati s konceptom održivog razvoja turizma?	Udio (%)	Broj (n=29)
uopće nisam upoznat/a	0	0
nisam upoznat/a	0	0
donekle sam upoznat/a	31,03	9
upoznat/a sam	44,83	13
u potpunosti sam upoznat/a	24,14	7

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika (62,07 %), predstavnika turističkih zajednica, navela je da njihovi zaposlenici ne sudjeluju na određenim edukacijama o planiranju održivog razvoja. Određeni udio ispitanika (37,93 %) naveli su da njihovi zaposlenici sudjeluju na edukacijama, a neke od njih su:

edukacije organizirane proteklih godina od strane HTZ-a i Odjela za turizam Istarske županije; zatim edukacije u sklopu EU projekta MITOMED+ o Zelenim plažama; edukacije o urbanom uređenju grada u funkciji građana i prirode; predavanja o važnosti i načinima uključivanja gostiju u tradiciju i običaje ovoga kraja, predavanja o ekoproizvodima, ekocertifikatima, odvajanje otpada, itd.; razni webinari na temu, suorganizacija i pojačanje radionica u organizaciji Zelene Istre; edukacije u sklopu MUZE d.o.o.; edukacije o održivom poslovanju "Eco Domus"; edukacija „Održivi turizam u zaštićenim područjima Republike Hrvatske" u NP Plitvička jezera; edukacije organizirane od nadležnih institucija CROSTO (Tablica 30).

Tablica 30. Sudjelovanje zaposlenika na edukacijama o planiranju održivog razvoja

Sudjeluju li vaši zaposlenici na određenim edukacijama o planiranju održivog razvoja?	Udio (%)	Broj (n=29)
da	37,93	11
ne	62,07	18

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

Vecina predstavnika turističkih zajednica smatra da se ne ulaže dovoljno u inicijative održivosti u destinaciji (65,52 %), dok 34,48 % njih smatra da se dovoljno ulaže u navedene inicijative, kako je i navedeno u Tablici 31.

Tablica 31. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji

Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti u vašoj destinaciji?	Udio (%)	Broj (n=29)
da	34,48	10
ne	65,52	19

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

Ispitanici se slažu (48,28 %) ili se donekle slažu (44,83 %) s tvrdnjom „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma“. Rezultati su prikazani u Tablici 32.

Tablica 32. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji

Ocijenite u kojoj mjeri se slažete s navedenom tvrdnjom: „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma.“	Udio (%)	Broj (n=29)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	44,83	13
slažem se	48,28	14
u potpunosti se slažem	6,90	2

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

Veliki udio ispitanika u potpunosti se slaže (79,31 %) ili se slaže (13,79 %) da lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma. Ostali se donekle slažu (6,90 %) s tvrdnjom kako je prikazano u Tablici 33.

Tablica 33. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“

„Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	Udio (%)	Broj (n=29)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	6,90	2
slažem se	13,79	4
u potpunosti se slažem	79,31	23

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

Većina ispitanika donekle se slaže (55,17 %), slaže se (20,69 %) ili u potpunosti se slaže (20,69 %), s tvrdnjom da odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja – smještaju, javnom prijevozu, turističkim atrakcijama te plažama, kako je i navedeno u Tablici 34.

Tablica 34. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“

„Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“	Udio (%)	Broj (n=29)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	3,45	1
donekle se slažem	55,17	16
slažem se	20,69	6
u potpunosti se slažem	20,69	6

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

Ispitanici smatraju iznimno važnim tvrdnje „Sudjelovanje i suradnju svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma (prosječna ocjena=4,69, SD=0,47), „Financijska podrška za održivi razvoj turizma“ (prosječna ocjena=4,62; SD=0,62), „Izrada lokalne strategije za održivi razvoj turizma.“ (prosječna ocjena=4,55; SD=0,51), „Obrazovanje i edukacija o održivom razvoju turizma.“ (prosječna ocjena=4,55; SD=0,63), „Uzimanje u obzir

dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.“ (prosječna ocjena=4,55; SD=0,57), „Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na regionalnoj razini.“ (prosječna ocjena=4,52; SD=0,69). Svi ostali elementi koje smatraju važnima navedeni su u tablici 35.

Tablica 35. Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma

Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma.	Udio (%)					Prosječna ocjena	SD
	uopće nije važno	nevažno	donekle važno	vrlo važno	iznimno važno		
Sudjelovanje i suradnja svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma.	0	0	0	31,03	68,97	4,69	0,47
Financijska podrška za održivi razvoj turizma.	0	0	6,90	24,14	68,97	4,62	0,62
Izrada lokalne strategije za održivi razvoj turizma.	0	0	0	44,83	55,17	4,55	0,51
Obrazovanje i edukacija o održivom razvoju turizma.	0	0	6,90	31,03	62,07	4,55	0,63
Uzimanje u obzir dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.	0	0	3,45	37,93	58,62	4,55	0,57
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na regionalnoj razini.	0	0	10,34	27,59	62,07	4,52	0,69
Jačanje individualne motivacije i kulture orijentirane na održivost.	0	0	3,45	44,83	51,72	4,48	0,57
Definiranje odgovornosti za koordinaciju lokalnih aktivnosti usmjerenih na održivost.	0	0	6,90	41,38	51,72	4,45	0,63
Primjena odgovarajućih instrumenata održivosti.	0	0	0	58,62	41,38	4,41	0,50
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na nacionalnoj razini.	0	0	10,34	37,93	51,72	4,41	0,68
Podrška inovacijama.	0	0	6,90	51,72	41,38	4,34	0,61

5.6 PERCEPCIJA PREDSTAVNIKA GRADOVA, OPĆINA I TURISTIČKIH ZAJEDNICA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI O ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA

Većina ispitanika u Istarskoj županiji, predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica upoznata je (49,15 %), u potpunosti upoznata (25,42 %) ili donekle upoznata (22,03 %) s konceptom održivog razvoja turizma. Rezultati su prikazani u Tablici 36.

Tablica 36. Upoznatost dionika s konceptom održivog razvoja turizma

Ocijenite u kojoj ste mjeri upoznati s konceptom održivog razvoja turizma?	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće nisam upoznat/a	1,69	1
nisam upoznat/a	1,69	1
donekle sam upoznat/a	22,03	13
upoznat/a sam	49,15	29
u potpunosti sam upoznat/a	25,42	15

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Polovina ispitanika smatra da se ne ulaže dovoljno u inicijative održivosti u destinaciji (55,93 %), dok preostali dio ispitanika smatra da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti (44,07 %) (Tablica 37).

Tablica 37. Mišljenje dionika o ulaganju u inicijative održivosti u destinaciji

Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti u vašoj destinaciji?	Udio (%)	Broj (n=59)
da	44,07	26
ne	55,93	33

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika slaže se (50,85 %) s tvrdnjom „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma“. Ostali ispitanici donekle se slažu (35,59 %), u potpunosti se slažu (10,17 %) i ne slažu se (3,39 %) s navedenom tvrdnjom, kako je navedeno u Tablici 38.

Tablica 38. Mišljenje dionika o promicanju održivog turizma u destinaciji

Ocijenite u kojoj mjeri se slažete s navedenom tvrdnjom: „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma.“	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	3,39	2
donekle se slažem	35,59	21
slažem se	50,85	30
u potpunosti se slažem	10,17	6

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika u potpunosti se slaže (74,58 %) da lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma. Ostali rezultati prikazani su u Tablici 39.

Tablica 39. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“

Razina slaganja s tvrdnjom: „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	8,47	5
slažem se	16,95	10
u potpunosti se slažem	74,58	44

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

Većina ispitanika donekle se slaže (38,98 %), u potpunosti se slaže (30,51 %) ili se slaže (25,42 %) s tvrdnjom da odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja – smještaju, javnom prijevozu, turističkim atrakcijama te plažama, kako je i navedeno u Tablici 40.

Tablica 40. Razina slaganja dionika s tvrdnjom „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“

Razina slaganja s tvrdnjom: „Odredište uzima u obzir posebne potrebe posjetitelja s invaliditetom u svim područjima poslovanja - smještaj, javni prijevoz, turističke atrakcije, plaže.“	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće se ne slažem	1,69	1
ne slažem se	3,39	2
donekle se slažem	38,98	23
slažem se	25,42	15
u potpunosti se slažem	30,51	18

Izvor: Institut za poljoprivrednu i turizam, 2020.

Kako je vidljivo u Tablici 41., ispitanici smatraju sve elemente iznimno važnim ili važnim za učinkoviti razvoj održivog turizma. Iznimno važnim smatraju „Sudjelovanje i suradnju svih dionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma“ (prosječna ocjena=4,63; SD=0,55), zatim „Uzimanje u obzir dugoročne perspektive za održivi razvoj turizma“ (prosječna ocjena=4,54, SD=0,60) te „Financijsku podršku za održivi razvoj turizma“ (prosječna ocjena=4,54, SD=0,70). Sve ostale elemente smatraju važnima za učinkoviti održivi razvoj turizma.

Tablica 41. Važnost elemenata za učinkoviti održivi razvoj turizma prema mišljenju dionika

Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma.	Udio (%)					Prosječna ocjena	SD
	uopće nije važno	nevažno	donekle važno	vrlo važno	iznimno važno		
Sudjelovanje i suradnja svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma.	0	0	3,39	30,51	66,1	4,63	0,55
Uzimanje u obzir dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.	0	0	5,08	35,59	59,32	4,54	0,60
Financijska podrška za održivi razvoj turizma.	0	1,69	6,78	27,12	64,41	4,54	0,70
Obrazovanje i edukacija o održivom razvoju turizma.	0	1,69	8,47	28,81	61,02	4,49	0,73
Izrada lokalne strategije za održivi razvoj turizma.	0	0	8,47	37,29	54,24	4,46	0,65
Podrška inovacijama.	0	0	6,78	44,07	49,15	4,42	0,62
Definiranje odgovornosti za koordinaciju lokalnih aktivnosti usmjerenih na održivost.	0	0	13,56	33,9	52,54	4,39	0,72
Primjena odgovarajućih instrumenata održivosti.	0	0	8,47	44,07	47,46	4,39	0,64
Jačanje individualne motivacije i kulture orijentirane na održivost.	0	1,69	8,47	40,68	49,15	4,37	0,72
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na regionalnoj razini.	0	1,69	11,86	33,90	52,54	4,37	0,76
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na nacionalnoj razini.	0	5,08	10,17	40,68	44,07	4,24	0,84

5.7 PERCEPCIJA PREDSTAVNIKA HOTELSKIH PODUZEĆA O ODRŽIVOM RAZVOJU TURIZMA

U ovom poglavlju analizirani su odgovori predstavnika najvećih turističkih tvrtki u Istarskoj županiji. Međutim, prije prikaza rezultata ukratko su opisana načela prema kojima tvrtke posluju, a koja su prikupljena iz javno dostupnih izvještaja koje hotelske kuće objavljaju.

5.7.1 VALAMAR

„Valamar Riviera“ vodeća je hrvatska turistička kompanija koja upravlja hotelima, ljetovalištim i kamping-ljetovalištim u poznatim turističkim destinacijama u Istri, Makarskoj, Dubrovniku, na otocima Krku i Rabu te u Obertauernu u Austriji, a čija je osnovna djelatnost ugostiteljstvo i turizam te s tim povezane ostale djelatnosti. Jedan je od najvećih investitora u turizam u Hrvatskoj i regiji te je do sada uložio preko šest milijardi kuna u rast i podizanje kvalitete turističkog portfelja.

Portfelj *Valamara* sastoji se od 36 hotela i ljetovališta te 15 kamping ljetovališta, dok su glavni brendovi *Valamar Collection*, *Valamar Collection Resorts*, *Valamar Hotels & Resorts*, *Sunny by Valamar* i *Camping Adriatic by Valamar*.

„Valamar Riviera“ usvojila je „Politiku kvalitete i održivog poslovanja“ koja posebno naglašava usklađenost sa zakonskim propisima i drugim zahtjevima za zaštitu i racionalno korištenje resursa, prevenciju onečišćenja, smanjivanje i pravilno zbrinjavanje otpada, unaprjeđenje energetske učinkovitosti i nabavu energetski učinkovitih proizvoda i usluga.

Usluge „Valamar Riviere“ zadovoljavaju najviše standarde kvalitete, sigurnosti i zdravlja te imaju standarde i certifikate; HACCP (Sustav upravljanja sigurnošću hrane), ISO 9001 (Sustav upravljanja kvalitetom), ISO 14001 (Sustav upravljanja okolišem), ISO 500001 (Sustav upravljanja energijom), Oznaku kvalitete "Q" Ministarstva turizma Republike Hrvatske, Plavu zastavu – FEE, *Sustainable Hotels*, *Travelife Gold Award* i *EU Ecolabel*.⁶⁹ Važno je spomenuti da je „Valamar Riviera“ prva domaća turistička kompanija koja je dobila oznaku ekološke održivosti *EU Ecolabel* za šest kampova: *Istria Premium Camping Resort*, *Ježevac Premium Camping Resort*, *Krk Premium Camping Resort*, *Lanterna Premium Camping Resort*, *Solaris Camping Resort* i *Orsera Camping Resort*.

⁶⁹ <https://valamar-riviera.com/media/431167/integrirano-godis-nje-izvjes-c-e-i-drus-tveno-odgovorno-poslovanje-2019.pdf>

Društveno odgovorno poslovanje

Društveno odgovorno poslovanje temelj je svih strateških inicijativa u „Valamar Rivieri“, uključujući razvoj i ospozobljavanje zaposlenika, razvoj destinacija, ulaganje u lokalnu zajednicu i brigu za potrebite, sustavan pristup očuvanju okoliša i kvalitete Jadranskoga mora, kao i transparentnosti i odgovornosti kompanije prema njezinim dionicima, investorima i dioničarima. Razvijeno je ukupno devet krovnih programa društveno odgovornog poslovanja u kojih se ulaže minimalno 2,5 % ukupnih godišnjih prihoda. Godine 2019. ukupno je uloženo 129 milijuna kuna, odnosno 5,8 % ukupnih godišnjih prihoda.⁷⁰

Veliko srce Valamara, Dobar posao u Valamaru, Obogatimo destinacije, Izgradimo turističku infrastrukturu, ValamArt, Volimo sport, Mali turizam, Naši umirovljenici i Zeleni Valamar čine krovne programe društveno odgovornog poslovanja „Valamar Riviere“.

Unutar programa Izgradimo turističku infrastrukturu u 2019. godini dovršen je trogodišnji program razvoja Bike Centra Rabac, vrhunskog biciklističkog odredišta namijenjenog profesionalnim i rekreativnim sportašima te aktivnim obiteljima što je još jedan pokazatelju popularizacije održivog i gostima privlačnog turizma.

Programom Zeleni Valamar pokrenuta je inicijativa „Tisuću stabala Valamara“ u sklopu koje će se godišnje zasaditi minimalno tisuću novih stabala u destinacijama „Valamar Riviere“. Više od tisuću stabala zasađeno je 2019. godine te više od 50.000 raznih sadnica u hotelima, ljetovalištima i kampovima Valamar Riviere. Potrebno je također spomenuti da se unutar programa Zeleni Valamar provodi i projekt „Volimo Jadransko more“ kroz akcije čišćenja obale i podmorja.

Valamar kontinuirano ulaže velika sredstva u energetsku učinkovitost i projekte zaštite okoliša, što obuhvaća i aktivnosti na području smanjenja potrošnje fosilnih goriva. Valamar je uvođenjem električne energije koja je u potpunosti iz obnovljivih izvora u okviru projekta „ZelEn“ smanjio izravnu i neizravnu emisiju stakleničkih plinova za više od 70 posto, dok je u narednom razdoblju u planu i dalje smanjivati emisije stakleničkih plinova te implementacijom obnovljivih izvora energije u potpunosti istisnuti loživo ulje iz objekata. Također, u svrhu očuvanja i odgovornosti prema okolišu Valamar kontinuirano ulaže u obnovljive izvore energije, koristi se električnim vozilima koja postaju sve popularnija i kod potrošača s ekološkim odgovornim ponašanjem, otvara e-punionice za takvu vrstu vozila. „Valamar

⁷⁰ <https://valamar-riviera.com/hr/drustvena-odgovornost/krovni-programi/#image-0>

Riviera“ doprinosi lokalnoj zajednici u cilju prepoznavanja destinacije kao ekološki odgovorne na turističkoj karti Europe.

„Valamar Riviera“ različitim programima i inicijativama stavlja naglasak na važnost razvoja održivog turizma i očuvanja okoliša. Svi krovni programi uključuju i potiču razvoj lokalne zajednice, a uključenost Valamara u lokalnu zajednicu dio je društveno odgovornog poslovanja kompanije. Jedan od primjera uključenosti u lokalnu zajednicu je projekt „Valfresco Direkt“ *online* trgovina koja na jednom mjestu nudi proizvode obiteljskih gospodarstava, vinara, maslinara i brojnih drugih domaćih proizvođača s dugogodišnjom tradicijom u proizvodnji zdravih i kvalitetnih namirnica.⁷¹ Valamar je za „Valfresco Direkt“ ugovorio suradnju s oko dvije stotine odabralih OPG-ova i lokalnih proizvođača pa se tako u ponudi nalaze proizvodi iz Istre, Slavonije i Dalmacije s ciljem proširenja suradnje na partnere iz svih dijelova Hrvatske kao podrška razvoju lokalnog gospodarstva i domaće proizvodnje.⁷² Prošle godine je udio domaće hrane i pića u Valamarovim hotelima, kampovima i restoranim dosegao 73 %, što potvrđuje ulogu turizma kao snažne poluge za tržišni plasman domaće poljoprivrede i gospodarstva.⁷³

5.7.2 PLAVA LAGUNA

Osnovna su djelatnost „Plave lagune“ ugostiteljstvo i turizam u destinacijama Poreč, Umag i Rijeka. Portfelj kompanije sastoji se od 25 hotela, deset apartmanskih naselja i četiri resorta, a osim toga „Plava Laguna“ upravlja i s dvije marine / luke nautičkog turizma u kojima raspolaze s 360 vezova, nizom ugostiteljskih, sportskih i ostalih sadržaja koji na taj način upotpunjuju temeljnu ponudu smještaja. „Plava Laguna“ u svom 100 % vlasništvu ima i „Travel“ d.o.o., „Istraturist“ j.d.o.o. i „Istra D.M.C.“ d.o.o., koje zajedno s pridruženim društvom „Jadranski luksuzni hoteli!“ d.d. čine „Grupu“.⁷⁴

Održivi razvoj

Odgovornost prema okolišu dio je poslovne strategije kompanije. Održivost destinacije sve je značajniji faktor u kompetitivnosti te u skladu s time „Plava Laguna“ neprestano educira radnike i prenosi poruku o važnosti ekološki odgovornog ponašanja svojim partnerima i

⁷¹ <https://www.valfresco.com/>

⁷² <https://valamar-riviera.com/hr/drustvena-odgovornost/vijesti-iz-dop-a/valamar-nudi-suradnju-opg-ovima-iz-istre/>

⁷³ <https://valamar-riviera.com/hr/mediji/priopcenja-za-medije/valamar-otvorio-centralnu-kuhinju-i-distributivni-centar-vrijedan-29-milijuna-kuna/>

⁷⁴ <https://www.plavalaguna.com/hr/o-nama>

gostima. Poslovnim aktivnostima kontinuirano se vodi računa o zaštiti i očuvanju okoliša, a ekologija se ističe kao jedan od strateških ciljeva poslovanja kako bi se kompanija mogla razvijati tako da svojim aktivnostima što manje utječe na okoliš i prirodne resurse te da se njima koristi na najučinkovitiji način. Optimizacija potrošnje vode, učinkovito gospodarenje otpadom, recikliranje te štednja energije i korištenje obnovljivih izvora energije čine važnu komponentnu održive politike kompanije. Integralno upravljanje obalnim područjem, u kojem je turizam važan gospodarski sektor, predstavlja okvir za uravnoteženi razvoj obalnog područja te poticaj razvoju održivog turizma koji teži očuvanju obalnih ekosustava i krajobraza te prirodnih i kulturnih resursa.⁷⁵

Društveno odgovorno poslovanje i suradnja s lokalnom zajednicom

„Plava Laguna“ d.d. društveno je odgovorna kompanija koja ulaže u zajednicu u kojoj posluje putem donacija ili drugih oblika sudjelovanja u životu zajednica u kojima posluje. Primjeri suradnje s lokalnom zajednicom su različiti humanitarni projekti, razvoj sporta i kulture i poticanje ekološki odgovornog ponašanja, dok kompanija između ostalog osigurava i sredstva za nadstandard Hitne medicinske pomoći, organizira aktivnosti kako bi se produžila turistička sezона, što uključuje adventske i novogodišnje programe. „Istra D.M.C“ tvrtka koja je u vlasništvu „Plave Lagune“ samostalno organizira ili aktivno sudjeluje u organizaciji događaja u lokalnoj zajednici te tako značajno doprinosi razvoju destinacija u kojima kompanija posluje.⁷⁶

5.7.3 MAISTRA HOSPITALITY GROUP

„Maistra Hospitality Group“ jedna je do vodećih turističkih kompanija u Hrvatskoj i posluje unutar „Adris grupe“. Upravlja s 21 hotelom, 11 turističkih naselja i šest kampova, i to u Rovinju, Vrsaru, Zagrebu i Dubrovniku. Kupoprodajom udjela i strateškim partnerstvom „Adris grupe“ i HUP-a Zagreb početkom 2018., stvorene su prepostavke da „Maistra“ postane najveća nacionalna turistička kompanija. Također, krajem 2019. godine „Adris“ postaje vlasnikom hotela „Marjan“ u Splitu, koji također planira uključiti u dio svojeg turističkog portfelja. *Maistra Collection*, *Maistra Select* i *Maistra Camping* istaknuti su brendovi kompanije koji posluju pod krovnim brendom „Maistra Hospitality Group“.

⁷⁵ <http://biz.plavalaguna.hr/hr/korporativne-informacije/plava-laguna/glavna-skupstina>

⁷⁶ <http://biz.plavalaguna.hr/hr/korporativne-informacije/plava-laguna/glavna-skupstina>

Održivo poslovanje

„Maistra“ kao jedna od vodećih turističkih kompanija u Hrvatskoj, svjesna svoje odgovornosti, provodi politiku održivog poslovanja na svim razinama svojeg djelovanja, a cilj joj je integrirati u sve aktivnosti organizacije. Smanjenje negativnog utjecaja na okoliš, efikasno korištenje resursa i poticanje odgovornog ponašanja između zaposlenika, gostiju, dobavljača i korisnika na svim razinama poslovanja neke su od politika poticanja održivog poslovanja.⁷⁷ „Maistra“ je 2018. godine certificirala Sustav upravljanja zaštitom okoliša prema normi ISO 14001:2015, koji zajedno s implementiranim sustavom upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 čini dio cjelokupnoga organizacijskog integriranog sustava upravljanja kvalitetom. Sustavi su implementirani u sve hotele, naselja, kampove i poslovne funkcije „Maistre“.⁷⁸

„Maistra“ je također partner raznih vladinih i nevladinih organizacija i uključena je u različite kulturne i društvene projekte u Rovinju i Vrsaru te sponsor većine dobrotvornih događanja, što ujedno jača vezu s lokalnom zajednicom.

Inicijativa *Adriatic for Adriatic*

Hotel „Adriatic“ prepoznao je rastuću prijetnju koju onečišćenje plastikom predstavlja za biološku raznolikost mora. „Adriatic“ iz Maistrinog *Collection brenda*, odlučio je postati hotel koji će iz upotrebe u potpunosti izbaciti jednokratnu plastiku te ju zamijeniti raspoloživim alternativama. Prošle godine „Adriatic“ je počeo koristiti zamjenske papirnate slamke umjesto plastičnih, a do kraja ove godine plan je iz upotrebe izbaciti sve plastične proizvode za jednokratnu uporabu poput boca s napitcima, vrećica, spremnika, šalica, kupaonskih potrepština. Osim plastike, iz Adriatica se izbacuju i sva kemijska sredstva za čišćenje koja će zamijeniti isključivo biološki proizvodi, a dodatno će se podržati suradnja s dobavljačima čiji se proizvodi proizvode od prirodnih, bioloških, ekološki prihvatljivih ili recikliranih materijala. To uključuje i kozmetiku, tiskane materijal te čak i uniforme.⁷⁹

5.7.4 ARENA HOSPITALITY

„Arena Hospitality Group“ je jedna od najdinamičnijih hotelskih grupacija u srednjoj i istočnoj Europi i prvo je hrvatsko društvo koje posjeduje i upravlja s hotelima izvan Hrvatske. Portfelj

⁷⁷ https://docs.maistra.com/19/5cefbdad6b74f.pdf?_ga=2.192006506.196152038.1600171485-1484714380.1599049463

⁷⁸ <https://www.maistra.com/hr/o-nama/zastita-okolisa> i https://docs.maistra.com/2/544c0d5c6d-o-zo-01-01politikasuzoumaistrihvr03.pdf?_ga=2.88327899.196152038.1600171485-1484714380.1599049463

⁷⁹ <https://www.maistra.com/hotel-adriatic-rovinj/adriaticforadriatic>

grupacije čine hoteli, restorani i kampovi. Također, „Arena Hospitality“ ima ekskluzivno pravo upravljanja i razvijanja međunarodno priznatog brenda *Park Plaza*. Uz već navedeni brend, važno je spomenuti brendove *Arena Hotels*, *Arena Campsites* i *art'otels*.⁸⁰

Politika održivosti

Društveno odgovorno poslovanje temelj je svih strateških inicijativa u tvrtki, uključujući sustavni pristup zaštiti okoliša, održivi razvoj destinacija, razvoj i osposobljavanje zaposlenika, ulaganje u lokalnu zajednicu kao i transparentnost i odgovornost prema investorima i dioničarima. Kompanija je razvila i radi na unaprjeđenju održivog poslovnog modela čija su četiri ključna područja; inspiracija gostiju, razvijanje ljudi, centri izvrsnosti i pripadnost zajednici. Strateški ciljevi moraju se usredotočiti na ljude, mjesta i planet kako bi se osigurao prosperitetni svijet u kojem kompanija može uspješno poslovati. Politikom održivosti „Arena Hospitality Grupe“ nastoji smanjiti svoj utjecaj na okoliš i povećati učinkovitu uporabu resursa. Cilj je integrirati filozofiju održivog razvoja na sve aktivnosti kompanije te tako uspostaviti i promovirati učinkovitu ekološku praksu.⁸¹ „Arena Hospitality“ nastoji promicati odgovorno ponašanje prema okolišu na svim razinama poslovanja, među zaposlenicima, gostima, dobavljačima i svim ostalim sudionicima. Povećanje obrazovanja, komunikacije i svijesti o aktivnostima koje provodi, kao što su osiguranje odgovorne upotrebe energije i vode, očuvanje prirodnih resursa uštedom, ponovnim korištenjem i recikliranjem, korištenjem materijala koji nemaju negativan utjecaj na okoliš, sudjelovanje u naporima očuvanja okoliša, suradnja s dobavljačima koji promiču zdravu okolišnu praksu i osiguranje zdravih i sigurnih radnih mjesta grupacija provodi i promiče važnost politike održivosti.

Lokalna zajednica

U skladu s održivom politikom, „Arena Hospitality“ sudjeluje i pozitivno doprinosi lokalnoj zajednici i ljudima koji u njoj žive. Grupacija je aktivno uključena u aktivnosti prikupljanja sredstava kojima je cilj poboljšanje života ljudi i okoliša. Volontiranje, sklapanje partnerstva i sudjelovanja u dobrovornim akcijama neki su od primjera pripadnosti zajednici. Zapošljavanje ljudi koji žive u blizini objekata dobro je za okoliš, ali i za samu zajednicu. Suradnja s domaćim sveučilištima isto je dobar primjer pripadnosti zajednici. Različiti događaji u organizaciji

⁸⁰ <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/o-nama>

⁸¹ <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/dop/drustvena-odgovornost>

„Arena Hospitality“ grupe koji potiču domaće proizvođače, gospodarstvenike i umjetnike promiču kulturne vrijednosti doprinose lokalnoj zajednici i razvoju turizma.⁸²

Zaštita okoliša

Prateći ekološke trendove i odgovorno ponašanje potrošača, grupacija na destinacijama *Park Plaza Belvedere*, *Park Plaza Verudela*, *Arena One 99 Glamping* i kamp *Kažela* imaju uspješno implementirane stanice za punjenje dvije vrste električnih vozila čime se potiče i podržava goste u odabiru ekološki prihvatljivijeg prijevoza.⁸³

5.7.5 AMINESS

Aminess Hotels & Campsites ranije poznat kao „Laguna Novigrad“ jedna je od vodećih turističkih kompanija u Istri sa sjedištem u Novigradu te u svom vlasništvu ima četiri hotela i dva kampa u Istri i Dalmaciji. *Aminess* kao društveno odgovorna kompanija nastoji promicati najbolje prakse doprinosa zajednici u kojoj djeluje, a poslovanje kompanije usmjereno je na postizanje najviše kvalitete usluga u upravljanju hotelima i kampovima.⁸⁴ Provedba korporativne kulture, poslovna pravednost, poštovanje ljudskih prava i raznolikost, zaštita prava djece, poštovanje osoba s invaliditetom, briga za okoliš, očuvanje prirodnih i kulturnih resursa, suradnja i očuvanje dobrih odnosa s lokalnom zajednicom i poštivanje zakonskih propisa etički su standardi poslovanja koji su i koji bi trebali biti prihvaćeni i provođeni od strane svih djelatnika i ostalih sudionika u poslovnom procesu.⁸⁵

Politika kvalitete temeljni je pravac i sastavni dio poslovne politike kompanije. *Aminess Hotels & Campsites* dugi niz godina potvrđuje kvalitetu na različitim područjima i dobitnik je mnogih nagrada i certifikata kao što su *Travelife*, *Plava zastava*, ISO 9001, ISO 14001, ISO 50001, HACCP, *Eco camping* i mnogi drugi.⁸⁶

Suradnja s lokalnom zajednicom

Lokalna zajednicu važan je dionik u razvoju turizma destinacije. *Aminess* kao društveno odgovorna kompanija brine o kvaliteti života zajednice i razvoju destinacije u kojima posluje. Surađuje s brojnim turističkim zajednicama, različitim lokalnim udrugama i zajedno s njima

⁸² <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/dop/aktivnosti>

⁸³ <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/dop/aktivnosti>

⁸⁴ <https://www.aminess.com/hr/o-aminessu>

⁸⁵ <https://www.aminess.com/o-aminessu/izvjesce-o-odrzivosti>

⁸⁶ <https://www.aminess.com/o-aminessu/nagrade-i-priznanja>

organizira različite događaje i manifestacije. Doniranjem finansijskih i materijalnih sredstava ustanovama, udrugama i društvima također promiče i sudjeluje u razvoju lokalne zajednice destinacije u kojoj posluje njegujući načela pripadnosti, društvene odgovornosti i partnerstva. Osnovne smjernice suradnje s lokalnom zajednicom jesu zapošljavanje lokalnog stanovništva, nabava proizvoda i usluga lokalnih dobavljača, ulaganje u plaže i vanjske objekte koji su dostupni i vanjskim posjetiteljima, *wellness* centar koji je dostupan vanjskim posjetiteljima, financiranje ključnih projekata na području grada i slično.⁸⁷

Zaštita okoliša

Objekti *Aminessa* također provode politiku zaštite okoliša i proaktivne mjere za očuvanje i održivost okoliša za buduće generacije. Cilj je nepovoljan utjecaj na okoliš smanjiti na najmanju moguću razinu kako bi se doprinijelo čišćem i sigurnijem okolišu. Načini na koje kompanija utječe na smanjenje učinka na okoliš jesu smanjivanje količina odbačenog otpada, očuvanje prirodnih resursa odgovornim korištenjem energije i vode, recikliranjem i ponovnim korištenjem otpadnih materijala, suradnja s dobavljačima koji također provode politiku zaštite i smanjenje nepovoljnih utjecaja na okoliš, smanjenje onečišćujućih emisija odabirom i korištenjem efikasnih goriva i izvora energije, učinkovito gospodarenje otpadom te održavanje prirodnih područja i njihove bioraznolikosti.⁸⁸

5.7.6 REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U istraživanju su sudjelovali sljedeći predstavnici hotelskih poduzeća koji pružaju usluge pružanja smještaja:

- „Valamar Riviera“ d.d.
- „Arena Hospitality Group“ d.d.
- „Maistra“ d.d.

Većina predstavnika koji su ispunili anketu spadaju u dobnu kategoriju 31-40 godina te jedan predstavnik u starosnoj kategoriji od 51 do 60 godina. Završeni magisterij ili doktorat ima 75 % ispitanika te je jedan ispitanik sa završenim diplomskim studijem / fakultetom.

Ispitanici smatraju iznimno važnim održivi razvoj turizma (prosječna ocjena=4,75; SD=0,50). Što se tiče njihovih djelatnika, tvrde da su djelatnici upoznati s konceptom održivog razvoja

⁸⁷ <https://www.aminess.com/o-aminessu/politika-suradnje-s-lokalnom-zajednicom>

⁸⁸ <https://www.aminess.com/hr/politika-zastite-okolisa>

turizma (prosječna ocjena=4,00; SD=0,82) i da provode edukacije za djelatnike o održivom turizmu.

Mjere koje provode u hotelskim poduzećima, a koje se odnose na održivi razvoj turizma su:

- optimalno iskorištavanje resursa
- očuvanje kulturnog nasljeđa
- održive i dugoročne gospodarske aktivnosti
- investicije
- štednja vode - vlastita bušotina
- štedljivi perlatori
- štednja struje putem štedljivih žarulja
- izbacivanje jednokratne plastike
- inkorporacija održivog razvoja u sve ključne projekte
- uključivanje lokalne zajednice
- projekti UNICEF-a
- Tvrtka prijatelj zdravlja
- Korištenje programa Plava zastava
- *Arena Green* interni protokoli očuvanja okoliša i recikliranja.

Većina prikupljenih odgovora, njih (75 %) imaju sobe prilagođene posebnim potrebama posjetitelja s invaliditetom ili s ograničenom pokretljivošću, i to u udjelu od 1-5 %, a sheme pristupačnosti koje su naveli su: *Travelife* i *Village4all* (*Arena Stoa Campsite*).

Svi predstavnici naveli su da se koriste certifikatima zaštite okoliša ili održivosti u svojim poduzećima, a neki od spomenutih su:

- *TRAVELIFE*
- ISO 9001:2015 Sustav upravljanja kvalitetom
- ISO 14001:2015 Sustav upravljanja zaštitom okoliša
- OHSAS 18001 / ISO 45001 Sustav upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu
- *Sustainable hotel by UPUHH*
- *EU ECOLABEL*
- SGS

Većina ispitanika odgovorila je da se koriste s više od 50 % usluga od lokalnih dobavljača (npr. pranje rublja, financijske usluge, pravne usluge, održavanje itd.), a što se tiče udjela robe, hrane

i pića koji koristite u objektima, a proizvodi se lokalno, 50 % njih koristi 10-25 %, 25 % njih od 25-50 % te 25 % njih više od 50 % takvih proizvoda.

Većina (75 %) poduzeća uključena je u sheme ublažavanja klimatskih promjena (npr. smanjenja CO₂, niskoenergetski sustavi itd.), a to su:

- proizvodnja energije iz obnovljivih izvora,
- kupnja el. energije iz obnovljivih izvora,
- zamjena kotlovnica na lož ulje plinskim ili dizalicama topline,
- zamjena vozila s motorima s unutarnjim sagorijevanjem električnim vozilima,
- pošumljavanje,
- praćenje emisije stakleničkih plinova,
- zamjena sustava grijanja lož uljem na sustave dizalica topline i prirodnim plinom,
- korištenje kondenzacijskih kotlova u sustavima grijanja,
- korištenje solarnih sustava za pripremu potrošne tople vode,
- projektiranje niskoenergetskih zgrada prilikom rekonstrukcija,
- rekuperacija otpadne topline u ventilacijskim sustavima,
- regulacija sustava grijanja, hlađenja i ventilacije putem centralnog sustava.

Neke od akcija prilagodbe klimatskim promjenama u koje su uključena poduzeća su:

- akcija „Valamar Riviere“ d.d. pod nazivom „Tisuća stabala“ u kojoj svake godine sade minimalno tisuću stabala;
- sakupljanje freona (hladnjaci);
- stari plinovi mijenjaju se novima koji ne oštećuju ozon;
- recikliranje i odvajanje otpada (karton, papir, staklo, metal, plastika, ulja)
- punjači za el. vozila

Svi predstavnici (100 %) su naveli da poduzimaju aktivnosti za smanjenje potrošnje energije (na primjer: korištenje niskoenergetske rasvjete LED, itd.) i da imaju koristi od obnovljivih izvora energije (npr. solarni paneli, biomasa, vjetrenjače itd.), i to u udjelima od 10 do 90 %.

Svi predstavnici (100 %) koji su sudjelovali u istraživanju naveli su da njihova poduzeća imaju sustav za odvojeno prikupljanje otpada te da poduzimaju mjere za smanjenje potrošnje vode, s time da 50 % njih se koristi, a 50 % se ne koristi recikliranim vodom.

Pojedina poduzeća (50 %) sudjeluju u aktivnostima koja podržavaju lokalnu biološku raznolikost, zaštitu krajolika ili očuvanje i upravljanje (npr. obrazovne aktivnosti zaštite okoliša

u prirodnim područjima / staništima, sponzoriranje aktivnosti ili sadržaja u prirodnim parkovima itd.), a to su: podrška različitim programima u okviru krovnog programa DOP-a Zeleni Valamar, sponzoriranje akcija čišćenja mora te planska sadnja prilikom rekonstrukcije objekata i kampova.

Ispitanici smatraju da su prednosti održivog razvoja turizma sljedeće:

- održivi je razvoj preduvjet dugoročnog uspješnog poslovanja,
- očuvanje okoliša kao ključnog resursa i preduvjet sve većeg očekivanja od strane gostiju,
- očuvanje i valorizacija prirodnih i kulturnih dobara,
- korištenje lokalnih proizvoda,
- lokalno zapošljavanje,
- zadovoljna lokalna zajednica = destinacija vrijedna dolaska,
- ušteda na energentima,
- marketinška vrijednost te
- očuvanje destinacije.

Kao nedostatke održivog razvoja turizma navode:

- poskupljenje,
- spori povrat ulaganja u određene nove tehnologije te
- još uvijek relativno nisku svijest o važnosti održivog turizma u široj zajednici.

Što se tiče uključivanja u inicijative razvoja održivog turizma u lokalnoj samoupravi, pojedini ispitanici smatraju da bi suradnja javnog i privatnog sektora po ovom pitanju mogla i trebala biti na višoj razini te da je potrebna bolje informiranost o akcijama lokalne samouprave.

Predstavnici poduzeća koji su sudjelovali u istraživanju, ocjenjivali su tvrdnje navedene u Tablici 42., s obzirom na stupanj slaganja ili neslaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom. Ocjena 1 označavala je potpuno neslaganje, a ocjena 5 potpuno slaganje s navedenom tvrdnjom. Ispitanici se slažu ili se u potpunosti slažu s tvrdnjama koje su navedene u tablici, a prikazane su prosječne ocjene i standardne devijacije za svaku pojedinu tvrdnju. Ispitanici se u potpunosti slažu s tvrdnjama: „Postoji plan upravljanja otpadom.“ (prosječna ocjena=5,00); „Internet je učinkovit kanal za izravno plasiranje 'zelenih inicijativa' hotela.“ (prosječna ocjena=4,75; SD=0,50), „Hotel dosljedno uspostavlja programe koji štede vodu i energiju, smanjuju čvrsti otpad, ekonomično koriste resurse i štite ekosustav planete.“ (prosječna ocjena=4,75;

SD=0,50), „Označavanje okoliša (npr. ISO 14001) učinkovit je promotivni alat u hotelijerstvu.“ (prosječna ocjena 4,67; SD=0,58), „Zeleni“ proizvodi i usluge pružaju priliku za diferencijaciju proizvoda.“ (prosječna ocjena=4,50; SD=0,58), „Organizacija koristi i promovira uporabu vode koja se može reciklirati.“ (prosječna ocjena=4,50; SD=1,00). S ostalim se navedenim tvrdnjama u tablici ispitanici slažu.

Tablica 42. Mišljenja ispitanika o pojedinim elementima održivog turizma

Tvrđnje	Prosječna ocjena	SD
Postoji plan upravljanja otpadom.	5,00	0,00
Internet je učinkovit kanal za izravno plasiranje „zelenih inicijativa“ hotela.	4,75	0,50
Hotel dosljedno uspostavlja programe koji štede vodu i energiju, smanjuju čvrsti otpad, ekonomično koriste resurse i štite ekosustav planete.	4,75	0,50
Označavanje okoliša (npr. ISO 14001) učinkovit je promotivni alat u hotelijerstvu.	4,67	0,58
„Zeleni“ proizvodi i usluge pružaju priliku za diferencijaciju proizvoda.	4,50	0,58
Organizacija se koristi vodom koja se može reciklirati i promovira njezinu uporabu.	4,50	1,00
Energija koja se koristi po turistu/noćenju za svaku vrstu energije prati se te se njome upravlja.	4,33	0,58
U uređenju okoliša korištene su domaće i endemične biljke dobivene iz održivih izvora, izbjegavajući egzotične i invazivne vrste.	4,25	0,50
Organizacija koristi kriterije „zelene“ nabave.	4,25	0,50
Hotel održava programe edukacije i podizanja svijesti o zaštiti okoliša za zajednicu.	4,25	0,50
Korisnici hotelskih usluga koji su osjetljiviji na ekološke proizvode i usluge spremni su platiti više za ekološke proizvode i usluge.	4,25	0,50
Korisnici hotelskih usluga pristaju platiti veće cijene za „zelene“ proizvode i usluge kada se dio iznosa donira za zelene aktivnosti.	4,25	0,50
Sustav upravljanja održivosti jasno je dokumentiran i shvaćen.	4,25	0,50
Organizacija je identificirala skupine kojima prijeti diskriminacija, uključujući žene i lokalne manjine.	4,25	0,50
Organizacija sudjeluje u partnerstvima između lokalnih zajednica, nevladinih organizacija i drugih lokalnih tijela gdje ona postaje.	4,25	0,96
Postoji plan podizanja svijesti o okolišu.	4,25	0,96
Hoteli nastoje iznijeti na tržište inovativne „zelene“ proizvode i usluge.	4,00	0,00
„Zeleni“ proizvodi i usluge cijenovno su skuplji od uobičajene ponude.	4,00	0,00
Hotelske tvrtke često se koriste ekološkim oznakama na pakiranju i prikazuju ih na svojim korporativnim mrežnim stranicama.	4,00	0,82

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam, 2020.

5.8 UPRAVLJANJE PLAŽAMA

Regionalnim programima uređenja i upravljanja morskim plažama cilj je jačati konkurentnost turističkih destinacija Hrvatske te uspostaviti sustavan, promišljen i održiv pristup uređenju i upravljanju morskim plažama. Upravni odjel za turizam IŽ provodi aktivnosti jačanja konkurentnosti istarskih plaža, u okviru Regionalnog programa, ali i putem drugih inicijativa i programa.

Plaže su važan prirodni resurs koji privlači turiste u destinaciju, stoga je bitno daljnje očuvanje i održivo upravljanje plažama na području Istarske županije. U navedenom istraživanju prikupili smo 11 odgovora predstavnika gradova i općina na području Istarske županije. Većina ispitanika, njih 90,91 % navelo je da upravljaju plažama u svojoj destinaciji, preostali dio 9,09 % odnosi se na općinu koja ne upravlja u cijelosti plažom koja je djelomično u njihovoj nadležnosti. Većina ispitanika navodi da imaju postojeći plan upravljanja plažama u njihovoj destinaciji (72,73 %), dok preostali dio nemaju plan upravljanja (27,27 %) od ukupno 11 prikupljenih odgovora.

Ispitanici su također odgovarali na pitanje postoji li u njihovoj destinaciji neki oblik održivog modela ili certifikata koji primjenjuju u upravljanju plažama te većina ispitanika, 63,64 %, navela je da takav oblik održivog modela ili certifikata ne primjenjuju. Ostali ispitanici koji su potvrđno odgovorili (36,36 %) navodili su o kojim se modelima radi, a odgovori su se odnosili na model „Plava zastava“ i model „Zelena plaža“. Što se tiče poznavanja modela „Zelena plaža“ 72,73 % ispitanika naveli su da poznaju model, dok 27,27 % ispitanika nije upoznato s navedenim modelom. Većina ispitanika (90,91 %) bili bi voljni implementirati model „Zelena plaža“ koja brine o održivosti plaže u destinaciji, a 81,82% ispitanika smatra da su takvi oblici inovativnih održivih modela potrebni u njihovoj destinaciji.

Ispitanici su naveli što smatraju glavnim prednostima, a što glavnim nedostatcima održivog upravljanja plažama. Svi dobiveni odgovori prikazani su u Tablici 43. u nastavku.

Tablica 43. Prednosti i nedostatci održivog upravljanja plažama prema mišljenjima dionika

Glavne prednosti održivog upravljanja plažama	Glavni nedostatci održivog upravljanja plažama
<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje kvalitete • Uključivanje lokalnih dionika u upravljanje plažama • Ekološka održivost • Energetska učinkovitost • Očuvanje okoliša te okolišnih resursa i ekoloških procesa, zaštita prirodne baštine i bioraznolikosti • Održavanje standarda uređenja i održavanja plaža te njihovo očuvanje • Nastavak daljnog uređenja plaža • Kontinuirano praćenje novih trendova u turizmu • Efikasnije uređenje okoliša na plaži i oko plaže radi većeg zadovoljstva gostiju svih dobnih skupina (više sadržaja za rekreaciju, relaksaciju, zabavu i odmor) • Ukupno povećano zadovoljstvo korisnika plaža • Učinkovito upravljanje sadržajima i aktivnostima koji se dozvoljavaju na plaži • Gospodarski razvoj usuglašen s očuvanjem i valorizacijom prirodnih i kulturnih resursa • Dugoročna održivost • Očuvanje kvalitete mora i prirode, što je i motiv dolaska • Finansijska korist od koncesijskih naknada • Pristupačnost plaža • Očuvanje plaža od devastacije i onečišćenja 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna finansijska sredstva • Nedovoljno planirana sredstva za ulaganje u model Zelene plaže • Nedovoljno planirana sredstva za kontinuirano održavanje postojećih objekata na plažama kao i njihova zamjena novom i suvremenijom opremom • Prenapučenost plaža • Neadekvatna i nedovoljno razvijena postojeća infrastruktura • Neusklađenost između nositelja odgovornosti • Nezadovoljstvo interesnih skupina kojima ne odgovara održivo upravljanje plažama nego isključivo maksimizacija prihoda • Nemogućnost očuvanja plaža od devastacije i onečišćenja

Izvor: Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, 2020.

Potrebno je očuvati plaže kao značajan prirodni resurs za buduće generacije na zadovoljstvo turista i domicilnog stanovništva. Jedan od bitnih početnih koraka je osvještavanje stanovništva i popularizacija upravljanja plažama na održiv način kako bi se osigurala buduća dugoročna održivost i utjecalo na daljnje razmišljanje o važnosti održivog razvoja turizma i održivog upravljanja plažama, a sve u cilju njihova očuvanja.

5.9 SWOT ANALIZA

Prilikom provedbe istraživanja i nakon analize sakupljenih podataka i informacija od strane dionika (predstavnici gradova, općina, turističkih zajednica i hotelskih poduzeća) u Istarskoj županiji kreirana je SWOT analiza. Na temelju dobivenih informacija o prednostima i nedostacima održivog razvoja turizma prema mišljenju dionika identificirane su snage, slabosti, prilike i prijetnje održivog razvoja turizma u Istarskoj županiji. Rezultati analize mogu biti podloga za izradu novih strateških dokumenta.

Tablica 44. SWOT analiza održivog turizma u Istarskoj županiji

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Prepoznata važnost održivog razvoja turizma od strane dionika• Raznolika turistička ponuda• Kvalitetni smještajni objekti• Visoka razina zadovoljstva turista u destinaciji• Korištenje ekocertifikata i oznaka održivosti u hotelima i privatnom smještaju• Čista i netaknuta priroda, čisto more i čist, očuvan i zaštićen okoliš, biološka raznolikost, prirodne ljepote, očuvana prirodna obilježja, očuvana flora i fauna• Prisutnost različitih oblika zaštite prirode na znatnom dijelu područja Istarske županije• Duljina morske obale• Bogatstvo prirodnih resursa• Bogata kulturno-povijesna baština• Dugoročna održivost prirodne, kulturne i tradicijske baštine Istre• Kulturne znamenitosti• Brojna kulturna događanja i manifestacije• Cestovna povezanost (blizina susjednih zemalja i emitivnih tržišta)• Postojanje osnovnih infrastrukturnih preduvjeta za održivi razvoj turizma (elektroopskrba, plinoopskrba, vodoopskrba, telekomunikacije)• Vrhunska enogastronomija	<ul style="list-style-type: none">• Neusklađenost razvoja pojedinih jedinica lokalne samouprave, odnosno elemenata koji se određuju prostornim planovima, plansko-urbanistička dokumentacija• Nedovoljna osviještenost lokalnog stanovništva i turista o zaštiti okoliša• Needuciranost, neupućenost i nedovoljna informiranost dionika u turizmu o održivom razvoju turizma• Nositelji turističke ponude nedovoljno (ili uopće) govore o održivom turizmu, a oni koji i govore, uglavnom se sintagmom „održivi turizam“ koriste isključivo u promotivne svrhe• Nedovoljan (spor) razvoj održivog turizma• Masovna izgradnja bazena na priobalju• Neadekvatna provedba razvojnih planova i strategija• U pojedinim slučajevima pretjerana eksploatacija prirodnih resursa s ciljem ostvarivanja što veće ekonomске dobiti• Nedostatak sredstava za obnovu kulturne i prirodne baštine• Uvoz proizvoda koje se plasira u ugostiteljstvu, a koje bi mogli proizvesti u RH• Slaba dostupnost javnog prijevoza u pojedinim odredištima• Nedovoljna briga o zaštiti okoliša• Nedovoljno prepozнат koncept održivog razvoja

-
• Prepoznata gostoljubivost domaćina od strane turista • Kvalitetna ponuda domaćih proizvoda (prodaja lokalnih proizvoda) • Sinergija lokalnih proizvođača i stanovništva i turističkog sektora • Proaktivni pristup planiranju razvoja od strane Županije i jedinica lokalne samouprave • Kontroliran i planski razvoj turizma u destinaciji • Autentičnost destinacije • Međukulturalno razumijevanje i tolerancija – multikulturalnost • Hoteli orijentirani prema kvaliteti • Prirodni potencijali koji bi se valorizirali kroz proizvodnju zdrave hrane, razvoj stočarstva, lovstva, održivog turizma, eksploataciju drva, kamena, vode i vjetra	• Sezonalnost • Nedovoljna angažiranost na razini županije, a i države za održivi razvoj turizma • Nedovoljna suradnja svih dionika u turizmu • Nerišešena infrastruktura u pojedinim područjima – fekalna kanalizacija • Nedostatak sinergije među lokalnim stanovništvom • Teža pristupačnost za osobe s invaliditetom • Pretjerana izgrađenost pojedinih područja • Nemogućnost obrane od devastacije priroblja nelegalnom izgradnjom • Nediscipliniranost turističkih tvrtki u pridržavanju obujma moguće izgradnje unutar definirane zone • Neravnomerni razvoj pojedinih destinacija na području Županije • Velik udio zaposlenosti lokalnog stanovništva u turističkom sektoru, izravno i neizravno • Ne postoji umreženost između kreatora turističke ponude u destinaciji
-

PRILIKE

- Odgovorno postupanje dionika prema prirodnim i ljudskim resursima
- Briga o potrebama turista, posjetitelja i lokalnog stanovništva
- Recikliranje otpada
- Pametno korištenje energije
- Primjena i korištenje alata za mjerenje održivosti
- Mogućnost korištenja fondova EU-a za održivi razvoj turizma
- Prepoznatljivost Istre kao destinacije s razvijenim održivim turizmom
- Bolje korištenje certifikata i implementacije postojećih alata za mjerenje održivosti
- Producenje sezone (smanjenje sezonalnosti, razvoj turističke pred i post sezone, cjelogodišnji turizam)
- Razvoj selektivnih oblika turizma (*bike, outdoor*)
- Izgradnja prometne i komunalne infrastrukture

PRIJETNJE

- koronavirus
- Nekontrolirani razvoj turizma
- Visoko kompetitivno turističko tržište
- Preopterećenost plažnog prostora u ljetnim mjesecima
- Preopterećenost infrastrukture u sezoni
- Neadekvatno upravljanje destinacijom
- Devastacija prirodnih i kulturnih resursa
- Narušavanje kulturnog identiteta destinacije
- Pretjerana apartmanizacija i betonizacija
- Nekontroliran porast smještajnog kapaciteta
- Masovni turizam
- Preopterećenost sustava zbrinjavanja otpada
- Nedostatak finansijskih sredstava i tehnologije za implementaciju koncepta održivog razvoja
- Nedovoljni razvoj prema načelima održivog razvoja

-
- Poticanje i vrednovanje starih tradicionalnih običaja s tradicijskom gastronomijom
 - Očuvanje i valorizacija kulturne i prirodne baštine destinacije
 - Poštivanje društveno-kulturne autentičnost destinacije
 - Poticanje i promoviranje kulturne baštine, lokalnih specifičnosti i autohtonosti
 - Optimalno korištenje prirodnih resursa koji su ključni element turističkog razvoja, zadržavajući bitne ekološke procese i pomažući u zaštiti prirodne baštine i bioraznolikosti
 - Razvoj ruralnih dijelova destinacije, više turističkih aktivnosti u ruralnim područjima
 - Ujednačenost razvoja cijelog područja destinacije
 - Veća povezanost unutrašnjosti i mora
 - Rast temeljen na kvaliteti
 - Suradnja i koordinacija svih dionika u turizmu (lokalna zajednica, turisti, turistički posrednici i agencije, zaposlenici, organizacije)
 - Veća razina uključenosti (a time i zadovoljstva) lokalne zajednice u aktivnosti koje se provode s ciljem razvoja turizma
 - Veća podrška na županijskoj razini za osmišljavanje i provedbu projekata o održivom razvoju
 - Zapošljavanje lokalnog stanovništva
 - Promocija i provođenje filozofije održivog razvoja turizma
 - Korištenje alternativnih oblika energije
 - Kontrolirani razvoj
 - Kvalitetan rast i razvoj svih aspekata zajednice
 - Povećanje ekoloških standarda destinacije
 - Uvođenje novih tehnologija
 - Kvalitetno rješavanje pitanja zbrinjavanja otpada
 - Razvoj proizvoda i plasman na lokalnom turističkom tržištu
 - Nerazumijevanje različitih interesnih skupina
-

5.10 PLANOVI ZA ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA U BUDUĆNOSTI I NAČINI PLANIRANJA RAZVOJA

U nastavku su navedeni planovi gradova, općina i turističkih zajednica za održivi razvoj turizma u budućnosti i načini planiranja razvoja. Planovi su podijeljeni prema definiranim turističkim klasterima. Podaci su dobiveni od dionika odgovorom na pitanje „Koji su vaši planovi za održivi razvoj turizma u budućnosti te na koji način planirate razvoj?“

KLASTER SREDIŠNJE ISTRE

U klaster Središnje Istre spadaju sljedeći gradovi i općine: Buzet, Pazin, Cerovlje, Gračišće, Grožnjan, Karojba, Lanišće, Lupoglav, Motovun, Oprtalj, Pićan, Sv. Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Žminj.

U tablici u nastavku navedeni su planovi za budućnost predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica prema navodima dionika. Za Općinu Oprtalj i TZO Oprtalj te Općinu Vižinada i TZO Vižinada ispunjena je po jedna anketa s obzirom na usku suradnju predstavnika koji su sudjelovali u istraživanju. Općina Sv. Lovreč vodi se pod klaster Vrsar – Funtana, ali spada u TZ Središnje Istre, stoga je navedena u nastavku. Predstavnici Općine Višnjan i TZO Višnjan nisu bili u mogućnosti sudjelovati u istraživanju. Odgovori su sljedeći:

- Ulaganje u manifestacije i turističku infrastrukturu koje omogućuje i razvija održivi razvoj turizma;
- Jačanje marketinških aktivnosti;
- Edukacije turističkih djelatnika na temu održivog turizma;
- Promovirati Buzet kao grad specifičnih prirodnih resursa i kulturno-povijesnih baštine koju treba integralnom destinacijskom ponudom pretvoriti u prepoznatljiv i konkurentan grad na turističkom tržištu. „Buzet – destinacija gostoljubivih domaćina, vrhunske gastronomije i outdoor avantura, nadahnuta tradicijom te bogatom kulturnom baštinom.“;
- Svi planovi za održivi razvoj turizma sadržani su u Strategiji razvoja turizma područja turističkih zajednica središnje Istre, Motovuna i Žminja 2018. - 2025. i Strategiji razvoja Grada Pazina od 2015. do 2020. godine;
- Podržavanje lokalnih proizvođača;
- Poticanje *outdoor* aktivnosti;
- Razvoj planiramo kroz zajedničku suradnju javnog i privatnog kapitala;

- Razvoj infrastrukture;
- Kreiranje motiva dolaska;
- Plasman lokalnog proizvoda na lokalno turističko tržište;
- Stvaranje novih aranžmana kroz DMC kako bi se produžila sezona;
- Otvorenje interpretacijskog centra na temu istarskog pršuta;
- Otvorenje muzeja povijesne zbirke;
- Daljnje uređenje pješačkih i biciklističkih staza;
- Razvoj festivala kulturne i povijesne baštine;
- Veće uključivanje lokalnih proizvođača u turističku ponudu destinacije;
- Razvoj ekološke proizvodnje;
- Pružanje usluge u domaćinstvima i kućama za odmor;
- Informiranje lokalne zajednice o prednostima održivog turizma;
- Prepoznatljiv kulturni imidž „Grada umjetnika“;
- Cikloturizam i pješačke staze;
- Općina na obroncima Ćićarije, zelena oaza gospodarskog i socijalnog prosperiteta;
- Podizanje standarda destinacije;
- Povećanje broja smještajnih jedinica;
- Podizanje kvalitete sadržaja u destinaciji;
- Strateški projekti za povećanje atraktivnosti destinacije – npr. žičara Motovun, koji će i smanjiti opterećenje na postojeće prometnice.

KLASTER LABIN – RABAC

U klaster Labin – Rabac spadaju sljedeći gradovi i općine: Labin, Rabac, Kršan, Raša i Sv. Nedelja.

Iz Općine Kršan predstavnici nisu naveli planove za budućnost, a Općina Sv. Nedelja nisu sudjelovali u istraživanju. Odgovori su sljedeći:

- Edukacija,
- Daljnje njegovanje održivog turizma zasnovanom na kulturnoj baštini i prirodnom naslijeđu,
- Stvoriti sve preduvjete za komunikaciju javnog i privatnog sektora,
- Izrada nove Strategije razvoja.

KLASTER POREČ

U klaster Poreč spadaju sljedeći gradovi i općine: Poreč, Tar-Vabriga, Kaštela-Labinci.

U istraživanju nije sudjelovao predstavnik Općine Tar-Vabriga. Odgovori su sljedeći:

- Usklađivanje prostornih planova s novim potrebama i inicijativama, s obzirom na protek vremena od njihovog donošenja,
- Izrada lokalne strategije za razvoj održivog turizma,
- Razvoj kroz komunikaciju i edukaciju,
- Uključenje stanovnika i lokalnih proizvođača u sva događanja.

KLASTER JUŽNA ISTRA

U klaster Južna Istra spadaju sljedeći gradovi i općine: Pula, Fažana, Ližnjan, Marčana, Barban, Vodnjan, Medulin.

Za Općinu Marčana i TZO Marčana te Općinu Medulin i TZO Medulin ispunjena je po jedna anketa po području. Općina Barban nije sudjelovala u istraživanju. Općina Ližnjan navela je da će plan za budućnost napisati TZO Ližnjan. Općina Fažana i TZO Fažana nisu bili u mogućnosti sudjelovati u istraživanju. Odgovori su sljedeći:

- Izrada strateškog plana kojim bi se repozicionirala destinacija Pula na europskom turističkom tržištu s ciljem osnaživanja imidža destinacije;
- Operativni plan za provođenje uređenja stare gradske jezgre i uređenje većeg broja zelenih plaža;
- Akcijski plan kroz koji bi se ojačao kulturni turizam, aktivni odmor i poslovni turizam,
- Plan je izraditi studiju održivosti razvoja turizma;
- Provođenje edukacija stanovništva kojim će se vrednovati naslijeđe, obraditi ključne teme i područja razvoja;
- Razvijanje metoda procjene i monitoringa;
- Daljnji se razvoj planira putem jačanja kapaciteta, povezivanja dionika, razvijanja dobrih mehanizma komuniciranja;
- Daljnje educiranje kadra;
- Promocija održivog turizma i sl.;
- Poticanje OPG-ova na suradnju sa smještajnim kapacitetima;

- Provedbom projekata valorizacije prirodne i kulturne baštine utjecat će se na jačanje svijesti o racionalnom korištenju prirodnih resursa i zaštite okoliša;
- Važno je da se visoki standardi prikupljanja i odvajanja otpada, uštede energije i zaštite okoliša primjenjuju na sve dionike od lokalnog stanovništva, gospodarstvenika, javnog sektora do gostiju;
- Okolišno odgovorni način upravljanja potrebno je integrirati u upravljačku politiku malih i velikih turističkih objekata (hoteli, ruralni smještaj, iznajmljivači), te razvijanje međusektorske suradnje u poticanju održivih oblika turizma kao i senzibilizirati širu javnosti za pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja;
- Nastavak uređenja biciklističkih staza, implementacija sustava e-bicikala na području općine Medulin, povezivanje sa susjednim JLS-om te poticanje cikloturizma kao načina putovanja koji omogućuje uštedu energije i zaštitu okoliša, produžuje turističku sezonu, te rasterećuje cestovnu infrastrukturu;
- Poticanje manifestacija koje valoriziraju kulturnu i prirodnu baštinu, tradicijske običaje i način života u kojima je uključeno lokalno stanovništvo te podizanje svijesti o kulturnim i prirodnim znamenitostima područja. Organizacija takvih priredbi uz minimalnu količinu otpada, odnosno korištenje materijala koji su biorazgradivi;
- Nastavak provođenja ekoloških akcija čišćenja mora i priobalja;
- Poticanje uvođenja sustava kojim omogućuju smanjenje potrošnje energije te povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u što je potrebno uključiti vodećeg hotelijera na našem području (npr. korištenje solarne energije i navodnjavanja nogometnih igrališta pročišćenom otpadnom vodom);
- Razvijanje dodatnih oblika održivog turizma kao npr. razvoj sportskih aktivnosti na otvorenom kao slobodno penjanje za koje postoje izvrsni uvjeti (*Cave Romane*);
- Postizanje višeg postotka odvajanja otpada, provedba projekata sufinsanciranih od strane fondova koji se odnose na zaštitu okoliša i održivi razvoj, uskoro se kreće u izradu strategije razvoja Općine;
- Planovi razvoja usmjereni su na poticanje suradnje svih sudionika u turizmu na našem području;
- Razvoj turističke pred i postsezone;
- Razvoj selektivnih oblika turizma.

KLASTER ROVINJ

U klaster Rovinj spadaju sljedeći gradovi i općine: Rovinj, Bale i Kanfanar.

Općina Bale nije sudjelovala u istraživanju, a predstavnici TZO-a Bale nisu naveli planove za budućnost. Odgovori su sljedeći:

- Smanjivanje građevinskih područja;
- Borba protiv bespravne gradnje;
- Borba protiv izdavanja MTU-a bez suglasnosti JLS-a;
- Zaštita priobalja kroz planske dokumente;
- *Green branding*;
- Nastojat ćemo poticati promociju lokalne tradicije i lokalnih proizvoda kroz turizam;
- Ekološku komponentu održivog razvoja prakticirat ćemo tako da ćemo se gdje god je to moguće koristiti recikliranim i materijalima za višestruku upotrebu;
- Poticat ćemo zajednicu na recikliranje i odgovoran odnos prema okolišu;
- Veća razina uključivanja lokalnih proizvođača (OPG-ovi, obrtnici...) u turističku ponudu općine;
- Organizacija "Zelenih tržnica" po selima općine;
- Nove manifestacije koje će se razvijati sukladno načelima održivog razvoja;
- Poticanje privatnih iznajmljivača na ekocertificiranje svog smještaja;
- Izrada i distribucija tiskanih materijala za turiste kojima se potiče konzumacija lokalne hrane.

KLASTER VRSAR – FUNTANA

U klaster Vrsar - Funtana spadaju sljedeće općine: Vrsar, Funtana i Sv. Lovreč.

Općina Vrsar nije sudjelovala u istraživanju, a Općina Sv. Lovreč nije navela planove za budućnost. Kako je već navedeno, Sv. Lovreč spada pod TZ Središnje Istre čije sugestije su navedene u klasteru Središnje Istre. Odgovori su sljedeći:

- Kroz prostorne planove zaštitići prostor;
- Suradnja s lokalnom samoupravom na održivom razvoju turizma;
- Organiziranje manifestacija koje će uvažavati održivi turizam;
- Praćenje održivog razvoja turizma;
- Uspostavljanje sustava za mjerjenje indikatora održivosti.

KLASTER SJEVEROZAPADNA ISTRA

U klaster Sjeverozapadna Istra spadaju sljedeći gradovi i općine: Umag, Novigrad, Buje, Brtonigla.

TZG Umag naveli su da oni daju sugestije za daljnji razvoj prema potrebama. Općina Brtonigla i TZO Brtonigla zajednički su ispunili jednu anketu. Odgovori su sljedeći:

- Jačanje brenda i identiteta naše mikrolokacije;
- Aktivnosti usmjeriti na očuvanje prostora od prekomjerne izgradnje posebno na ruralnim područjima;
- Poboljšanje komunalne i cestovne infrastrukture,
- Zaštita okoliša;
- Uređenje javnih zelenih površina;
- Daljnja implementacija modela „Zelene plaže“;
- Ulaganja u turističku i drugu komunalnu infrastrukturu u svrhu turizma na temeljima održivog razvoja (energetska učinkovitost, zaštita okoliša...);
- Izrada strategije za održivi razvoj turizma;
- Razvoj selektivnih oblika turizma;
- Poticaj u stvaranju ekološke općine;
- Poticaj uvođenje korištenja alternativnih oblike energije.

6 SUGESTIJE ZA DALJNJI ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Temeljem kreirane SWOT analize i utvrđivanjem stanja o održivom turizmu u Istarskoj županiji u nastavku se navode sugestije za daljnje poticanje održivog razvoja turizma u Istarskoj županiji prema navodima dionika koji su sudjelovali u istraživanju.

Na grafičkom prikazu u nastavku navedene su kategorije sugestija koje su najčešće navodili dionici, a odnose se na: upravljanje održivim razvojem turizma, suradnju dionika u turizmu, promociju, finansijsku podršku, zaštitu okoliša, informiranje i educiranje, povezivanje turizma i poljoprivrede, kontrolu prostornog plana, upravljanje kvalitetom, održivo gospodarenje otpadom, smanjenje sezonalnosti i kreaciju alata za održivi razvoj turizma. Konkretnе sugestije za svaku pojedinu kategoriju navedene su u nastavku.

Slika 25. Sugestije za daljnji održivi razvoj turizma u Istarskoj županiji

Preporuke za daljnji održivi razvoj turizma u Istarskoj županiji prema navodima dionika:

Održivi razvoj turizma na području Istarske županije

- Svaka destinacija trebala bi razvijati svoj model i sustav održivog razvoja turizma vezano na svoje prostorne specifičnosti, prostorni smještaj i planovima razvoja, a sve kroz uključivanje stanovništva, nevezano kojom se djelatnošću bavi ili u kojoj ostvaruje svoju odnosno egzistenciju svoje obitelji,
- Održivi razvoj turizma razvijati kroz investicije u samoj destinaciji (npr. izraditi markere kretanja posjetitelja zbog aktivnosti koje se usmjeravaju prema posjetiteljima),
- Usklađivanje razvoja pojedinih jedinica lokalne samouprave, odnosno elemenata koji se određuju prostornim planovima,
- Ravnomjerniji razvoj svih odredišta na području Istarske županije,
- Više turističkih aktivnosti u ruralnim područjima,
- Veća povezanost unutrašnjosti i mora,
- Uvažavati postulate održivog razvoja turizma i sačuvati autohtonost,
- Stvaranje novih turističkih ponuda,
- Jačanje autentičnosti destinacije,
- Održavanje ravnoteže između posjetitelja i lokalnog stanovništva,
- Očuvanje materijalne i nematerijalne baštine,
- Spajanje proizvodnje i usluga,
- Maksimalno uklopiti i potencirati Ćićariju kao ekološki, zeleni i netaknuti prostor i poželjno turističko odredište, mjesto ulaganja ili stanovanja, područje idealno za aktivni odmor, rekreaciju, avanturu, adrenalinske sportove, harmoniju ljudi i prirode;
- Omogućiti razvoj malih kampova u ruralnoj Istri na poljoprivrednom zemljištu našim OPG-ovima kako bi stavili u funkciju kapital kojeg imamo;
- Pridavanje veće važnosti pružateljima usluge smještaja u domaćinstvu u razvojnim strategijama (pritom razgraničiti pojам „smještaj u domaćinstvu“ od pružanja smještaja u sobama, apartmanima, i kućama za odmor koji nemaju domaćina, nužna je izmjena Zakona i Rješenja o kategorizaciji);
- Izraditi strategiju održivog razvoja turizma IŽ;
- Izraditi master plan na nivou Istre glede održivosti i suživota turizma i ostalih aktivnosti;
- Postaviti jasnou viziju budućnosti;
- Potrebno je više stručnog kadra;

- Jasnija, preciznija standardizacija (ujednačenost) kriterija održivog razvoja po segmentima turističke ponude i infrastrukture;
- Nagraditi poduzetničke vještine;
- Potreba za uvođenjem specijaliziranih oblika dostave robe i prijevoza gostiju unutar starogradske jezgre, kako bi dodatno reducirali promet;
- Ulaganje u infrastrukturu cesta, morskog i zračnog prometa gdje bi trebalo povećati broj *low cost* linija.

Upravljanje održivim razvojem turizma u Istarskoj županiji

- Trebalo bi na razini Županije oformiti koordinacijsko tijelo za održivi razvoj turizma Istre, u kojemu bi bili predstavnici javnog i privatnog sektora i koje bi pružalo smjernice za održivi razvoj turizma po segmentima (pr. održivi razvoj manifestacija, *ecofriendly* smještaj, ugostiteljstvo prema načelima održivog razvoja, promotivne aktivnosti (npr., tisak svih informativnih i promotivnih materijala isključivo recikliranim papirom), održivost u administraciji (npr. donijeti preporuke kako promicati održivost u svakodnevnom poslovanju, kroz, primjerice, korištenje recikliranog papira za printanje, postavljanje određenog ekoslogana/markice destinacije na memorandume svih TZ-ova, poduzeća...), osmišljavanje jedinstvene ekomarkice koja bi se dodjeljivala slično kao što je trenutno moguće za smještaj, ali da se certificiranje proširi i na OPG-ove, obrtnike, proizvođače suvenira, ugostitelje);
- Osiguranje podrške na županijskoj razini za osmišljavanje i provedbu projekata o održivom razvoju;
- Potrebno je više koordinacija i konkretnih poticajnih mjera, primjerice javni pozivi kojima bi se finansirali isključivo projekti usmjereni na poticanje održivog razvoja turizma.

Suradnja dionika za daljnji održivi razvoj turizma u destinaciji

- Kvalitetnija suradnja Odjela za turizam i Turističke zajednice IŽ-a s jedinicama lokalne samouprave;
- Uključivanje i veća suradnja svih dionika u IŽ-u;
- Uključenje dionika javno-privatnog sektora za izradu strateških dokumenata koji će definirati razvoj destinacije;

- Donijeti odluke koje uključuje sve općine i gradove u Istri, a koje se odnose na obavezno implementiranje aktivnosti o održivom razvoju turizma;
- Brojne organizacije (TZ-ovi, nuditelji usluga smještaja, organizatori manifestacija itd.) svoje poslovanje nastoje uskladiti s principima održivog razvoja, međutim, svi to rade zasebno i bez suradnje;
- U osmišljavanju koncepta održivog razvoja turizma koristiti međusektorsku suradnju radi sagledavanja ograničenja komunalne i prometne infrastrukture, prostorno planiranje, utjecaj turizma na okoliš i lokalnu zajednicu i sl.;
- Stvoriti sve preduvjete za komunikaciju javnog i privatnog sektora;
- Bolja komunikacija;
- Intenzivirati uključivanje domaćeg stanovništva u kreiranje turističke ponude;
- Usuglašavanje oko najbolje prakse upravljanja okolišem i baštinom;
- Daljnji rad na osnaživanju lokalne zajednice i lokalnog stanovništva.

Promocija

- Dodatna promocija Istre kao vrhunske *outdoor* destinacije;
- Bolja marketinška aktivnost i promocija ponuda, proizvoda i destinacije;
- Usmjeravanje većine promocije na pred- i postsezonom, popisivanje i grupiranje te promoviranje događanja u tom periodu;
- Intenzivirati marketinške aktivnosti koje bi bile usmjerene prema unutrašnjosti Istre koja ima izuzetan potencijal za održivi razvoj turizma;
- Korištenje napredne tehnologije u marketinškom promoviranju destinacije;
- Razvijati marketinške kampanje vezane uz osvješćivanje ljudi o upotrebi plastike i recikliranju;
- Pozicioniranje destinacije, kako bi se utjecalo na odluke za kupnju turističkih proizvoda kroz širenje pozitivnog imidža destinacije, i to prema kreatorima javnog mijenja kroz njihove objave o informiranosti ponude;
- Razvijati tržišni segment prema turizmu posebnih interesa, kontaktirati razne društvene mreže, blogosfere, specijaliste za kulturni turizam, aktivni odmor, enogastronomiju i *lifestyle*;
- Razvoj ljudskih potencijala osobito na području marketinga kako bi se zaposlenici educirali za upotrebu suvremenih načina oglašavanja destinacije koristiti adremu, dopune s novinarima koji se bave kulturom, kreativnim turizmom i enogastronomijom.

Nadalje, popularizirati ugošćivanje novinara, influencera i blogera te uvoditi *geocaching*.

Finansijska podrška za održivi razvoj turizma

- Veći finansijski poticaji IŽ-a za razvoj održivog turizma;
- Ulaganje dodatnih sredstava u obnovu kulturne baštine koja je jedan od glavnih motiva dolaska u destinaciju;
- Poticaji (finansijski i drugi oblici podrške);
- Veća finansijska sredstva usmjeriti prema unutrašnjosti Istre koja ima izuzetan potencijal za održivi razvoj turizma;
- Postoji potreba za većim angažmanom resursa (prije svega finansijskih) unutar destinacije kako bi se turizam doveo na razinu održivog turizma.

Edukacija dionika u turizmu

- Više edukacija na svim razinama;
- Edukacija stanovništva i pružatelja usluge smještaja;
- Širenje svijesti o održivom razvoju turizma održavanjem edukacija, osmišljavanje projekata i izrada liste prijedloga projekata za održivi razvoj turizma;
- Održavanje radionica o primjerima dobre prakse;
- Organizacija edukacija i javnih prezentacija smjernica za održivi razvoj turizma namijenjenih iznajmljivačima;
- Razvijanje formalnih treninga, programa za razvoj sektora i turističkog akreditiranja.

Bolja povezanost turizma i poljoprivrede

- Podržavanje lokalnih proizvođača;
- Poticanje povezivanja poljoprivrede i turizma;
- Veća uključenost lokalnih proizvođača zdrave hrane u turističku ponudu;
- Veća uključenost u rad s lokalnim proizvođačima;
- Veća sinergija turističkog sektora i istarskih poljoprivrednih proizvođača u implementaciji lokalnih namirnica u gastronomiji.

Zaštita okoliša i upravljanje resursima

- Čuvanje resursa za buduće generacije;

- Odgovorno upravljanje Kaštijunom;
- Odgovorno upravljanje morskim resursima;
- Daljnje očuvanje okoliša i prirode;
- Potreba za kvalitetnom pitkom vodom;
- Veća ažurnost oko zaštite okoliša.

Održivo gospodarenje otpadom

- Kontrola reciklaže;
- Staviti naglasak na ekologiju (poboljšati sustav i povećati reciklažu otpada);
- Kvalitetno riješiti pitanje zbrinjavanja otpada.

Kreiranje alata za daljnji održivi razvoj turizma u destinaciji

- Uspostavljanje sustava za mjerjenje indikatora održivosti;
- Uspostaviti sustav pokazatelja za mjerjenje učinaka turizma i koristiti rezultate za planiranje politika održivog razvoja turizma;
- Razvijati alate za predviđanje kretanja potreba i razvoja turizma;
- Uređenje plaža kako bi postale „zelene plaže“.

Kontrola prostornog plana i izgradnje smještajnih kapaciteta

- Raditi na sprječavanju ilegalne gradnje i prostornog zagađenja te devastacije prostora;
- Reguliranje kapaciteta privatnog smještaja;
- Potrebna je kontrola porasta smještajnog kapaciteta;
- Limitirati novu izgradnju smještajnih objekata;
- Ograničiti broj smještajnih kapaciteta na održivu razinu;
- Zaštita prostora;
- Limitiranje pretjerane izgradnje bazena.

Upravljanje kvalitetom

- Podizanje kvalitete sadržaja
- Ulaganje u kvalitetu umjesto u kvantitetu
- Potrebno je pružiti potporu lokalnim zajednicama u organiziranju događaja kako bi sadržaj koji pružaju bio što kvalitetniji
- Podizanje nivoa smještajnog kapaciteta i vanpansionske potrošnje

- Sigurnost u destinaciji

Sezonalnost

- Producenje sezone
- Stimuliranje cjelogodišnji rad ugostitelja, trgovina i sl.

6.1 PREPORUKE ZA DALJNJI ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Preporuke za daljnje korake u cilju održivog razvoja turizma su:

- Kreirati sustav baze podataka na razini Županije za prikupljanje informacija o održivom turizmu na godišnjoj razini od javnog i privatnog sektora te koji se projekti provode u navedenom smjeru.
- Poboljšati suradnju i komunikaciju te koordinaciju javnog i privatnog sektora u turizmu radi postizanja održivog razvoja turizma.
- Povećanje edukacija dionika u turizmu radi poboljšanja znanja o konceptu održivog razvoja turizma.
- Edukacija lokalne zajednice radi osvjećivanja stanovništva o važnosti razvoja održivog turizma u cilju očuvanja prirodne i kulturne baštine te povećanja zadovoljstva.
- Edukacija posjetitelja i turista radi osvjećivanja važnosti razvoja održivog turizma u cilju očuvanja prirodnih, kulturnih resursa.
- Formiranje stručnog kadra u turizmu odgovornog za održivi razvoj turizma.
- Promicanje selektivnih oblika turizma.
- Uključivanje aspekata održivog turizma u buduće strategije na lokalnoj i regionalnoj razini.
- Pružanje podrške inovacijama i projektima usmjerenih na održivi razvoj turizma.
- Povećanje finansijskih sredstava usmjerenih na održivi razvoj turizma.
- Praćenje trendova i primjera dobre prakse implementiranih u susjednim zemljama i zemljama Mediterana gdje je turizam važna gospodarska aktivnost.

Također, važno je poticati privatni sektor da jednom godišnje obavijesti i informira javni sektor u Županiji o stanju i stupnju održivog turizma (koje alate i certifikate primjenjuju i implementiraju da bi postigli veći stupanj održivog razvoja turizma i sl.) u skladu s predloženim alatima koji se koriste na razini Europske unije. Time bi se dobivala ažurirana informacija o stanju u Županiji radi kreiranja novih strategija i alata za održivi razvoj turizma te poticala bolja komunikacija i suradnja privatnog i javnog sektora.

7 ZAKLJUČAK

Na području Istarske županije realizirano je mnogo europskih, nacionalnih, regionalnih i lokalnih projekata sufinanciranih od strane lokalne i regionalne samouprave, turističkih zajednica, ministarstava i hotelskih poduzeća, a u cilju održivog razvoja turizma Istarske županije. Broj manifestacija i tradicionalnih događanja koja se odvijaju na području Županije uvelike pridonose očuvanju i valorizaciji kulturne baštine. Svake se godine bilježi rast broja dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista te je stoga potrebno razmišljati o razvoju prema načelima održivog razvoja. Također, pred dionike je postavljen veliki finansijski, operativni i strateški izazov kreacije mjera za oporavak turizma zbog pandemije koronavirusa i upravo zbog toga potrebno je poboljšati suradnju svih dionika u turizmu i lokalne zajednice radi uspješnog budućeg održivog razvoja turizma. Važno je zajedničko planiranje radi kvalitetnog razvoja na zadovoljstvo lokalne zajednice i turista.

Cilj je ove Studije prikazati stanje održivog turizma u Istarskoj županiji, ali i mišljenje svih relevantnih dionika u turizmu radi osmišljavanja budućih mjera za održivi razvoj turizma u Županiji te kreirati informativnu podlogu za izradu novih strateških dokumenata na regionalnoj razini koja se odnose na održivi razvoj turizma.

S obzirom na provedeno istraživanje i prikupljanje mišljenja dionika predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica na području Istarske županije dobivena je informacija o sadašnjem stanju i njihovoј percepciji o održivom turizmu. Svaka destinacija koja želi razvijati održivi turizam mora biti svjesna svojih ograničenja i mogućnosti, s obzirom na prostor, prirodne resurse, kulturnu baštinu i ljudske resurse. Također, svaka destinacija koja se želi razvijati u navedenom smjeru mora izdvojiti određena finansijska sredstva za ostvarenje ciljeva.

Poseban naglasak potrebno je staviti na upravljanje destinacijom te je potrebno definirati jasnu viziju i misiju budućeg održivog razvoja turizma, odrediti glavne i specifične ciljeve i osmislit model realizacije projekata za održivi razvoj turizma, a sve u cilju osiguravanja održivosti u destinaciji, kreiranja konkurentske prednosti, očuvanja prirodnih resursa i autentičnosti destinacije te kulturne baštine na zadovoljstvo turista i lokalne zajednice. Pri tome je važno pratiti promjene i mjeriti učinke pojedinih mjera. Vjerujemo da će se time povećati konkurentnost destinacije te kreirati okruženje za još bolje pozicioniranje Istarske županije na turističkom tržištu.

8 LITERATURA

1. Akcijski plan razvoja zelenog turizma (2016), autori: Carić, H. & Škunca, O., naručitelj: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, Institut za turizam, Zagreb, https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/160715_AP_Zelenog_t.pdf, pristupljeno: 17. prosinca 2019. godine.
2. Aminess. Nagrade i priznanja za odličan uspjeh i kvalitetu poslovanja Aminessa, <https://www.aminess.com/o-aminessu/nagrade-i-priznanja>, pristupljeno: 27. kolovoza 2020.
3. Aminess. (2018). Izvješće o održivosti za 2018. godinu, <https://www.aminess.com/o-aminessu/izvjesce-o-odrzivosti>, pristupljeno: 27. kolovoza 2020.
4. Aminess. Priča o Aminessu, <https://www.aminess.com/hr/o-aminessu>, pristupljeno: 27. kolovoza 2020.
5. Aminess. Politika suradnje s lokalnom zajednicom, <https://www.aminess.com/o-aminessu/politika-suradnje-s-lokalnom-zajednicom>, pristupljeno: 27. kolovoza 2020.
6. Aminess. Politika zaštite okoliša i energetske učinkovitosti, <https://www.aminess.com/hr/politika-zastite-okolisa>, pristupljeno: 27. kolovoza 2020.
7. Arena Hospitality Group d.d. Aktivnosti Arena Hospitality Grupe, <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/dop/aktivnosti>, pristupljeno: 28. kolovoza 2020.
8. Arena Hospitality Group d.d. O nama, <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/o-nama>, pristupljeno: 28. kolovoza 2020.
9. Arena Hospitality Group d.d. Društvena odgovornost, <https://www.arenahospitalitygroup.com/hr/dop/drustvena-odgovornost>, pristupljeno: 28. kolovoza 2020.
10. Blue Angel, <https://www.blauer-engel.de/en>, pristupljeno: 17. rujna 2020.
11. Bramwell, B., & Lane, B. (1993). Sustainable tourism: An evolving global. Journal of Sustainable Tourism, 1(1), 1-5, <http://dx.doi.org/10.1080/09669589309450696>
12. Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. Tourism geographies, 1(1), 7-25, <https://doi.org/10.1080/14616689908721291>
13. Dodds, R. (2007). Sustainable tourism and policy implementation: Lessons from the case of Calvia, Spain. Current Issues in Tourism, 10(4), 296-322, <https://doi.org/10.2167/cit278.0>

14. Drius, M., Bongiorni, L., Depellegrin, D., Menegon, S., Pugnetti, A. & Stifter, S. (2019). Tackling challenges for Mediterranean sustainable coastal tourism: an ecosystem service perspective. *Science of the Total Environment*, 652, 1302-1317.
15. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019). Dolasci i noćenja turista u 2019, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-02_01_2019.htm?fbclid=IwAR3ZJgpxkoxKv2KSEmWow-J68Spq1s8KXnKT8ahU5VEqHp_3-OkI_tbwoOw, pristupljeno: 29. svibnja 2020.
16. EMAS, <http://emas.azo.hr/>, pristupljeno: 17. rujna 2020.
17. ETIS - The European Tourism Indicator System,
https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en,
pristupljeno: 18. prosinca 2019.
18. Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organics-glance/organic-logo_hr, pristupljeno: 5. srpnja 2020.
19. Europska komisija, NATURA 2000 logo,
<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/resources/logos.htm>, pristupljeno:
1. rujna 2020.
20. e-Visitor (2019) Statistički podaci za Istarsku županiju u razdoblju od 1.1.2019.-
31.12.2019.
21. Godfrey, K. B. (1998). Attitudes towards ‘sustainable tourism’ in the UK: a view from local government. *Tourism Management*, 19(3), 213-224,
[https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(98\)00020-X](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(98)00020-X)
22. Hrvatski zavod za norme, <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=53>, pristupljeno: 10. rujna 2020.
23. HNB, Hrvatska narodna banka. Statistika. Pregledno 22. rujna 2020.,
<https://www.hnb.hr/statistika>
24. HTZ, Hrvatska turistička zajednica. (2019). Turizam u brojkama 2018. Pregledano 22. rujna 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-područja-turizma/turizam-u-brojkama>
25. INTERREG MEDITERAN MITOMED+, GREEN BEACH MODEL,
<https://mitomed-plus.interreg-med.eu/what-we-do/green-beach-model/>
26. Istra Bike, <http://www.istria-bike.com/hr/smjestaj/info-o-projektu>, pristupljeno: 10. svibnja 2020.
27. Istra outdoor, <http://www.istria-outdoor.com/hr/o-nama/>, pristupljeno: 10. svibnja 2020.

28. Kamping udruženje Hrvatska.

<https://www.camping.hr/default.aspx?objectid=10704&lng=hr&fgi=21212&size=9,8874&tab=advanced-search-form>, pristupljeno 25. rujna 2020.

29. Klarin, T. (2018). Pretpostavke uspješne implementacije koncepta održivog razvoja turizma: primjer urbanih destinacija Republike Hrvatske / Assumptions for a successful implementation of the concept of sustainable tourism development: example of urban destinations of the Republic of Croatia. Acta turistica, 30(1), 43-86.

30. Krce Miočić, B., Razović, M., & Klarin, T. (2016). Management of sustainable tourism destination through stakeholder cooperation. Management: journal of contemporary management issues, 21(2), 99-120.

31. Maistra d.d. Hotel Adriatic,

<https://www.maistra.com/hotel-adriatic-rovinj/adriaticforadriatic>, pristupljeno: 31. kolovoza 2020.

32. Maistra d.d. Politika tvrtke, <https://www.maistra.com/hr/o-nama/zastita-okolisa>, pristupljeno: 31. kolovoza 2020.

33. Maistra d.d. (2016). Politika upravljanja okolišem,

https://docs.maistra.com/2/544c0d5c6d-o-zo-01-01politikasuzoumaistrihry03.pdf?_ga=2.88327899.196152038.1600171485-1484714380.1599049463, pristupljeno: 31. kolovoza 2020.

34. Maistra d.d. (2017). Politika održivog poslovanja Maistra d.d.,

https://docs.maistra.com/19/5cefbdad6b74f.pdf?_ga=2.192006506.196152038.1600171485-1484714380.1599049463, pristupljeno: 31. kolovoza 2020.

35. Master plan turizma Istarske županije 2015. – 2025., Turistička zajednica Istarske županije,

file:///C:/Users/mihae/Downloads/Master_Plan_Turizma_Istarske_Zupanije_2015-2025.pdf, pristupljeno: 18. prosinca 2019. godine.

36. Ministarstvo poljoprivrede, <https://poljoprivreda.gov.hr/ekoloska/199>, pristupljeno: 21. srpnja 2020.

37. Ministarstvo turizma i sporta, <https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/120322-Q-prezent.pdf>, pristupljeno 17. rujna. 2020.

38. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, <http://www.haop.hr/hr/tematska-područja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/natura-2000>, pristupljeno 17. rujna. 2020

39. Natura Histrica, <http://www.natura-histrica.hr/hr/ekoloska-mreza>, pristupljeno: 2. rujna 2020.
40. *Network of European Regions for Competitive and Sustainable Tourism*, <http://www.necstour.eu/content/necstour-roadmap-2019-2021-5> [%E2%80%9Cs%E2%80%9D-tourism-tomorrow](#), pristupljeno: 18. prosinca 2019. godine.
41. Održivi turizam u Hrvatskoj. Održivi turizam. Citirano prema UNWTO, World Tourism Organization. Sustainable development, pristupljeno 22. rujna 2020., <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>
42. Pavić-Rogošić, L. (2010) ODRŽIVI RAZVOJ, http://odraz.hr/media/21831/odrzivi_razvoj.pdf
43. Pavić-Rogošić, L., Jelić Mück, V., Jagnjić, M. (2015). Novi izazovi – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., ODRAZ- Održivi razvoj zajednice, prema UNDP, http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_web.pdf, pristupljeno: 18. prosinca 2019. godine.
44. Plava Laguna. O nama, <https://www.plavalaguna.com/hr/o-nama>, pristupljeno 5. rujna 2020.
45. Plava Laguna. (2020). Glavna skupština 2020., <https://www.plavalaguna.com/hr/o-nama>, pristupljeno: 1. rujna 2020.
46. Poslovni Turizam, <https://www.poslovniturizam.com/vijesti/prvi-hoteli-s-oznakom-sustainable-hotel/1462/>, pristupljeno: 10. rujna 2020.
47. Pravilnik o ekološkoj proizvodnji NN 19/2016, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_03_19_571.html, pristupljeno: 5. srpnja 2020.
48. Regionalni program uređenja i upravljanja morskim plažama u Istarskoj županiji, https://www.istra-istria.hr/fileadmin/urednici/Turizam/Regionalni_program_uredenja_plaza_IZ_2018_st_r._01-21.pdf, pristupljeno: 27. kolovoza 2020. godine
49. Ruhanen, L. (2013). Local government: facilitator or inhibitor of sustainable tourism development?. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), 80-98, <https://doi.org/10.1080/09669582.2012.680463>
50. SGS, <https://www.sgsgroup.hr/>, pristupljeno: 20. kolovoza 2020.
51. SGS, <https://www.sgs.com/-/media/global/documents/technical-documents/legal-documents/sgs-legal-use-of-sgs-system-certification-mark-a4-en-14.pdf?la=en>

52. Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske (2009), Narodne novine, 30/09, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html, pristupljeno: 17. prosinca 2019. godine.
53. *Sustainable Development Goals*, <https://sustainabledevelopment.un.org/>, pristupljeno: 18. prosinca 2019.
54. Službena mrežna stranica Istarske županije, <http://istra-istria.hr/>, pristupljeno: 28. svibnja 2020. godine.
55. Službene mrežna stranica Istarske županije, brošura *Istra ecoxperience*, [https://www.istra-istria.hr/index.php?id=5326&tx_ttnews\[tt_news\]=5897&tx_ttnews\[backPid\]=30&cHash=30eefc2ac9](https://www.istra-istria.hr/index.php?id=5326&tx_ttnews[tt_news]=5897&tx_ttnews[backPid]=30&cHash=30eefc2ac9), pristupljeno: 21. kolovoza 2020.
56. Službena mrežna stranica Istarske županije, Eco Domus, <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=5036>, pristupljeno: 15. lipnja 2020.
57. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 55/2013)
58. Turistička zajednica Istre, DOMUS BONUS, <https://www.istra.hr/hr/business-information/projekti/domus-bonus>, pristupljeno: 20. lipnja 2020.
59. Udruga „Lijepa Naša“, <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/Z>, pristupljeno: 15. srpnja 2020.
60. UDRUGA POSLODAVACA U HOTELIJERSTVU HRVATSKE (UPUHH), <https://www.upuhh.hr/hr/o-nama>, pristupljeno: 2. rujna 2020.
61. United Nations (2015) Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development,
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20or%20Sustainable%20Development%20web.pdf>, pristupljeno: 17. prosinca 2019. godine. Uresandi, N. E. & Llantada, C. C. Interreg Mediterranean Programme, MITOMED+, Method – M&C Tourism Management model (2019) Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR), https://mitomed-plus.interreg-med.eu/fileadmin/user_upload/Sustainable_Tourism/Projects/MITOMED%2B/Library/MED_M_C MANAGEMENT_MODEL/MITOMED_MED_M_C_Tourism_Management_Model.pdf, pristupljeno: 17. prosinca 2019. godine.
62. Valamar Riviera d.d. (2019). Integrirano godišnje izvješće i društveno odgovorno poslovanje, <https://valamar-riviera.com/media/431167/integrirano-godis-nje-izvjesce-i-drus-tvено-odgovorno-poslovanje-2019.pdf>, pristupljeno: 5. rujna 2020.

63. Valamar Riviera d.d. Društvena odgovornost, krovni programi, <https://valamar-riviera.com/hr/drustvena-odgovornost/krovni-programi/#image-0>, pristupljeno: 6. rujna 2020.
64. Valamar Riviera d.d. Valfresco direkt, <https://www.valfresco.com/start?r=/>, pristupljeno: 4. rujna 2020.
65. Valamar Riviera d.d. (2020). Valamar nudi suradnju OPG-ovima iz Istre, <https://valamar-riviera.com/hr/drustvena-odgovornost/vijesti-iz-dop-a/valamar-nudi-suradnju-opg-ovima-iz-istre/>, pristupljeno: 3. rujna 2020.
66. Valamar Riviera d.d. (2020). Valamar otvorio Centralnu kuhinju i distributivni centar vrijedan 29 milijuna kuna, <https://valamar-riviera.com/hr/mediji/priopcenja-za-medije/valamar-otvorio-centralnu-kuhinju-i-distributivni-centar-vrijedan-29-milijuna-kuna/>, pristupljeno: 5. rujna 2020.
67. Village for all, <https://www.villageforall.net/en/>, pristupljeno: 5. rujna 2020.
68. Vojnović, N. (2014). Problematika implementacije temeljnih indikatora održivog turizma u hrvatskim općinama i gradovima. Ekon. misao praksa DBK, vol. 23, no. 1, 171-190.
69. Vojnović, N. (2016). Održivi turizam unutrašnje Istre. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
70. WORLD TRAVEL & TOURISM COUNCIL, TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2019., WORLD, dostupno na: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2019/world2019.pdf>, pristupljeno: 17. 12. 2019.
71. Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19)
72. Zaštita prirode smž, Ekološka mreža, <http://zastita-prirode-smz.hr/ekoloska-mreza/?s>, pristupljeno: 4. rujna 2020.

PRILOG 1. POPIS DOGAĐAJA ODRŽANIH U 2019. GODINI KOJI SE TEMELJE NA TRADICIONALNOJ/LOKALNOJ KULTURI

U nastavku je naveden popis događaja temeljenih na tradicionalnoj/lokalnoj kulturi održanih u 2019. godini po odredištima u Istarskoj županiji. Naime, takvi događaji ključni su element održivog razvoja turizma i valorizacije kulturne i prirodne baštine u destinaciji.

Događanja održana u 2019. godini koja se temelje na tradicionalnoj / lokalnoj kulturi

Grad Umag	• Koncert klapa	• Pučke fešte
TZG Umaga	• Koncert puhačkog orkestra	• Fešte po starinski
	• Fešta od rajčice	• Ribarske fešte
	• Fish & more	
Grad Novigrad - Cittanova	• Park food fest	• Istria folk fest
TZG Novigrada	• Večer novigradske kapešante	• Uskrs uz glazbu
	• Sardelafest	• Fešta sv. Pelagija
	• Novigrad u folklore	• Fešta sv. Ivana Krstitelja
Grad Buje	• Dani grožđa	
TZG Buja	• Šparogada	• Wine i Walk
	• Lunganigada	• Vino i gitare
	• Oleum Olivarum	• Films and Wine
	• Festival dell'Istroveneto	• Praznik grožđa
	• Martinje	• Festival etno glazbe
	• Koncerti u Vinogradima	• Festival
	• Likovni natječaji na utvrđenu temu	istromletačkog narječja
	• U carstvu muškata	• Glazbene večeri na orguljama
Općina Brtonigla	• U bojama tradicije	
TZO Brtonigla	• Dani gljiva	• Kiparska škola Aleksandra Rukavine
	• Fešta sv. Roka	• Istria Wine&Walk
Općina Oprtalj	• Bobolo fest	• Međunarodni susret harmonikaša
TZO Oprtalj	• Festival vatre	
Općina Grožnjan- Grisignana	• Jazz is Back! – BP	
TZO Grožnjan	• Ex Tempore	

Grad Poreč	• Poreč grad mozaika	• Istra Inspirit – IUSTITIA
TZG Poreča	<ul style="list-style-type: none"> • Giostra • Koncerti u Eufrazijevoj bazilici • Jazz koncerti u Lapidariumu • Smotra istarskih autohtonih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Uskrs u Poreču • Festival palente - Sv. Mauro
Općina Vižinada	• Verši na šterni	
TZO Vižinada	<ul style="list-style-type: none"> • Slatka Istra • Rekreativni biciklistički maraton Parenzana 	
Općina Kaštelir-Labinci	<ul style="list-style-type: none"> • Gramperijada • Proslava zaštitnika sv. Ivan - Labinci 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuzminja (proslava zaštitnika Kaštelira) • Predstavljanje lokalnih proizvođača
TZO Kaštelir-Labinci		
TZO Tar-Vabriga	<ul style="list-style-type: none"> • Fešta od sardoni • Fešta od pedoći 	<ul style="list-style-type: none"> • Fešta od angurije • Fešta na gumnu
TZO Vrsar	<ul style="list-style-type: none"> • Ribarske fešte • Stari samanj pod Kaštelom • Proslava Dana sv. Jurja • Glazbeni susreti Pramaliće 	<ul style="list-style-type: none"> • Međunarodna kiparska škola "Montraker" • Casanova Tour • Fešta sv. Martina
Općina Funtana - Fontane	<ul style="list-style-type: none"> • Ribarske fešte • Fešta od grmali • Fešta Sv. Bernarda • Festival „More i gitare“ • Sajam bijelog tartufa 	<ul style="list-style-type: none"> • Smotra istarskih autohtonih proizvoda • TunaIstra • Craft beer festival
TZO Funtana		
Grad Rovinj	• Povorka batana	
TZG Rovinja-Rovigno	• Ljetni ugođaj uz glazbu i tradiciju	
TZO Bale	<ul style="list-style-type: none"> • Čeripnja fest • Pinca fest • Susret klapa 	
Općina Kanfanar	<ul style="list-style-type: none"> • Jakovlja • Fužijada 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakantajmo istrijanske kante
TZO Kanfanar		

	<ul style="list-style-type: none"> • Smotra istarskih kantadura 	<ul style="list-style-type: none"> • Smotra mladog maslinovog ulja
Grad Labin TZG Labina	<ul style="list-style-type: none"> • Ca su kuhalo naše none? Gastro show • Ljetne fešte po okolnim mjestima (Plomin, Trget, Sv. Bartul...) • Labinske konti - smotra narodne svirke, pjesme i plesa Labinštine • Istrian Lifestyle - handmade & gourmet fair 	<ul style="list-style-type: none"> • Noćni razgled starog grada Labina • Pusne fešte • Ljetni karneval • Fešta Petrova
Općina Raša TZO Raša	<ul style="list-style-type: none"> • Eno gastronomска manifestacija na Trgetu • Skitača • Koromačno, Sekovanje • Slavonska večer u Raši • Tradicionalni turnir - briškula i trešete • Bortulja u Sv. Bartolu 	<ul style="list-style-type: none"> • Open Air kino u Raši • Raška noć • Smotra vina na Skitači • Smotra folklora Istarske županije
Općina Kršan TZO Kršan	<ul style="list-style-type: none"> • Festival samoniklog bilja • Dani istarskog zvončića Krafifest 	
Grad Buzet TZG Buzeta	<ul style="list-style-type: none"> • Subotina po starinski • Festival istarskih tartufa • Izbor humskog župana na leto dan 	<ul style="list-style-type: none"> • Smotra istarskih rakija • Buzetski karneval • Z armoniku v Roč
Općina Lanišće TZO Motovun	<ul style="list-style-type: none"> • Smotra tradicijske vokalne baštine Hrvatske „Zarozgajmo na Ćićariji“ • Festival terana i tartufa • Fešta od frutiKaldirski plac od fruti 	<ul style="list-style-type: none"> • Specijalizirana vođenja Doživi Motovun, Motovunski kolokvij

Grad Pazin, Općina Pićan, Općina Gračišće, Općina Sv. Lovreč, Općina Tinjan, Općina Karojba, Općina Sv. Petar u Šumi, Općina Lupoglav, Općina Cerovlje	<ul style="list-style-type: none"> • RIM (Pazin) • TradInEtno (Pazin) • LegendFest - festival legendi, mitova i priča Istre (Pićan) • Smotra ulja istočne Istre i Dan svete Katarine (Pićan) • Smotra vina (Gračišće) • Dani općine Gračišće - Vidova, Festival istarskih maneštri (Gračišće) • Susret svirača na usnim harmonikama (Gračišće) • Smotra narodne glazbe i plesa (Sv. Lovreč) • Internacionalni sajam pršuta (Tinjan) • Ljetni festival istarskog pršuta (Tinjan) • Večer folklora (Tinjan) • Počini spod ladonje (Tinjan) 	<ul style="list-style-type: none"> • Poezija i proza pod vedrim nebom - BADA VCA (Karojba) • Međunarodni festival kobasicom u Europu“ (Sv. Petar u Šumi) • Maša po starinski (Sv. Petar u Šumi) • Makinača po starinski (Sv. Petar u Šumi) • Zasopimo i zakantajmo po stare užance u Boljunu (Lupoglav) • Večer hrvatskih klapa (Trviž) • Karneval Cerovlje (Cerovlje) • Supci pud mavricun (Cerovlje) • Sopci i kantaduori Općine Cerovlje (Cerovlje) • Bajsi u Draguću (Cerovlje)
Općina Svetvinčenat TZD Svetvinčenat	<ul style="list-style-type: none"> • Fešta od rožic • Festival plesa i neverbalnog kazališta • Srednjovjekovni festival • Sajam sira • Fešta mladega vina 	<ul style="list-style-type: none"> • Mrkat istrijanskega dela • Smotra istarskog tovara • Naj koza • Smotra istarske ovce
Općina Žminj TZD Žminj	<ul style="list-style-type: none"> • Mačkare • Advent • Istrijanske pinci pod čerepnjon na ugnjišće • Istarski festival paštete 	<ul style="list-style-type: none"> • Armonike zad kaštela • Bartulja • Štrigariji po žminjskeh križinah • Žminjska štuorija
Općina Marčana TZD Marčana	<ul style="list-style-type: none"> • Pučke fešte • Crkvene svetkovine • Koncerti 	

TZO Barban	<ul style="list-style-type: none"> • Smotra vina Općine Barban • Mala smotra folklora Istarske županije • Susret barbanskih pjesnika „Beside u jatu“ • Old Timer's Day i Old Fićo Day • Regata Barbanske Rivijere • Susret harmonikaša „Zasvirimo u Barbanu“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Trka na prstenac • Fešta smokve i smokvenjaka • Jug na dva kotača • Izložba gljiva • Susret „Kantajmo i svirimo po staroj užanci“ • Smotra maslinovih ulja Općine Barban • Dan Općine Barban • Advent u Barbanu
Grad Pula - Pola TZG Pula	<ul style="list-style-type: none"> • Pula film festival • Dani antike - PULA SVPERIORVM • Histria - izložba hrvatskih proizvođača hrane i pića • Visualia Festival • Zerostrasse • Međunarodni susret harmonikaša 	<ul style="list-style-type: none"> • Pulska gitarijada • Hand made fest • Obrtnički sajam • Sajam knjiga • Ulicama i trgovima grada • Marenda s obrtnicima • Ljetni sajam obrtnika • Gastro mrkat
Grad Vodnjan - Dignano TZG Vodnjana	<ul style="list-style-type: none"> • Dani mladog maslinovog ulja • Vodnjanske štorije • Dani ulja i vina 	<ul style="list-style-type: none"> • Dani kažuna • Moj kažun - La mia casita
Općina Ližnjan- Lisignano TZO Ližnjan	<ul style="list-style-type: none"> • Ribarska noć • Ližnjanski vremeplov • Felix fest • Šišanske legende 	
Općina Medulin TZO Medulin	<ul style="list-style-type: none"> • Otvorenie arheološkog parka Vižula (Medulin) • Hook&cook (Medulin) • Klapske večeri po naseljima Općine Medulin • Medulinske tradicionalne večeri • Fešta od pedoći (Pomer) • Crispo (Medulin) 	<ul style="list-style-type: none"> • MedulinArt – putujući sajam rukotvorina • Medulin Fest • Ribarska noć (Medulin) • Njoki na komunskem zidu (Medulin)